

TAMPEREEN YLIOPISTO
Johtamiskorkeakoulu

KEHYSKUNNAN VETOVOIMA

- Mielikuvien maaseutu

Tapaus: Kangasala ja Lempäälä

Kunta- ja aluejohtaminen
Pro gradu -tutkielma
Lokakuu 2014
Ohjaaja: Ilari Karppi
Mari Kalliovalkama

TIIVISTELMÄ

Tampereen Yliopisto Johtamiskorkeakoulu; kunta- ja aluejohtaminen

Tekijä: KALLIOVALKAMA, MARI
Tutkielman nimi: Kehyskunnan vetovoima – Mielikuvien maaseutu
 Tapaus: Kangasala ja Lempäälä
Pro gradu -tutkielma: 71 sivua, 5 liitesivua
Aika: Lokakuu 2014
Avainsanat: muuttoliike, kaupunkiseutu, kehyskunta

Muuttoliike keskittyy kaupunkiseuduille. Kaupunkiseudun menestyksen veturina toimii elinvoimainen ja kilpailukykyinen keskustaupunki, jota ympäröivät vetovoimaiset kehyskunnat. Kaupunkiseutujen sisällä muuttovoittajia ovat kehyskunnat, jotka houkuttelevat erityisesti hyvätuloisia ja koulutettuja lapsiperheitä. Tutkimuksella pyrittiin selvittämään muuttopäätökseen vaikuttavia kehyskuntien vetovoima- ja työntövoimatekijöitä Tampereen kaupunkiseudulla.

Tutkimuksen kohteeksi valittiin Kangasalla ja Lempäälässä nauhataajamien varrella asuvien ensimmäisen ja toisen luokan oppilaiden perheet. Tutkimuksen aineisto muodostui kahdesta erillisestä kokonaisuudesta. Lempäälän aineistona käytettiin vuonna 2012 Lempäälässä tehtyjä haastatteluita, joita oli yhteensä yhdeksän kappaletta. Kangasalla toteutettiin keväällä 2014 kyselytutkimus. Kyselylomake jaettiin Vatialan, Kirkkoharjun ja Tursolan koulujen ensimmäisen ja toisen luokan oppilaille, joita oli yhteensä 336, kotiin vietäväksi. Vastauksia saatiin 175 kappaletta. Haastatteluaineisto analysoitiin käyttämällä aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Kangasalan kyselytutkimuksen analyysi toteutettiin tilastollisin menetelmin.

Tutkimuksessa havaittiin, että muuttopäätökseen vaikuttavat tekijät nousevat muuttajan omasta kokemusmaailmasta. Muuttajan kokemusmaailmasta nousevia vetovoimatekijöitä ovat fyysinen ympäristö, palveluympäristö ja sosiaalinen ympäristö. Ympäristöt ovat osittain päällekkäisiä ja täydentävät toisiaan. Ympäristöjen merkitys on muuttajalle yksilöllinen. Kangasalan ja Lempäälän tärkeimmät vetovoimatekijät liittyivät luonnonympäristöön ja sopivien asumisvaihtoehtojen tarjontaan. Lapsiperheiden muuton taustalla oli useimmiten asunnonvaihto. Yleisin asumismuoto muuton jälkeen oli omakotitalo. Muuton kohteena olevan alueen ympäristö ja turvallisuus olivat tärkeimpiä muuttopäätökseen vaikuttaneita tekijöitä. Asuinympäristön koettiin olevan maaseutumainen ja luonnonläheinen. Oman asuinkunnan julkiset palvelut koettiin hyviksi ja toimiviksi, erityistä kiitosta saivat asuinalueiden koulut. Tampereen sijainti oli keskeinen vetovoimatekijä kehyskuntaan muutettaessa. Tampereen palveluilla täydennettiin oman kunnan palveluita. Alueen hyvät liikenneyhteydet lisäsivät kehyskuntien vetovoimaisuutta.

Tämän tutkimuksen perusteella Tampereen kehyskunnat Kangasala ja Lempäälä edustavat muuttajalle mielikuvaa maaseudusta, josta etsitään luonnonrauhaa ja turvallista kasvuympäristöä lapsille.

Sisällys

1	Johdanto	3
1.1	Tutkimuksen esittely ja tutkimusongelma.....	5
1.2	Tutkimuksessa käytettävät keskeiset käsitteet	6
2	Maan sisäinen muuttoliike	8
2.1	Muuttoliikemallit.....	8
2.2	Muuttajan profiili ja muuton motiivit.....	12
2.3	Muuttoliikkeen kehitys Suomessa.....	16
2.4	Kaupunkiseutujen muuttoliike	19
2.4.1	Pääkaupunkiseutu (Helsinki, Espoo, Vantaa)	22
2.4.2	Turun seutu: ”pikkukaupunkifiilistä”	22
2.4.3	Tampereen seutu: nuorekas ja vetovoimainen	26
3	Tampereen kaupunkiseutu ja kehyskunnat: Lempäälä ja Kangasala.....	28
3.1	Tampereen kaupunkiseutu.....	28
3.2	Lempäälä	30
3.3	Kangasala	32
4	Aiheesta aineistoksi: aihe, menetelmät ja aineisto	36
4.1	Tutkimuksen kohde, rajaukset ja valinnat	36
4.2	Tapaustutkimus	36
4.3	Aineisto	38
5	Tulokset.....	41
5.1	Lempäälä ”Ihmisen kokoinen, itsenäinen kunta”	41
5.1.1	Muuttajan motiivit ja muuttopäätökseen vaikuttaneet tekijät	41
5.1.2	Kokemuksia Lempäälässä asumisesta	43
5.2	Kangasala ”Kesäpäivän kunta”	44
5.2.1	Muuttajien profiili	45
5.2.2	Muuttopäätökseen vaikuttaneet tekijät.....	47
5.2.3	Kokemuksia Kangasalla asumisesta	50
6	Johtopäätökset: Kehyskuntien vetovoimaisuuden osatekijät.....	55
6.1	Tampereen kaupunkiseudun vetovoima	55
6.2	Kehyskuntien vetovoima: Mielikuvien maaseutu, turvallinen ja toimiva.....	57
6.3	Muuttajan kokemusmaailmasta nousevat vetovoimatekijät.....	60
7	Päätelmät: Lempäälä ja Kangasala kaupunkiseudun kilpakentällä.....	64
	Lähteet.....	67
	Liite 1. Kyselylomake	72
	Liite 2. Saatekirje	76

1 Johdanto

Vuonna 2014 Suomessa on 320 kuntaa, joista kaupunki-nimitystä käyttää 107. Vuoden 2013 alussa yli 100 000 asukkaan kuntia oli yhdeksän kappaletta (Helsinki, Espoo, Tampere, Vantaa, Oulu, Turku, Jyväskylä, Kuopio ja Lahti). Näistä yhdeksästä kunnasta kolme sijaitsee Helsingin kaupunkiseudulla. Yli 20 000 asukkaan kuntia oli 56. (Kuntaliitto.) Suomalainen kuntakenttä on muutoksen kourissa. Valtiovalta yrittää ohjata kuntia liittymään yhteen kohti suurempia kuntia ja kaupunkia, kohti vahvempia peruskuntia. Muutospaineiden alla ovat erityisesti suurimmat kaupunkiseudut. Jyrki Kataisen hallituksen hallitusohjelmaan (2011) kirjattiin tavoitteeksi luoda vahvoihin peruskuntiin pohjautuva elinvoimainen kuntarakenne. Peruskunnat muodostuisivat tällöin työssäkäyntialueista. Ajatuksena oli, että suuremmat yksiköt eivät ole niin haavoittuvaisia kuin pienet, minkä lisäksi ne pystyvät toimimaan tehokkaammin ja taloudellisemmin kuin pienet kunnat. (Hallitusohjelma 2011, 75.)

Suurimpien kaupunkien ympärille on muodostunut kaupunkiseutuja. Kaupunkiseudut muodostuvat suurimpien keskuskaupunkien keskustaajamasta ja siihen sekä fyysisesti että toiminnallisesti kiinteästi liittyvistä lähitaajamista sekä niitä ympäröivistä haja-asutusalueista. (Ympäristöhallinnon yhteinen verkkopalvelu.) Erityisesti suurten kaupunkien ympärille on muodostunut kehyskuntien verkosto, joka joissakin tapauksissa on kiinteästi liittynyt kaupunkirakenteeseen. Nauhamaiset asuinalueet jatkuvat keskuskaupungista kehyskuntiin. Ihmisten elinpiiri jakautuu asumisen, työssäkäynnin ja muiden palveluiden kautta sekä keskuskaupunkiin että omaan kehyskuntaan. Kuntalaki (3.1) määrittelee, että jokainen henkilö, joka asuu kotikuntalaissa tarkoitetussa kunnassa, on kyseisen kunnan jäsen. Kunnan jäsenyys antaa asukkaille oikeuksia ja velvollisuuksia, jotka rajoittuvat kotikuntaan, mutta eivät varsinaisesti kaupunkiseutuun, vaikka kaupunkiseutu olisi tiivis ja alueellisesti yhtenäinen ja toiminnallinen kokonaisuus. Kaupunkiseuduilla kotikunnan merkitys voidaan kuitenkin kokea vähemmän merkitykselliseksi, erityisesti tämän voi ajatella koskevan niitä kehyskuntien asukkaita, jotka asuvat oman kotikuntansa kuntakeskuksen ja keskuskaupungin välialueella. Kaupunkiseudulla ihmiset käyvät usein työssä asuinkuntansa ulkopuolella. Toisaalta monet muuttavat nuorina juuri keskuskaupunkiin, mutta hakeutuvat myöhemmin asumaan kehyskuntiin. Keskuskaupunkien vetovoima on selvä. Ne tarjoavat opiskelupaikkoja, runsaasti vapaa-ajanviettomahdollisuuksia ja työpaikkoja. Sen sijaan kehyskuntien koetaan tarjoavan edullisempaa asumista viihtyisämmässä ja turvallisemmassa ympäristössä.

Kuntien sijainti, luonnonympäristö ja niiden tarjoamat palvelut vaihtelevat. Korpimäki ja Zimmerbauer (2005) toteavat monien eri tekijöiden vaikuttavan kaupunkiseutujen vetovoimaisuuteen. Asuinpaikkaa valittaessa huomioidaan koko alueen tarjoamat mahdollisuudet. Keskuskaupungin tarjoamilla palveluilla on keskeinen merkitys koko alueen vetovoiman kannalta. (Korpimäki & Zimmerbauer 2005, 17.) Kunnallisten päätöksentekijöiden tulisi tiedostaa kunnan erityispiirteet ja vetovoimatekijät. Vetovoimatekijöihin voidaan vaikuttaa päätöksenteossa ja palvelutarjonnassa. Tiedostamalla kunnan vahvuudet, kuntaa voidaan kehittää houkuttelevammaksi. Oulasvirran ja Brannkärrin (2001) mielestä kunnan vetovoimaisuus perustuu pääosin ympäristöön ja maankäyttöön liittyviin ratkaisuihin. Suunnittelulla kunta voi vaikuttaa siihen, miten eri alueita kehitetään ja millaisia asumismuotoja kunta tarjoaa asukkailleen. Asuinympäristöjen suunnittelulla voidaan vaikuttaa alueiden viihtyisyyteen ja houkuttelevuuteen. Maankäytön suunnittelulla vaikutetaan myös kunnassa olevien työpaikkojen määrään ja yksityisten palveluiden tarjontaan. Maankäytön suunnittelu ja siinä tehdyt ratkaisut vaikuttavat pitkälle tulevaisuuteen. (Oulasvirta & Brannkärr 2001, 72.) Erityisesti kaupunkiseuduilla kaavoituksesta on tullut yksi merkittävimmistä kuntien välisistä kilpailukeinoista. Kilpailun seurauksena kehyskunnat ovat kaavoittaneet huomattavat määrät tontteja omakotirakentamiseen. (Vasanen 2009, 125.) Kaavoittamalla omakotiasumiseen tarkoitettuja alueita vaikutetaan kuntien väliseen muuttoliikkeeseen kaupunkiseutujen sisällä. Ihmisten asumistoiveilla on keskeinen merkitys muuttopäätöstä tehtäessä. (Vasanen 2013, 1.) Kytö ja Kral-Leszczynska (2013, 102) toteavat suurimman osan kunnan vetovoimasta muodostuvan pitkän aikavälin konkreettisista toimista, joilla vaikutetaan sekä vanhojen että uusien asukkaiden hyvinvointiin.

Kaupunkiseutujen kunnat kilpailevat samoista asukkaista, jolloin kunkin kunnan on tärkeää panostaa sekä kunnassa jo asuvien palveluihin että kiinnostuksen lisäämiseen uusien asukkaiden houkuttelemiseksi. Leinamo (2003) mainitsee, että kunnat houkuttelevat uusia asukkaita tavoitteenaan väkiluvun kasvu, mutta kuntien strategisissa linjauksissa on eroja. Muuttovoittokunnat pyrkivät toimillaan väkiluvun hallittuun kasvuun (Leinamo 2003, 61.) Kunnat toivovat asukkaikseen työssäkäyviä, hyvätuloisia, korkeasti koulutettuja ja lapsiperheitä (Kytö & Kral-Leszczynska 2013, 94). Korpimäen ja Zimmerbauerin (2005) mukaan asukkaat ovat keskeinen osa kunnan kilpailuasemaa. Kunnat ovat joutuneet panostamaan markkinointiin houkutellessaan uusia asukkaita ja erottuakseen muista kunnista. Houkuttimina toimivat asunto- ja tonttitarjonta sekä muut palvelut. Kunnilta vaaditaan pitkän aikavälin strategisia suunnitelmia, joilla voidaan ohjata käytettävissä olevia keinoja. Lisäksi kunnan imago ja maine vaikuttavat siihen, miten houkuttelevana kunta koetaan asuinpaikkaa valittaessa. Muuttajan kannalta tiedonsaanti on tärkeää,

joten myös tiedon tarjontaan on kiinnitettävä erityistä huomiota. (Korpimäki & Zimmerbauer 2005, 11, 18.) Ihmiset etsivät etukäteistietoa muuttokohteestaan useista lähteistä. Ystävät ja omakohtaiset kokemukset ovat keskeisimmät ennakkotiedon lähteet, mutta tietoa etsitään myös internetistä. (Kaskinoro 2009, 42.) Lowry (1966) toteaa, että sellaiset kunnat, jotka eivät houkuttele uusia asukkaita, menettävät pitkän ajan kuluessa osan väestöstään, mikä johtaa siihen, että väestön ikärakenne kunnassa muuttuu. Kunnan väestö vanhenee, koska tyypillisimmät poismuuttajat ovat nuoria yksineläjiä tai nuoria aikuisia pienine lapsineen. Kunta, johon muuttaa asukkaita, vaikuttaa muuttoa harkitsevien mielestä houkuttelevalta. Kunta, josta on pääsääntöisesti enemmän poismuuttoa, ei houkuttele uusia muuttajia. (Lowry 1966, 30, 94–95.) Viime aikoina on ollut nähtävissä, että monet väestökadosta kärsivät kunnat houkuttelevat eläkeikäisiä paluumuuttajia. Erityisen kiinnostuneita eläkeläismuuttajista ovat maaseutukunnat. Leinamo (2003) kuitenkin toteaa, että eläkeläiset eivät yksinään pelasta autioituvaa maaseutua. (Leinamo, 64–68.)

Eri ihmiset etsivät asuinpaikakseen erilaisia paikkoja riippuen omista arvoista, toiveista ja tarpeista. Kunnan imago vaikuttaa syntyneisiin mielikuviin. Maine on kuitenkin jopa imagoa merkittävämpi alueen menestymisen kannalta. Mainetta voidaan pitää ansaittuna, kun taas imago voidaan luoda eri keinoin. Hyvä maine koostuu toiminnan, siitä muodostuneiden kokemusten ja mielikuvien vuorovaikutuksesta. (Kaskinoro 2009, 14–15, 36.) Vasanen (2013) toteaa, että ihmisten arvostusten muodostuminen on haastavaa. Ihmisten toiveet voivat olla hyvinkin ristiriitaisia, esimerkiksi halutaan asua omakotitalossa mutta paheksutaan yksityisautoilua. (Vasanen 2013, 2.)

1.1 Tutkimuksen esittely ja tutkimusongelma

Tässä tutkielmassa muuttopäätöstä tarkastellaan alueellisen vetovoimaisuuden näkökulmasta. Tavoitteena on ymmärtää tekijöitä, jotka vaikuttavat positiivisesti tai negatiivisesti ihmisten muuttopäätökseen, kun he valitsevat asuinpaikkaansa kaupunkiseudulla. Mielenkiinnon kohteena on kehyskunnan vetovoimaisuus muuttajan näkökulmasta. Tutkimuksella selvitetään, millaisilla perusteilla ihmiset valitsevat kehyskunnan asuinpaikakseen Tampereen kaupunkiseudulla ja millaisista tekijöistä kehyskunnan vetovoimaisuus muodostuu. Muuttajan näkökulmasta tarkastellaan tekijöitä, jotka vaikuttavat ihmisten muuttopäätökseen ja paikan valintaan. Lisäksi tarkastellaan asukkaiden kokemusten kautta kehyskunnan vahvuuksia ja heikkouksia. Kokemuksilla on keskeinen merkitys valitussa asuinkunnassa pysymiseen. Tampereen seudulla kehyskunnat ovat periaatteessa melko samanlaisia ja tarjoavat samankaltaisia palveluita. Tutkimuksen kohteeksi on valittu kaksi Tampereen kehyskuntaa.

Tutkimuskysymyksen voi tiivistää seuraavasti:

Mitkä tekijät vaikuttivat/vaikuttavat asuinpaikan valintaan kahdessa Tampereen kehyskunnassa:

- a. Lempäälässä
- b. Kangasalla.

1.2 Tutkimuksessa käytettävät keskeiset käsitteet

Keskeisiksi käsitteiksi on nostettu kaupunkiseudun muuttoliikettä kuvaavia käsitteitä.

Muuttamisella tarkoitetaan väestön siirtymistä alueelta toiselle. Muuttamisella voidaan tarkoittaa yksittäisen henkilön tai perheen siirtymistä alueelta toiselle. Muutto voidaan käsittää myös asunnonvaihtoon liittyväksi siirtymiseksi paikasta toiseen. (Kytö 1998, 22; Kytö & Väliniemi 2009, 4.)

Maassamuutto eli maan sisäinen muuttoliike on asuinpaikan vaihtoa, joka tapahtuu maan rajojen sisäpuolella kunnasta toiseen. Kuntien välisen muuton lisäksi maassamuuttoa voidaan tarkastella muuttona tietyllä alueella esimerkiksi työssäkäyntialue, maakunta, lääni. (Aro 2013, 5; Kytö 1998, 22; Kytö & Väliniemi 2009, 4.)

Kaupunkiseutu muodostuu suurimpien keskustaajamien keskustaajamasta ja siihen kiinteästi ja toiminnallisesti liittyvistä lähitaajamista sekä niitä ympäröivistä lievealueista. Suomen ympäristökeskuksen (2013) määritelmän mukaan Tampereen keskustaajamaan kuuluvat Tampereen lisäksi Kangasalan, Lempäälän, Nokian, Pirkkalan ja Ylöjärven taajama-alueet. Vesilahti on Tampereen lähitaajama. (Suomen ympäristökeskus, 2013.) Hallinnollisesti Tampereen kaupunkiseutu muodostuu kahdeksasta kunnasta: Kangasala, Lempäälä, Nokia, Orivesi, Pirkkala, Tampere, Vesilahti ja Ylöjärvi, jotka tekevät yhteistyötä alueen kehittämiseksi (Tampereen kaupunkiseutu, 2014).

Keskustaajama tarkoittaa alueen suurinta kaupunkia. (Aro 2013, 5.) Tässä tutkimuksessa keskustaajamilla tarkoitetaan Tampereen kaupunkia.

Kehyskunnilla tarkoitetaan keskustaajamien ympäristökuntia. Kehyskunnille on tyypillistä kiinteä toiminnallinen yhteys keskustaajamiin. (Aro 2013, 5.) Tässä tutkimuksessa kehyskunnilla tarkoitetaan Tampereen ympäristykuntia Kangasala, Lempäälä, Nokia, Pirkkala ja Ylöjärvi. Tutkimuksessa keskitytään erityisesti kahteen kehyskuntaan, Lempäälään ja Kangasalaan.

Vetovoiman käsitettä tarkastellaan muuttoliiketeorioiden pohjalta. Keskeisenä teoriana esitellään Leen (1969) vetovoima–työntövoima-malli. Alueiden kasvuun vaikuttavia vetovoimatekijöitä voidaan tarkastella myös Aron (2013) esittelemien alueen kasvuetujen näkökulmasta.

2 Maan sisäinen muuttoliike

2.1 Muuttoliikemallit

Muuttoliikettä voidaan tutkia useasta eri näkökulmasta riippuen siitä, mikä tai kuka muuttamisessa otetaan tarkastelun keskiöön. Useissa tutkimuksissa muuttoliikettä tarkastellaan muuttajan saavuttaman henkilökohtaisen hyödyn, muuttoon liittyvien taloudellisten tekijöiden tai yhteiskunnallisten vaikutusten näkökulmasta. Muuttamiseen liittyviä motiiveita voidaan yleistää ja luokitella, vaikka taustalla ovat henkilökohtaiset muuttopäätökseen vaikuttavat tekijät.

Maan sisäistä muuttoliikettä on tutkittu Yhdysvalloissa ja Britanniassa jo 1950- ja 1960-luvuilla. Pitkälle edennyt kaupungistuminen synnytti tarpeen aiheen tutkimiseen juuri näissä maissa. R. C. Taylor (1969) tutki muuttajien motiiveita Durhamin kaivostyöntekijöiden joukossa. Hän halusi selvittää, ketkä muuttavat ja miksi. Tuloksissa Taylor on eritellyt neljä syytä, miksi ihmiset muuttavat. Verratessaan muuttajia niihin, jotka eivät muuttaneet, hän havaitsi, että muuttopäätöksen takana on taloudellisia ja sosiaalisia pyrkimyksiä ja joko aikaisempia muuttokokemuksia tai yhteyksiä toiselle paikkakunnalle. Muuttopäätöksiin vaikuttavista rakenteista oli löydettävissä neljä alaluokkaa, jotka vaikuttivat muuttopäätöksen syntymiseen. Alaluokkia olivat pyrkimykset muuttaa elinolosuhteita, yhteydet toisaalle, välittömät tilannetekijät ja henkilökohtaiset tekijät. Taylor luokitteli myös aineistonsa pohjalta neljä muuttajatyyppeä: tavoitemuuttajat (Aspiring), väärin sijoittuneet (Dislocated), jonkin asian/tapahtuman seurauksena muuttaneet (Resultant) ja henkilökohtaisista syistä muuttaneet (Epiphenomenal). (Taylor 1969, 99–133.)

Tiebout (1956) on tutkinut Yhdysvaltojen sisäistä muuttoliikettä talouden ja henkilökohtaisen hyödyn näkökulmasta. Tutkimuksissaan hän havaitsi palveluiden ja verotuksen vaikuttavan ihmisten muuttohalukkuuteen. Ihmiset muuttavat sinne, mistä he saavat itselleen parhaiten soveltuvat palvelut pienimmällä veroasteella. Edellytyksenä kuitenkin on, että ihmisillä on käytettävissään täydellinen tieto alueen palveluista ja verotuksesta. Lisäksi heillä tulee olla täydellinen vapaus liikkua paikasta toiseen ja työmarkkinoiden on oltava toimivat. Mallin ajatuksena on, että kunnat ja alueet kilpailevat asukkaista verotuksella ja tarjoamalla erilaisia palveluita. (Tiebout 1956, 416–424.) Gill ja Rodriguez-Pose (2012) tutkivat Tieboutin mallin toimivuutta Yhdysvaltojen ulkopuolella. He totesivat, että Tieboutin malli ei selitä maan sisäistä muuttoliikettä yleisesti. Sen voidaan katsoa selittävän muuttoliikettä kehittyneissä maissa, tietyin rajoituksin. Esimerkkinä tutkijat nostivat esiin Saksan, jossa lainsäädännöllä taataan kaikille

kansalaisille yhtäläiset elinolosuhteet riippumatta asuinpaikasta. Lainsäädäntö on johtanut palveluiden harmonisointiin. Tutkijoiden mukaan muuttopäätökseen vaikuttavia avaintekijöitä ovat mahdollisuus työllistyä, alueen palkkataso ja elämänlaatuun vaikuttavat tekijät. Lisäksi muuttopäätökseen vaikuttavat henkilökohtaiset tekijät, joita on vaikea ennustaa. (Gill & Rodriguez-Pose 2012, 175–195.)

Lowry (1966) on omassa tutkimuksessaan tutkinut tilastollisin menetelmin muuttoliikettä ja metropolialueiden kasvua Yhdysvalloissa. Tutkimuksessa käsitellään erityisesti sisään- ja poismuuttoon vaikuttavia tekijöitä. Lowry (1966) toteaa, että muuttoliike vaikuttaa väestön uudelleen jakautumiseen. Muuttaminen pohjautuu käyttäytymisilmiöön, jossa ensin tehdään päätös muuttaa pois ja sen jälkeen tehdään toinen päätös kohteesta. Kohteen valintaan vaikuttavat etäisyys alkuperäisestä asuinpaikasta ja kohteessa vallitsevat työmarkkinat. Läheinen sijainti, alhainen työttömyys ja korkea palkkataso vaikuttavat positiivisesti kohdetta valittaessa. Poismuutto vaikuttaa puolestaan paikan kokoon ja väestörakenteeseen. Eniten muuttajien joukossa on nuoria yksineläjiä ja nuoria pariskuntia, joilla on pieniä lapsia. Kunta, joka ei houkuttele riittävästi muuttajia korvaamaan poismuutosta aiheutunutta väestönmenetystä, ei vaikuta muuttajien silmissä houkuttelevalta. Ajan myötä ikärakenne muuttuu ja väestö vanhenee. Hyvin menestyvillä paikkakunnilla on työmarkkinat, jotka houkuttelevat asukkaita kautta maan, mutta erityisesti lähiseuduilta. Myös hyvin menestyviltä paikkakunnilta on poismuuttoa, mutta keskeistä on se, että paikkakunnalle muuttajia on poismuuttajia enemmän. Muuttovoiton voidaan arvioida lisäävän taloudellista kasvua, kun taas muuttotappio aiheuttaa kunnalle taloudellisia vaikeuksia pitkällä aikavälillä, ja sitä kautta vähentää alueen houkuttelevuutta. (Lowry 1966, 94–96.)

Aro (2013) kuvaa muuttoliikkeen kehittymistä positiivisen kasvun kehän kautta, jossa yksi positiivinen muutostekijä johtaa toiseen ja toinen kolmanteen. Positiiviset muutokset ruokkivat kasvua. Kasvun kehä voi olla myös negatiivinen, jolloin sen vaikutus on päinvastainen. Positiivisen kasvun kehän vaiheet on jaettu kuuteen eri vaiheeseen. Ensimmäisessä vaiheessa uusia työpaikkoja syntyy sinne missä on osaavaa työvoimaa, vetovoimainen toimintaympäristö ja hyvät toimintaedellytykset. Toisessa vaiheessa uudet työpaikat lisäävät työvoiman muuttoa alueelle. Kolmannessa vaiheessa alueen markkinat kasvavat ja laajenevat. Neljännessä vaiheessa alueen vetovoima lisää alueelle muuttoa. Ihmiset muuttavat sinne missä on työmahdollisuuksia. Viidennessä vaiheessa alueen markkinat kasvavat edelleen ja laajenevat kasvaneen vetovoiman vuoksi. Kuudennessa vaiheessa laajentuneet markkinat synnyttävät alueelle uusia työpaikkoja ja toimialoja alkuperäisen toimialan ympärille. (Aro 2013, 7–8.)

Aro esittelee myös alueen viisi kasvuetua:

- 1) Alkuetu. Alueella on historialliseen sijaintiinsa perustuva etu, jota keskittymiskehitys vahvistaa.
- 2) Sijaintietu. Alueen maantieteellinen sijainti on muita alueita edullisempi. Maantieteellinen sijaintietu perustuu hyvään saavutettavuuteen. Alueelta on hyvät tie- ja rataverkostot, lento- ja laivayhteydet muualle.
- 3) Demografinen etu. Luonnollinen väestönkehitys ja positiivinen muuttoliike lisäävät alueen väestöä.
- 4) Rakennettu eli strateginen etu. Alueella on tehty tietoisia strategisia valintoja alueen kehittämiseksi. Kehitys perustuu pitkäjänteiseen ja järjestelmälliseen panostukseen.
- 5) Mentaalinen etu. Alueella on positiivinen tahtotila. Kehittämisessä keskitytään positiivisten mielikuvien luomiseen. Myös sattumilla ja ulkopuolisilla päätöksillä on iso merkitys. (Aro 2013, 7–8.)

Everett S. Lee (1969) määrittelee muuttamisen joko pysyväksi tai väliaikaiseksi asuinpaikan muutokseksi. Hän jakaa muuttopäätökseen vaikuttavat tekijät neljään luokkaan: 1) tekijät, jotka ovat yhteydessä alkuperäiseen asuinpaikkaan; 2) tekijät, jotka ovat yhteydessä määräpaikkaan; 3) välissä olevat esteet ja 4) henkilökohtaiset syyt. Jokaisella alueella on tekijöitä, jotka vetävät ihmisiä puoleensa, jotka torjuvat heitä, ja myös tekijöitä, jotka ovat ihmisille yhdentekeviä. Osa tekijöistä vaikuttaa samankaltaisesti kaikkiin ihmisiin ja osa taas koetaan yksilöllisesti eri tavoin. Alueen vetovoima- ja työntövoimatekijöitä arvioidaan eri tavoin riippuen siitä, asutaanko alueella vai ollaanko sinne muuttamassa. Paikkakunnalla asuvat ihmiset arvioivat aluetta omien kokemustensa ja tosiasiallisten seikkojen valossa, kun taas muuttajilla on vain harvoin tarkkaa tietoa alueesta. Muuttamisen esteistä osa on vähäisiä mutta osa on ylitsepääsemättömiä. Ne voivat estää muuttamisen. Etäisyys on yksi tärkeimmistä esteistä. Muuton esteenä voivat olla myös kiellot tai lupa-asioihin liittyvät esteet. Ihmiset suhtautuvat esteisiin yksilöllisesti. Toiselle esteet ovat voitettavissa, kun taas toiselle samat esteet voivat näyttäytyä voittamattomina. Henkilökohtaiset syyt joko helpottavat muuttopäätöksen syntymistä tai ne voivat estää sen kokonaan. Ihmisten henkilökohtaisella kyvyllä havainnoida ja kokea asioita on keskeinen merkitys muuttamiseen liittyvissä asioissa. Muuttopäätös ei koskaan ole täysin rationaalinen, eivätkä kaikki ihmiset, esimerkiksi vanhempiensa mukana muuttavat lapset, voi itse päättää muuttamisestaan. (Lee 1969, 285–288.)

Muuttovolyymi vaihtelee eri alueiden välillä. Volyymiin vaikuttavat alueen monipuolisuus ja mahdollisuudet. Myös asukkaiden moninaisuudella on merkitystä muuttovolyymiin. Alueet, joiden väestö edustaa laajasti eri yhteiskuntaryhmiä, niin etnisesti, koulutuksellisesti kuin taloudellisestikin, vetävät puoleensa enemmän muuttajia kuin alueet, jotka edustavat kapea-alaisesti jotain tiettyä ryhmää. Myös talouden kehityksellä on vaikutusta muuttoliikkeeseen. Alueet, joilla talouden kasvu on voimakasta, houkuttelevat uusia yrityksiä ja työntekijöitä, kun taas toiset alueet voivat jäädä taloudellisessa kehityksessä jälkeen, jolloin niiden houkuttelevuus laskee. Alueen kehittyminen vaikuttaa muuttoliikkeen volyymiin ja nopeuteen. Muuttoliikkeelle on tyypillistä, että se ruokkii itseään. Toisaalta muuttovirrat synnyttävät aina myös vastavirtaa ja paluumuuttoa. (Lee 1969, 288–292.)

Lee esittelee muuttoliikemallissaan muuttajalle tunnusomaisia piirteitä, jotka vaikuttavat muuttoliikkeeseen.

- 1) Valikointi. Ihmiset reagoivat eri tavoin vetovoima- ja työntövoimatekijöihin, joka johtaa muuttoliikkeen valikoituvuuteen. Valikoituvuus voi perustua positiivisiin tai negatiivisiin tekijöihin, jotka vaikuttavat muuttopäätökseen.
- 2) Reagointi vetovoimatekijöihin. Muuttajat reagoivat ensisijaisesti muuttokohteen positiivisiin tekijöihin. Heillä ei ole pakottavaa tarvetta muuttaa, mutta he kokevat kohteen tarjoavan heille parempia etuja kuin olisi saatavissa muualla.
- 3) Reagointi työntövoimatekijöihin. Muuttajat reagoivat negatiivisiin tekijöihin, kokevat alueen olot siinä määrin huonoiksi, että haluavat muuttaa pois.
- 4) Reagointi sekä vetovoima- että työntövoimatekijöihin. Ihmiset muuttavat sekä positiivisten että negatiivisten syiden vuoksi.
- 5) Reagointi vaikeuksiin. Joissakin tapauksissa esteet vaikeuttavat ja karsivat osan muuttajista pois, mutta osa selviytyy esteistä ja muuttaa niistä huolimatta.
- 6) Reagointi elämäntilanteen muutokseen. Tietyillä ihmisryhmillä on korostunut taipumus muuttaa jossakin tietyssä elämän vaiheessa. Esimerkkinä tästä ryhmästä voidaan mainita ihmiset, jotka muuttavat avioiduttuaan, erottuaan, jäätyään leskeksi tai työllistyäkseen.
- 7) Sulautuminen. Muuttajat sulautuvat osaksi uutta asuinympäristöään, mutta he säilyttävät osan aikaisemmalle asuinpaikalle ominaisista piirteistä. (Lee 1969, 294–296.)

Leen muuttoliikemallin avulla on mahdollista tarkastella sekä alueellisia vetovoima- ja työntövoimatekijöitä että muuttajan motiiveita. Korpimäki ja Zimmerbauer (2005) toteavat, että kuntien hallinnon on tiedostettava kunnan vetovoimatekijät, kun kunnat lähtevät suunnittelemaan

omia toimenpiteitään muuttoliikkeen hallitsemiseksi. Vetovoimatekijät on tunnistettava, jotta niitä voidaan hyödyntää suunnittelutyössä. Tästä syystä tutkijat pitävät Leen vetovoima- ja työntövoimamallia toimivana lähtökohtana muuttoliikkeen hallintaan. (Korpimäki & Zimmerbauer 2005, 13–14.)

Edellä esiteltyt muuttoliikemallit ovat pääosin lähtöisin Yhdysvalloista. Muuttoliikemalleja voidaan hyödyntää, kun arvioidaan alueellisia vetovoimatekijöitä yksilön näkökulmasta. Samalla on kuitenkin muistettava, että suomalainen yhteiskuntarakenne ja julkisen sektorin toiminta poikkeavat merkittävästi yhdysvaltalaisesta toimintatavasta. Malleista voidaan kuitenkin nostaa esiin yksilötason päätöksentekoon vaikuttavia tekijöitä, joita voidaan pitää yleismaailmallisina. Suomalainen muuttoliiketutkija Aro kuvaa hyvin alueellisten vetovoimatekijöiden kehittymistä positiivisen kasvun kehän kautta, ja sen vaikutusta muuttoliikkeeseen.

2.2 Muuttajan profiili ja muuton motiivit

Muuttajat voidaan profiloida eri tavoin näkökulmasta riippuen. Erilaisia muuttajaryhmiä ovat esimerkiksi lapsiperheet, nuoret, seniorit, maallemuuttajat, kaupunkiin muuttajat ja paluumuuttajat. Kaupunkiseutujen muuttajat koostuvat kaikista edellä mainituista. Sijoittuminen kaupunkiseudulla näyttäisi olevan erilaista eri ryhmillä. Useat muuttajat pitävät etuna kaupungin läheisyyttä, mutta toisaalta ympäristön saatetaan samanaikaisesti toivoa olevan maaseutumainen. Nuoret muuttavat kaupunkiin opiskelemaan, ja lapsiperheet muuttavat yleisen käsityksen mukaan useimmiten kehyskuntiin tai maaseudulle.

Maassamuutto voidaan jakaa ikäkausien mukaan kolmeen eri vaiheeseen. Ensimmäisessä vaiheessa muuttavat 18–22-vuotiaat nuoret aikuiset. He muuttavat pääsääntöisesti suuriin kaupunkiin opiskelemaan. Toisessa vaiheessa 25–35-vuotiaat aikuiset muuttavat perheineen työssäkäynnin kannalta sopivalle asuinalueelle. Kolmannessa vaiheessa aikuisten, yli 50-vuotiaiden, muuttoalttius lisääntyy, kun perheen lapset ovat muuttaneet pois kotoa. Eniten merkitystä kuntien asukasluvun kehitykselle on ensimmäisen vaiheen muuttoliikkeellä, jolloin erityisesti syrjäiset maaseutukunnat menettävät asukkaitaan suurille kaupungeille. Suurin osa näistä muuttajista ei palaa takaisin. Tämän seurauksena alueen nuoremmat ikäluokat pienenevät, alueen väestömäärä vähenee ja väestö vanhenee. (Myrskylä 2006, 5.) Elämänvaiheiden erilaisuus vaikuttaa ihmisten tarpeisiin ja arvostuksiin. Nuorten suuntautuminen kaupunkiin selittyy tarpeella asua alueella, joka tarjoaa opiskelu-, huvittelu- ja työmahdollisuuksia. Lapsiperheet haluavat asua rauhallisella ja pientalovaltaisella alueella, joka tarjoaa lapsille hyvän kasvu-ympäristön. Lapsiperheet arvostavat

alueen päivähoitopalveluita, kouluja ja kauppapalveluita. (Kytö 1998, 212–213.) Perheellisten tärkeimpiä muuttoon vaikuttavia syitä ovat työhön tai sukulaisiin liittyvät syyt. Lapsiperheet arvostavat hyviä päivähoito- ja koulupalveluita sekä hyviä työmahdollisuuksia. Tyypillisesti lapsiperheet muuttavat ennen lasten kouluikää. He eivät muuta mielellään täysin uuteen paikkaan, koska uusien sosiaalisten suhteiden solmiminen koetaan aikaa vieväksi ja haastavaksi. Siitä syystä paluumuutto jo ennestään tuttuun paikkaan on todennäköisin vaihtoehto. (Raunio 2001, 70–72.)

Työ vaikuttaa keskeisesti työikäisten, usein perheellisten ihmisten muuttopäätöksiin. Ihmiset muuttavat työpaikan vuoksi tai työllistymisen toivossa. Muuttamisella on merkitystä työllistymiseen. Ihmiset muuttavat alueille, joissa työn tarjonta on suurempaa, ja näin myös työllistymisen mahdollisuudet ovat suuremmat. Työttömän työllistymistä auttaa muutto alueelle, jossa on työvoimapula. Muuttaminen kohdistuu työpaikkojen lähialueille, jolloin myös suurten keskusten lähikunnat saavat osansa muuttajista. Asuminen ja työssäkäynti eivät välttämättä tapahdu saman kunnan sisällä. Kodin ja työpaikan välinen pendelöinti on yleistä. Vuonna 2004 arvioitiin, että joka kolmas työllinen käy työssä asuinkuntansa ulkopuolella. Suurten kaupunkien ympärille on muodostunut laajoja työssäkäyntialueita. Liikenneyhteydet ja kuntien rakenne vaikuttavat siihen, miten paljon pendelöintiä tapahtuu. Osasta kaupunkiseutujen kuntia on muodostunut niin kutsuttuja asumiskuntia, joiden asukkaista suurin osa käy työssä oman kunnan ulkopuolella. Tällaisia alueita ovat erityisesti Helsingin, Tampereen, Turun, Oulun, Jyväskylän ja Joensuun kaupunkiseudut. (Myrskylä 2006, 8–9, 13–14, 91–92.)

Muuttopäätöksen tekemiseen sisältyy tiettyä vaihtokauppaa. Muuttajien on arvioitava, ovatko muuttamisella saavutettavat hyödyt suuremmat, kuin jos muuttoa ei tehtäisi. Muuttopäätökseen vaikuttavat perhekunnan tulot, työllistyminen, asuntomarkkinat ja elinkustannukset. Lisäksi päätökseen vaikuttavat henkilökohtaiset mieltymykset ja arvostukset. Muuttopäätös on henkilökohtainen valinta, jolloin muutto voi suuntautua myös valtavirran vastaisesti. (Aro 2013, 4; Nivalainen 2003, 7.) Muuttoliikkeelle on tyypillistä myös hyvinvoinnin lisääminen. Ensisijaisesti muuttamisella tavoitellaan taloudellista hyvinvointia, mutta sen lisäksi myös elinympäristöllä on keskeinen merkitys. Elinympäristöön liittyvien toiveiden toteutuminen tarkoittaa eri ihmisillä erilaisia asioita. Joillekin rauhan ja tilan tunteet tarkoittavat maaseutua toisille riittää asuminen kaupungin laita-alueilla. (Korpimäki & Zimmerbauer 2005, 17.) Kaupunkeihin muutetaan parempien työllistymismahdollisuuksien ja paremman toimeentulon toivossa. Tavoitteena on parempi elintaso kuin aikaisemmassa asuinpaikassa. Kaupunkien lähialueille muutetaan rauhallisemman asuinympäristön ja sopivamman asunnon vuoksi. Muuton pääasiallisena syynä on elämänlaadun kohottaminen. Harvaan asutulle maaseudulle muuttoon vaikuttavat useat eri tekijät,

jotka vaihtelevat muuttajasta riippuen. Yleisimpiä syitä muutolle ovat olleet lähtöaluetta rauhallisempi asuinympäristö, työ ja läheiset ihmiset. (Heikkilä ym. 2002, 69–70.) Lapsiperheet haluavat asua alueilla, joissa on enemmän tilaa. Nuoret perheet hakeutuvat asumaan kehyskuntiin edullisempien asumiskustannusten vuoksi. Tästä syystä monet perheet hakeutuvat asumaan kehyskuntien uusille asuntoalueille. (Vasanen 2009, 125.)

Nuori ikä ja korkea koulutus lisäävät liikkuvuutta kuntatyypistä riippumatta. Muuttoalttiutta vähentäviä tekijöitä ovat naissukupuoli, perheellisyys, perheen koko ja omistusasunto. Kasvukeskuksista kotoisin olevat pysyvät todennäköisimmin paikoillaan, mutta reuna-alueilta kotoisin olevat ovat halukkaampia muuttamaan toisenlaiselle alueelle. Mikäli muuttamisella ajatellaan olevan positiivinen vaikutus työllistymiseen, se lisää muuttohalukkuutta. Myös opiskelu lisää muuttoalttiutta. Opiskelun vuoksi muutetaan pois reuna-alueilta, koska koulutustarjonta on siellä vähäistä. (Pekkala 2003, 13–14.)

Maaseudulta kaupunkeihin suuntautuva muuttaja on tyypillisesti nuorempi kuin yleisesti maaseudulla asujat tai muuttajat. Vaikka korkeasti koulutettujen on todettu muuttavan kaupunkeihin, niin myös työttömät ja opiskelijat muuttavat kaupunkeihin maaseudun sijaan. Pariskunnat ja erityisesti perheet, joilla on pieniä lapsia, muuttavat todennäköisemmin kaupungista maaseudulle kuin päinvastoin. Nivalaisen (2003) tekemän tutkimuksen mukaan kaupungista toiseen muuttajat ovat tyypillisesti nuoria ja koulutettuja. Matkatyö, työttömyys ja opiskelu lisäävät, hänen mukaansa, myös todennäköisyyttä muuttaa kaupunkien välillä. Sen sijaan perhe, parisuhde ja lapset, vähensivät kaupunkien välistä muuttoa. Eläkkeellä ollessaan ihmiset todennäköisemmin muuttavat pois kaupungeista maaseudulle. (Nivalainen 2003, 12–14.)

Maaseudulle muuttoon vaikuttaa aikaisempi kokemus maaseudulla asumisesta. Muuttajat ovat usein asuneet lapsuudessaan maaseudulla. Tyypillisesti maaseudulle muuttaja on kotoisin toiselta paikkakunnalta. Osa muuttajista haluaa kuitenkin palata takaisin synnyinseuduilleen. Muuttomatka on yleensä lyhyt, maaseudulle muutetaan läheltä. Maallemuuton todennäköisyyteen vaikuttavat ikä ja sukupuoli. Naiset muuttavat miehiä todennäköisemmin maalle. Perheellä on keskeinen vaikutus maalle muuttoon. Lapsiperheet muuttavat todennäköisemmin maalle. Lapsiperheiden kohdalla muuttoon vaikuttavat puolison koulutusaste, asutokunnan koko ja lasten ikä. Puolison korkea koulutusaste vähentää maallemuuton todennäköisyyttä. Perheen koon kasvaessa maallemuuton todennäköisyys lisääntyy, toisaalta perhekoon pienentyessä muutto suuntautuu todennäköisemmin muualle kuin maaseudulle. Lasten iällä on vaikutusta muuttoon. Tyypillisesti perheet muuttavat, kun lapset ovat alle kouluikäisiä. (Nivalainen 2002, 5, 24–32.)

Paluumuuttajat muodostavat huomattavan ryhmän kaikista muuttajista. Paluumuuton taustalla vaikuttavat juuret, kiinnittyminen alueeseen, suku ja ystävät. Myös alueellisella identiteetillä voi olla vaikutusta muuttopäätöksen syntymiseen, jolloin juurilla on suurempi merkitys. (Korpimäki & Zimmerbauer 2005, 16.) Paluumuuton kohdalla vaikeutena on määritellä paikka, josta muuttajan katsotaan olevan kotoisin. Useimmiten ihmisen määritellään olevan kotoisin paikasta, jossa hän on syntynyt. Toisaalta voidaan ajatella, että ihminen kiinnittyy enemmän paikkaan, jossa on viettänyt lapsuus- ja nuoruusvuotensa kuin syntymäpaikkaansa. Myös paikassa vietetyllä ajalla on merkitystä. Ruotsalaisessa metropolialueiden paluumuuttoa käsittelevässä tutkimuksessa tutkijat ovat aikaisempiin tutkimuksiin tukeutuen määritelleet joitakin paluumuuttajalle tyypillisiä piirteitä. Miehillä on hieman suurempi taipumus paluumuuttoon kuin naisilla. Paluumuuttajat ovat keskimäärin muita muuttajia hieman iäkkäämpiä. Parisuhde vähentää paluumuuton todennäköisyyttä, mutta kotona asuvat lapset taas lisäävät sitä. Sosiaalisilla tekijöillä on paluumuuttajille suurempi merkitys kuin muille muuttajaryhmille. (Amcoff & Niedomysl 2013, 2478–2479.) Myös Raunio (2001) toteaa sosiaalisten suhteiden olevan erityisen tärkeitä paluumuuttajille, mutta sosiaaliset suhteet eivät yksinään riitä vetovoimatekijäksi. Lisäksi tarvitaan työpaikka ja hyvät palvelut. Työmahdollisuudet ja palvelut lisäävät suurien kaupunkiseutujen vetovoimaa paluumuuttajien keskuudessa. (Raunio 2001, 96–97.)

Paluumuutto on yleisempää suurten kaupunkien ydinalueilla kuin syrjäseuduilla. Suurten kaupunkien ydinalueilta lähteneet muuttavat todennäköisemmin takaisin kuin muut muuttajat. Paluumuutolla on merkittävä vaikutus suurkaupunkien kasvuun. Todennäköisintä paluumuutto on viiden vuoden kuluessa lähdöstä. Lapsiperheet eivät koe suurten kaupunkien ydinalueita houkutteleviksi asuinpaikoiksi. Tutkimuksessa todettiin, että lapset vähentävät todennäköisyyttä suurkaupunkeihin suuntautuvaan paluumuuttoon, toisin kuin muualle suuntautuvaan paluumuuttoon. Paluumuuttajien mukana muuttaa kuitenkin enemmän lapsia kuin muiden muuttajien. Suurten kaupunkien ydinalueille suuntautuvan paluumuuton todennäköisyyttä lisäävät koulutus ja ennen kaikkea työnsaantimahdollisuudet. Toisin kuin muille alueille, suurkaupunkeihin palataan, vaikka työtä ei olisi tiedossa. Korkeiden tulojen on todettu vähentävän paluumuuton todennäköisyyttä. Verrattuna muihin alueisiin suurten kaupunkien ydinalueet kuitenkin vetävät puoleensa korkeasti koulutettuja ja hyvätuloisia paluumuuttajia. (Amcoff & Niedomysl 2013, 2487–2492.)

Muuttamiseen vaikuttavat erilaiset elämäntilanteet, opiskelu- ja työllistymismahdollisuudet, koulutus- ja tulotaso sekä aikaisemmat kokemukset asumisesta. Lapsiperheiden toiveet asuinympäristöstä poikkeavat muista muuttajaryhmistä. Lapsiperheiden muuttopäätökseen

vaikuttavat erityisesti asuinympäristö ja palvelut. Myös kaupunkiseudulle ja maaseudulle muuttajien välillä on eroavaisuuksia. Aikaisemmat asumiskokemukset korostuvat maaseudulle muutettaessa, kun taas kaupunkiseuduille muutetaan useimmiten parempien työllistymismahdollisuuksien takia. Kaupunkiseuduilla työpaikka ei välttämättä vaikuta suoraan asuinkunnan valintaan, koska hyvät liikenneyhteydet ja yksityisautoilu mahdollistavat työssäkäynnin myös kauempana.

2.3 Muuttoliikkeen kehitys Suomessa

Toisen maailmansodan jälkeisen Suomen sisäistä muuttoliikettä voi kuvailla kahdella termillä; väestön keskittyminen ja kaupungistuminen (Vasanen 2009, 116). 1960- ja 1970-luvuilla suomalaiset suuntasivat kohti kaupungeja. Kaupunkeihin kohdistui valtava muuttajien paine, ja samanaikaisesti maaseutu kärsi muuttotappiosta. Muuttoliike kääntyi 1970-luvun lopulla kaupungeista maaseudulle. 1990-luvun alkupuolella lama ja suurtyöttömyys vähensivät ihmisten muuttamista. 1990-luvun alussa muuttoluvut olivat poikkeuksellisen pieniä. Lamasta seurannut työttömyys vaikutti kuitenkin muuttoliikkeen suuntautumiseen kohti kasvukeskuksia, joissa oli enemmän työ- ja opiskelumahdollisuuksia. (Kytö 1998, 200–202.) Lamasta toipuminen käynnisti voimakkaan muuttoliikkeen, joka on jatkunut 2000-luvun ensimmäiselle vuosikymmenelle. Inhimillinen pääoma muuttaa kasvukeskuksiin ja pysyy siellä. Kaupunkiseudut ovat saaneet muuttovoittoa, kun samanaikaisesti muut alueet ovat menettäneet asukkaita. Muuttoliike on suuntautunut eteläisen Suomen suurimpiin kaupunkeihin. Vaikka pääosa muuttajista muuttaa suurimpiin kaupunkeihin, on syytä huomata, että muuttoliikettä tapahtuu myös kaupungeista maaseudulle ja maaseutukuntien välillä. (Nivalainen 2002, 8–9; Nivalainen 2003, 1,5; Pekkala 2003, 16.) 2000-luvulle on ollut tyypillistä lähimuuttojen runsaus. Neljä muutto viidestä on tapahtunut joko oman kunnan sisällä tai samalla kaupunkiseudulla. (Aro 2013, 6.) Tyypillisiä piirteitä 2000-luvun maan sisäiselle muuttoliikkeelle ovat sen lisääntyminen ja keskittyminen suuriin kaupunkeihin. Muuttoliikkeeseen liittyvät erot ovat siirtyneet suuralueiden välisistä eroista taajamien, haja-asutusalueiden ja seutujen sisäisiin eroihin. (Kultalahti 2011, 144.)

Vuonna 2010 pidetyssä muuttoliikesymposiumissa tuli esiin seuraavia maassamuuton erityispiirteitä. Helsingin seutu on ollut Oslon ohella Pohjoismaiden vetovoimaisin kaupunkiseutu nettomuutolla mitattuna. Pääkaupunkiseudulle muuttavat yhä useammin paluumuuttajat ja lapsettomat parit. Suurten kaupunkiseutujen, kuten Helsingin, Turun ja Tampereen kehyskunnat kasvavat keskuskaupunkia voimakkaammin. Helsinki, Turku, Tampere, Oulu ja Jyväskylä saavat

uusia asukkaita nuorista alueelle muuttavista opiskelijoista, jotka jäävät valmistuttuaan alueelle. (Kultalahti 2011, 145.) Muuttovoitto keskittyy yhä pienemmälle alueelle. 2000-luvulla eniten muuttovoittoa ovat saaneet suuret kasvukeskukset ja niiden kehyskunnat. Eniten muuttovoittoa ovat saaneet Helsingin, Tampereen, Turun ja Oulun kaupunkiseudut. Sijainti ja saavutettavuus ovat korostuneet, sillä kunnat, jotka sijaitsevat hyvien raide- tai maantieverkostojen varrella tai solmukohdissa, ovat kasvaneet nopeimmin. (Aro 2013, 7.) Kehyskuntiin ovat muuttaneet korkeasti koulutetut, työssäkäyvät ja lapsiperheet. Erityisesti suuret keskuskaupungit ovat saaneet muuttovoittoa työllisistä ja työttömistä sekä ilman peruskoulun jälkeistä tutkintoa olevista muuttajista. Suhteellisesti eniten vuosina 2001–2012 asukasmäärät ovat kasvaneet suurten kaupunkien kehyskunnissa, joista kuusi eniten kasvanutta olivat Liminka (kasvu 60 %), Pirkkala (38 %), Tyrvävä (29 %), Kempele (28 %), Lempäälä (28 %) ja Vesilahti (28 %). Kasvusta suurin osa selittyy maan sisäisen muuttoliikkeen muuttovoitosta. Suurimpia häviäjiä taas olivat eräät Pohjois- ja Itä-Suomen kunnat. (Kytö & Kral-Leszczyńska 2013, 11, 48–50.) 2000-luvulla kunnat ovat jakautuneet kasvaviin, supistuviin ja kriisiytyviin kuntiin, jos kuntien kehitystä tarkastellaan väestönkehityksen näkökulmasta. Kymmenellä suurimmalla kaupunkiseudulla asui kolme viidestä suomalaisesta, ja vain joka kolmas kunta kasvatti väkilukuaan. (Aro 2013, 3.)

Tutkimusten mukaan eri kuntatyyppien muuttajat eroavat toisistaan sukupuolen, iän ja työmarkkina-aseman perusteella. Tilastollisen kuntaryhmitäytksen mukaan kunnat voidaan jakaa kolmeen ryhmään: kaupunkimaiset kunnat, taajaan asutut kunnat ja maaseutumaiset kunnat. Jaottelu perustuu kunnan asukasmäärään ja siihen, miten suuri osuus väestöstä asuu taajamissa. Kaupunkimaisessa kunnassa suurimman taajaman asukasmäärä on vähintään 15 000 tai väestöstä vähintään 90 prosenttia asuu taajamissa. Taajaan asutussa kunnassa asukasmäärä on vähintään 4000 mutta alle 15 000. Asukkaista vähintään 60 prosenttia mutta alle 90 prosenttia asuu taajamissa. Maaseutumaisen kunnan suurimman taajaman asukasmäärä on alle 15 000 ja asukkaista alle 60 prosenttia asuu taajamissa. Maaseutumainen kunta on myös kunta, jonka suurimman taajaman asukasmäärä on alle 4000 ja kunnan asukkaista vähintään 60 prosenttia mutta alle 90 prosenttia asuu taajamissa. (Tilastokeskus 2009.)

Sukupuolella on jonkin verran merkitystä muuttoliikkeessä. Vuosina 2001–2012 kaupunkimaiset kunnat saivat enemmän muuttovoittoa naisista kuin miehistä. Miehet muuttivat hieman aktiivisemmin taajaan asuttuihin kuntiin kuin naiset. Maaseutu ja taajaan asutut kunnat kärsivät muuttotappiota naisten muutosta. Naisten ja miesten muuttoliikkeessä on eroavaisuuksia myös alueellisesti koko maata tarkasteltaessa. Naisten muutto suuntautuu pääasiallisesti enemmän eteläiseen Suomeen, jolloin Etelä-Suomen alueen maakunnat saavat muuttovoittoa naisista ja muu

Suomi muuttotappiota, poikkeuksena Keski-Pohjanmaa, jossa naisten osuus oli alle 40 prosenttia nettomenetyksestä. (Kytö & Kral-Leszczynska 2013, 50–51.)

Kytö ja Kral-Leszczynska (2013) tarkastelivat tutkimuksessaan myös iän vaikutusta muuttovirtoihin. Tutkimuksessa kävi ilmi, että kaupungit menettävät muutossa päiväkotikäisiä lapsia, samalla kun kaupunkiseutujen kehyskunnat saavat muuttovoittoa päiväkotikäisistä lapsista. Tilanne on samanlainen kouluikäisten lapsien kohdalla. Voidaan siis todeta, että keskuskaupungit menettävät lapsiperheitä kehyskuntiinsa. Tutkijat kuitenkin toteavat, että lapsiperheiden muuttaminen on viime vuosien aikana pienentynyt. Pääkaupunkiseudulla kouluikäisten muutto kehyskuntiin oli lähes kokonaan loppunut vuonna 2012. Työikäisiä muutti eniten kuntiin, joissa työikäisten määrä oli muutenkin kasvussa. Myös kunnat, joissa luonnollinen väestönkasvu oli suurinta, houkuttelivat enemmän työikäisiä. Eniten asukaslukuun suhteutettua muuttovoittoa työikäisistä saivat kaupunkien kehyskunnat. Eläkeläisten osuus maan sisäisistä muuttovirroista on kasvanut viimeisen vuosikymmenen aikana. Ikä vaikuttaa muuton suuntaan, 60–69-vuotiaat suuntaavat kaupungeista maaseudulle ja yli 70-vuotiaat taas maaseutumaisista kunnista kaupunkimaisiin kuntiin. Suurinta eläkeläisten muuttovirta on suurista kaupungeista pienempiin. Tutkimuksessa havaittiin viitteitä siitä, että suuret ikäluokat ovat halukkaita muuttamaan lähemmäs synnyinseutujaan. (Kytö & Kral-Leszczynska 2013, 53–74.)

Koulutuksella on myös vaikutusta muuttovirtoihin. Kunnat, joiden väestön koulutustaso on korkea, houkuttelevat muuttajia. Suurten kaupunkien kehyskunnat saavat muuttovoittoa korkeakoulutetuista, ja samanaikaisesti ne menettävät eniten ilman tutkintoa olevia. Keskuskaupungit menettävät korkeakoulutettuja asukkaita kehyskunnilleen. Työmarkkinoiden vaikutus muuttovirtoihin vaihtelee kuntatyyppin mukaan. Kaupunkimaisiin kuntiin muutetaan vallitsevasta työllisyystilanteesta huolimatta, kun taas maaseudun muuttovirrat ovat riippuvaisia työllisyydestä. Suuret kaupungit houkuttelevat työttömiä, jotka muuttavat kaupunkiin paremman työllistymisen toivossa. Toisaalta tutkimuksessa havaittiin, että poikkeuksiakin oli, sillä jotkut maaseutumaiset kunnat saivat muuttovoittoa, asukaslukuun suhteutettuna, myös työttömistä. (Kytö & Kral-Leszczynska 2013, 75–82.)

Muuttoliikkeessä on siis nähtävissä tietyn tyyppinen jakautuminen. Kaupunkien tarjoamat työmahdollisuudet vetävät uusia asukkaita puoleensa. Samanaikaisesti kehyskunnat keräävät parhaimmat veronmaksajat, ja maaseutumaisten kuntien väestörakenne yksipuolistuu. Muuttovirrat vaikuttavat myös kuntien palveluihin. Lapsiperheiden ja eläkeläisten tarpeet ovat erilaisia, ja ne aiheuttavat kunnille erityyppisiä paineita palvelutarjontaan. Asuntomarkkinat ovat keskeinen tekijä

kuntien vetovoimaisuuden lisääjänä. Pientalojen kysyntä on ollut huipussaan viime vuosien aikana, mutta perhekokojen pienentyessä ja yksihenkisten talouksien lisääntyessä niiden kysynnän voidaan ennustaa pienentyvän myös kehyskunnissa. (Kytö & Kral-Leszczynska 2013, 104–105, 107.)

Muuttoliikkeelle on ollut tyypillistä keskittyminen yhä pienemmälle alueelle. Ihmiset muuttavat kasvukeskuksiin kaupunkiseuduille, ja samalla maaseutu autioituu. Yhä useammat muutot tapahtuvat kaupunkiseutujen sisällä tai kaupunkiseudulta toiseen. Myös kaupunkiseutujen sisällä tapahtuu eriytymistä, kun kehyskuntiin muuttavat hyvin koulutetut ja hyvätuloiset lapsiperheet, mutta opiskelijat ja työttömät hakeutuvat kaupunkiseutujen keskuskaupunkeihin.

2.4 Kaupunkiseutujen muuttoliike

Raunio (2001) on arvioinut kaupunkiseutujen vetovoimaisuutta niiden ominaisuuksien kautta. Vaikka vetovoimatekijät poikkeavat toisistaan, niin joitakin yhtäläisyyksiä voidaan kuitenkin määrittää. Osa vetovoimatekijöistä on mielikuviin perustuvaa, kuten imago ja profiili, ja osa muodostuu kaupunkiseuduista saaduista kokemuksista. Vetovoimatekijöillä voi olla negatiivisia tai positiivisia vaikutuksia. Mielikuvilla on vaikutusta kaupunkiseudulle tapahtuvaan tulomuuttoon, mutta kokemukset vaikuttavat halukkuuteen pysyä tai hakeutua pois kaupunkiseudulta. (Raunio 2001, 91.) Kaupunkiseutujen vetovoimaisuus perustuu kaupunkiseudun muodostamaan kokonaisuuteen, ei niinkään yksittäisiin tekijöihin. Vetovoimaisuuteen vaikuttavat myös muuttajien elämänvaiheet. Elämänvaiheiden erilaisuus vaikuttaa niihin tekijöihin, joita muuttajat ensisijaisesti pitävät tärkeinä. (Raunio & Linnamaa 2000, 156.)

Työ- ja uramahdollisuudet ovat keskeinen osa kaupunkiseutujen vetovoimaisuutta. Oma ja puolison työllistyminen koetaan tärkeäksi tekijäksi asuinpaikkaa valittaessa. Mitä osaavammasta työvoimasta on kysymys, sitä suuremmaksi kasvaa asuinpaikan merkitys. Monipuoliset työmahdollisuudet houkuttelevat alueelle uusia asukkaita. Kaupunkiseudun ilmapiiri ja siitä syntynyt imago vaikuttavat vetovoimaisuuteen lähinnä estävästi, jos alueen ilmapiirin ei oleteta olevan itselle sopiva. Ihmiset eivät hakeudu sellaisille alueille, joiden ilmapiiri ei vastaa heidän omaa kokemusmaailmaansa. Alueeseen suhtaudutaan positiivisesti, jos siitä on muodostunut positiivinen ja vastaanottavainen mielikuva, tai aikaisempi kokemus alueen ilmapiiristä on positiivinen. Peruspalveluilla ei ole suurta merkitystä kaupunkiseutujen vetovoimaisuuteen. Päivähoito, koulu- ja terveydenhuoltopalvelut ovat tärkeimmät palvelut. Niiden vaikutus vetovoimaisuuteen perustuu lähinnä kokemukseen palveluista. Kouluilla on merkitystä, kun asuinpaikkaa valitaan kaupunkiseudun sisällä. Peruspalveluiden merkitys saattaa tulevaisuudessa korostua

vetovoimatekijänä, kun palveluissa tapahtuu erilaistumista eri alueiden välillä. Palveluiden tarjonta poikkeaa eri kaupunkiseuduilla huomattavasti. Riittävällä palvelutarjonnalla voidaan vaikuttaa sitouttavasti asukkaisiin, jolloin niiden merkitys on lähinnä kokemukseen perustuvaa. Palvelutarjonnalla on mahdollista vaikuttaa mielikuvaan kaupunkiseudusta ja sen kaupunkimaisuudesta. Asuinympäristön laatu ei vaikuta kaupunkiseudulle hakeutumiseen, mutta sillä on suuri vaikutus alueen sisäisessä muutossa. Fyysistä ympäristöä voidaan käyttää alueen profiilin luomiseen, ja sitä kautta sillä voidaan pyrkiä vaikuttamaan alueen vetovoimaisuuteen. Fyysisen ympäristön laadulla on sitouttava vaikutus, jos kokemus on positiivinen. Erityisen tärkeänä pidetään asuinalueen viihtyisyyttä ja turvallisuutta. (Raunio & Linnamaa 2000, 41–43; Raunio 2001, 92–106.)

Aro (2013) on tutkinut kuuden kaupunkiseudun (Tampere, Turku, Oulu, Lahti, Jyväskylä ja Kuopio) muuttoliikettä 2000-luvulla. Helsinki on jätetty tutkimuksen ulkopuolelle. Kaikkien kaupunkiseutujen väestö lisääntyi. Luonnollisen väestönlisäyksen osuus oli 40 prosenttia ja muuttoliikkeen 60 prosenttia. Suurinta väestönlisäys oli Tampereella ja Oulussa. Tampereella kasvu perustui muuttovoittoon, kun taas Oulun seudun väestönlisäys selittyi lähes 60-prosenttisesti luonnollisella väestönkasvulla. Turun seudulla väestönlisäystä selittivät tasapuolisesti maan sisäinen muuttoliike, maahanmuutto ja luonnollinen väestönkasvu. Jyväskylän seudun väestönkasvun keskeisimmät tekijät olivat maan sisäinen muuttoliike ja luonnollinen väestönkasvu. Kuopion ja Lahden seutujen väestönkasvu oli huomattavasti muita vähäisempää. Kuopion seudulla suurin selittävä tekijä oli luonnollinen väestönlisäys. Lahden seutu poikkesi muista kaupunkiseuduista. Väestönmuutoksen suurin selittävä tekijä oli maahanmuutto, ja luonnollisen väestönlisäyksen vaikutus oli negatiivinen. Väestönkasvu jakautui sekä keskustaajamien että kehyskuntien kesken (Taulukko 1). Keskustaajamista Tampereen ja Oulun väestönkasvu oli määrällisesti suurinta. Pienintä väestönkasvu oli määrällisesti Kuopiossa, mutta asukaslukuun suhteutettuna Turussa. Tampereen ja Turun kaupunkiseuduilla kehyskuntien yhteenlaskettu väestönkehitys oli alueen keskustaajamia voimakkaampaa. Kyseisissä kehyskunnissa väestönlisäyksen suurimpana selittävänä tekijänä oli maan sisäinen muuttoliike. Lahden ja Jyväskylän seudulla keskustaajamien kasvoivat huomattavasti kehyskuntia voimakkaammin. Lahden seudulla väestönlisäys perustui ainoastaan keskustaajamien väestönkasvuun. Lahden kehyskuntien väestönkehitys oli negatiivinen. (Aro 2013, 15–17.)

Taulukko 1. Kuuden keskuskaupungin ja niiden kehyskuntien määrällinen väestönkehitys osatekijöittäin vuosina 2000–2011. (Aro 2013, 16.)

Alue	Luonnollinen väestönlisäys	Nettomuutto maan sisäinen muuttoliike	Nettomuutto siirtolaisuus	Yhteensä
Tampere	6851	9836	5473	22160
Kehyskunnat (Tampere)	8371	18090	1676	28137
Turku	964	513	5192	6669
Kehyskunnat (Turku)	5576	9249	1017	15842
Oulu	13023	7341	2476	22840
Kehyskunnat (Oulu)	11803	7204	242	19249
Jyväskylä	7940	6747	2553	17240
Kehyskunnat (Jyväskylä)	1084	2453	238	3775
Lahti	530	2702	2446	5678
Kehyskunnat (Lahti)	-1435	-459	1117	-777
Kuopio	2974	863	1261	5098
Kehyskunnat (Kuopio)	1303	207	166	1676
Keskuskaupungit yhteensä	32282	28002	19401	79685
Kehyskunnat yhteensä	26702	36744	4456	67902

Kun kaupunkiseutujen muuttoliikettä tarkastellaan muuttajien työmarkkina-aseman näkökulmasta, on havaittavissa, että kaupunkiseudut saavat eniten muuttajia työllisistä, työttömistä ja opiskelijoista. Työlliset muuttavat pääasiallisesti kehyskuntiin ja suurin osa työttömistä keskuskaupunkeihin. Opiskelijat muuttavat keskuskaupunkeihin, ja kehyskunnat saavat muuttotappiota juuri opiskelijoiden poismuutosta. Alle 15-vuotiaiden kohdalla suuntaus on päinvastainen. Keskuskaupungit menettävät alle 15-vuotiaita asukkaita, ja kehyskunnat saavat tästä ikäryhmästä muuttovoittoa. Kaupunkiseuduille muutetaan pääsääntöisesti 15–24-vuotiaina, mikä selittyy vanhempien luota pois muuttamisella ja opintojen aloittamisella. (Aro 2013, 25–26, 31.)

Tyypillistä muutoille on, että ne tehdään saman seutukunnan tai työssäkäyntialueen sisällä. Kuntarajat ylittävät muutot tehdään yleisemmin naapurikuntaan. Muuttomotiiveissa korostuvat asumiseen ja ympäristöön kohdistuvat vetovoimatekijät. Kaupunkiseuduilla keskuskaupungista muuttaneet muodostavat poikkeuksellisen suuren osan kehyskuntien tulomuuttajista. Keskuskaupungista tulleiden muuttajien suuri osuus lisää huomattavasti pendelöintiä kodin ja työpaikan välillä. Kehyskuntien ja keskuskaupungin välinen suhde ilmenee myös muutettaessa pois kehyskunnista, jolloin muutto suuntautuu usein juuri keskuskaupunkiin. (Aro 2013, 56.)

Seuraavaksi tarkastellaan tarkemmin Helsingin, Turun ja Tampereen kaupunkiseutujen muuttoliikettä. Jyväskylän kaupunkiseutu eroaa Turun ja Tampereen kaupunkiseuduista siinä suhteessa, että keskuskaupungin väestönkehitys on kehyskaupunkeja voimakkaampaa, ja myös maan sisäisestä muuttoliikkeestä keskuskaupunki saa kehyskuntia suurempaa muuttovoittoa. Oulun kaupunkiseudulla taas väestönkasvu selittyy suurimmaksi osaksi luonnollisella väestönkasvulla. Oulun kaupunkiseudulla maansisäisestä muutosta saatu muuttovoitto jakautuu melko tasaisesti sekä

keskuskaupungin että kehyskuntien kesken. Helsingin kaupunkiseutu muodostaa aivan omanlaisensa alueen, edustaen ainoaa metropolialuetta Suomessa. Turku ja Tampere edustavat kaupunkiseutuja, joissa kehyskunnat kasvavat keskuskuntaa voimakkaammin ja maan sisäinen muuttoliike suuntautuu suurimmaksi osaksi kehyskuntiin.

2.4.1 Pääkaupunkiseutu (Helsinki, Espoo, Vantaa)

Pääkaupunkiseutu vetää puoleensa muuttajia koko Suomen alueelta. Alueen sisäinen muuttoliike on samansuuntaista muiden kaupunkiseutujen kanssa. Pääkaupunkiseudun kaupunkien kehyskunnat ovat saaneet muuttovoittoa alueen kaupunkien väestöstä. Vuonna 2008 kehityksessä tapahtui selvä muutos, kun kehyskuntien saama muuttovoitto kääntyi laskuun. Kehitys antaa viitteitä kehyskuntien vetovoiman hiipumisesta. (Kytö 2011, 32–33.)

Keskeisin syy kehyskuntiin muuttamiselle on ollut asuntojen hintataso. Erityisesti Helsingistä ja Espoosta kehyskuntiin muutettaessa asuntojen alhaisempi hinta on ollut tärkein syy muutolle. Kaksi kolmasosaa Helsingistä kehyskuntiin muuttaneista olisi jäänyt kaupunkiin, jos asuntojen hinnat olisivat olleet alhaisemmat. Kehyskuntiin muutettaessa etsitään usein omakotitaloa, rivitaloasuntoa tai sopivaa tonttia. Sopivan asumismuodon lisäksi etsitään viihtyisää, turvallista ja rauhallista asuinympäristöä. Pääkaupunkiseudun kehyskunnat vetävät puoleensa hyvätuloisia lapsiperheitä. Kaupunkien sisällä taas muuttaa tyypillisimmin kahden hengen lapseton pari, jolla on korkeakoulututkinto. Muualta Suomesta Helsingin seudulle muutetaan yleisemmin toisesta kaupungista, ja muuttaja on tyypillisesti yksinasuva. (Kytö 2011, 33–38.)

Palvelun tarpeet eroavat pääkaupunkiseudulle muuttaneiden ja kehyskuntiin muuttaneiden välillä. Pääkaupunkiseudulle muuttaneet tai jääneet arvostavat tapahtumarikasta elämää ja palveluja. Pääkaupunkiseudun sisällä muuttaneiden elämänarvoissa korostui läheisyys ja turvallisuus. Muualta pääkaupunkiseudulle muuttaneet arvostivat yksityisyyttä ja turvallisuutta. Kehyskuntiin muuttaneet ovat valmiita hakemaan tarvitsemansa palvelut laajemmalta alueelta. Muuttajat arvioivat myös hyvinvointipalveluita, ja ne ovatkin yksi syy kehyskuntiin hakeutumiseen. Lisäksi palveluiden läheisyys on keskeinen tekijä erityisesti lapsiperheille. (Kytö 2011, 42–45.)

2.4.2 Turun seutu: ”pikkukaupunkifiilistä”

Turun kaupunki ja Turun seutukunta (Kaarina, Lieto, Masku, Mynämäki, Naantali, Nousiainen, Paimio, Raisio, Rusko, Sauvo ja Turku) ovat kasvaneet tasaisesti 1970-luvulta lähtien. Kasvu on ollut melko hidasta, mutta seutukunnan väestönkasvu on ollut Turun kaupunkia voimakkaampaa.

Turun väestönlisäys koostuu luonnollisesta väestönlisäyksestä, maan sisäisestä muutosta ja maahanmuutosta. Maahanmuuton merkitystä kuvaa muuta kuin suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuvien määrän voimakas kasvu. Muunkielisten määrä ylitti ruotsinkielisten määrän vuonna 2003, ja vuonna 2009 muunkielisiä oli noin 3100 henkeä enemmän kuin ruotsinkielisiä. (Kytä 2011, 103–106.)

1990-luvun alkuvuosina Turun seudun väestönkasvu lähti nopeaan nousuun. 25 vuoden (1980–2005) seurantajakson aikana suhteellinen väestön muutos oli kuitenkin suurinta keskustaupungin läheisyydessä olevissa kehyskunnissa. Väestön havaittiin keskittyvän keskusalueen reuna-alueille. Alueilla, joissa väestö kasvoi, oli havaittavissa, että perhekuntien koko kasvoi samoin kuin lapsiperheiden osuus väestöstä. Kasvavilla alueilla ikääntyneiden osuus pieneni samoin kuin yhden hengen talouksien määrä. Kehitys oli päinvastainen alueilla, joissa väestö väheni. Seurantajakson aikana asuinrakennusten määrä yli kaksinkertaistui alueilla, joissa väestö lisääntyi. (Vasanen 2009, 121–124.)

Turun seudulla 2000-luvun aikana noin 40 prosenttia väestönmuutoksesta on aiheutunut kuntien välisestä muuttoliikkeestä (Kaskinoro 2009, 61). Vuosina 2000–2011 kaikkien Turun seudun kuntien väestö kasvoi. Määrällisesti eniten Turun seudulla kasvoivat Turku ja Kaarina. Kunnan keskiväkilukuun suhteutettuna eniten kasvoivat Masku, Lieto ja Kaarina, ja pienintä kasvu oli Turussa ja Mynämäellä. Suurinta kasvu oli Turun kaupungin läheisyydessä olevissa kehyskunnissa. Turun seutu sai muuttovoittoa sekä maan sisäisestä muutosta että siirtolaisuudesta. Kaikki kehyskunnat saivat muuttovoittoa turkulaisista muuttajista. Turkulaisten muuttajien osuus kaikista tulomuuttajista oli yli 50 prosenttia Kaarinassa, Ruskossa, Liedossa ja Raisiossa. (Aro 2013, 19, 57.)

Turku saa muuttovoittoa vuosittain 15–24-vuotiaista muuttajista. Tämän ikäryhmän muuttovoitto selittyy kaupunkiin muuttavilla opiskelijoilla. Suurinta muuttotappiota Turku saa alle 4-vuotiaista ja 25–34-vuotiaista. Ammattiin valmistuneet ja lapsiperheet ovat tyypillisimpiä poismuuttajia. Vuonna 2009 Turku menetti eniten asukkaitaan Kaarinaan ja Helsinkiin. Kaarinan lisäksi myös muut Turun kehyskunnat (Lieto, Rusko, Raisio, Naantali, Masku ja Nousiainen) saivat muuttovoittoa turkulaisista. (Kytä 2011, 106–107.)

Aron (2013) tutkimuksen tulokset olivat samansuuntaiset. Vuosina 2000–2011 Turku sai eniten muuttovoittoa opiskelijoista ja työttömistä ja menetti eniten alle 15-vuotiaita lapsia ja työllisiä. Kehyskunnat taas saivat eniten muuttovoittoa työllisistä ja alle 15-vuotiaista lapsista ja menettivät

eniten opiskelijoita, työttömiä ja varusmiehiä. Määrällisesti eniten muuttovoittoa työllisistä saivat Kaarina, Lieto ja Masku, väestöpohjaan suhteutettuna Masku, Lieto ja Nousiainen. (Aro 2013, 27)

Ikäryhmittäin tarkasteltuna Turun seutukunta sai vuosina 2000–2011 eniten muuttovoittoa 15–24-vuotiaista. Toisin kuin Tampereen seutukunta, Turun seutukunta koki muuttotappiota erityisesti 25–34-vuotiaiden ikäryhmästä, mutta myös alle 15-vuotiaiden ja 35–44-vuotiaiden ikäryhmistä. Eniten muuttovoittoa Turku sai opiskelijoista ja suurimmat menetykset kohdistuivat juuri 25–34-vuotiaiden ikäryhmään. Kehyskunnat taas saivat suurinta muuttovoittoa 25–34-vuotiaiden ja alle 15-vuotiaiden ikäryhmistä. Aktiivi-ikäisistä eli 25–54-vuotiaista suurinta muuttovoittoa, keskiikäilukuun suhteutettuna, saivat Masku, Nousiainen ja Sauvo. Määrällisesti eniten muuttovoittoa saivat Kaarina, Naantali ja Masku. (Aro 2013, 33.) Kaskinoro (2009) toteaa, että tyypillinen poismuuttaja on vastavalmistunut, joka ei työllisty Turun seudulla. Nuorilla olisi halua jäädä asumaan Turun seudulle, mutta paremmat työllistymismahdollisuudet vetävät heitä muualle. (Kaskinoro 2009, 13.)

Turun seutukuntaan muutti vuosina 2000–2011 eniten keskiasteen ja perusasteen suorittaneita ja muuttotappiota tuli sen sijaan korkea-asteen tutkinnon suorittaneista. Turku koki huomattavaa muuttotappiota korkea-asteen tutkinnon suorittaneista, eikä muuttovirta pysähtynyt seutukunnan muihin kuntiin. Suurinta muuttovoittoa Turku sai keskiasteen suorittaneista muuttajista. Kehyskunnat menettivät keskiasteen suorittaneita, mutta saivat muuttovoittoa korkea-asteen ja perusasteen suorittaneista. Korkea-asteen koulutuksen saaneiden kohdalla tilanne oli kuitenkin seutukunnan mittakaavassa tappiollinen, muuttoa kohdistui enemmän seutukunnan ulkopuolelle kuin sen sisään. Eniten määrällistä muuttovoittoa korkea-asteen koulutuksen saaneista saivat Kaarina ja Lieto. Määrällisesti eniten hyvätuloisia muutti Maskuun ja Kaarinaan. (Aro 2013, 39, 47.)

Vasanen (2013) on tutkinut Turun kaupunkiseudulta kehyskuntiin muuttaneiden muuttoperusteita. Keskeisimpänä asumistoiveena muuttajilla oli omakotitalo. Lisäksi tärkeänä pidettiin asumisen ympäristöystävällisyyttä ja palveluiden läheisyyttä. Useimmat pitivät kuitenkin rivi- tai kerrostaloasumista todennäköisimpänä vaihtoehtona. Kehyskunnat koettiin Turkua vetovoimaisempana asumispaikkana. Tutkijan mukaan muuttajat oli mahdollista jakaa neljään eri ryhmään sen mukaan, mitä asioita he pitivät asumisessaan tärkeimpinä. Ensimmäisen ryhmän muodostivat maaseutuasujat. He arvostivat omakotiasumista maaseudulla, eikä palveluiden läheisyys ollut heille erityisen tärkeää. Maaseutuasujat arvostivat luonnonläheisyyttä, rauhallisuutta ja omaa tilaa. Toisen ryhmän muodostivat omakotitalossa kehyskunnassa asuvat. Heille

omakotitaloasuminen oli tärkeää, mutta maaseutuasumista ei koettu erityisen houkuttelevana. Palveluita arvostettiin enemmän kuin maaseutuasujien ryhmässä. Mieluisimpana asuinpaikkana he pitivät kehyskunnan taajama-aluetta. Tähän ryhmään kuuluvat olivat suurimmaksi osaksi nuoria lapsiperheitä. Oman talon, pihan ja palveluiden läheisyyden lisäksi he arvostivat hyviä kulkuyhteyksiä. Kolmannen ryhmän muodostivat ihmiset, jotka arvostivat omakotitaloasumista kaupunkialueella. Arvostuksissa korostuivat oma talo, piha, palvelut ja kaupungin läheisyys. Neljännelle ryhmälle asuinpaikalla ei ollut erityisen suurta merkitystä, vaan heille palveluiden läheisyys oli asumisessa tärkeintä. Asumisen vaivattomuus oli tärkeää. Tämän ryhmän edustajat olivat keski-ikältään selvästi vanhimpia. (Vasanen 2013, 3–7.)

Turun kaupunkiseudulla kehyskuntien vetovoiman tärkeimpänä tekijänä olivat sopiva talotyyppi ja asuinympäristö. Työmatkan, etäisyyden kauppoihin ja vapaa-ajan viettomahdollisuuksien merkitys ei ollut kovin suuri. Tutkimuksessa havaittiin, että kehyskuntiin muuttaneet ovat joutuneet valitsemaan asunnon, asuinympäristön ja työmatkan välillä muuttaessaan kehyskuntaan. Keskeisimpänä tekijänä oli asuntoon liittyvien positiivisten tekijöiden määrä. Hintataso määritteli sen, millaista asuntoa ja miltä alueelta asuntoa haettiin. Toinen keskeinen tekijä muuttopäätöksessä oli asunnon periminen tai halu muuttaa lähemmäksi sukulaisia. Tutkimuksen perusteella on havaittavissa, että kehyskuntiin muuttaneiden asunnon valintaperusteet eivät viittaa haluun muuttaa pois kaupungista. Ensisijaisena tavoitteena on ollut löytää sopiva asunto viihtyisästä asuinympäristöstä sopivaan hintaan. (Vasanen 2013, 7–10.)

Turun maine ei ihmisten keskuudessa ole yhtä hyvä kuin esimerkiksi Tampereen. Turku koetaan taantuvana ja sisäänpäin lämpiävänä kaupunkina. Turun heikkouksina pidetään ihmisiä, ilmapiiriä ja mainetta, kunnallista päätöksentekoa, muutosvastarintaa sekä yhteyksiä muualle. Lisäksi vetovoimaa heikentävät huonot työmahdollisuudet. Turun vahvuutena pidetään hyviä opiskelumahdollisuuksia ja sopivia etäisyyksiä kodin, työ- tai opiskelupaikan ja palveluiden välillä. Turun seudun vetovoimaa lisäävät asuinympäristö, viihtyisyys, luonto ja kulttuuritarjonta. Erityisenä vahvuutena ovat meri ja saaristo sekä niiden tarjoamat mahdollisuudet, niin vapaa-ajanviettoon kuin elinkeinon harjoittamiseen. Erityisesti lähimuutoissa asumiseen ja palveluihin kiinnitetään huomiota. Muita alueelle houkuttelevia tekijöitä ovat perhesyyt, sosiaaliset suhteet, alueen tuttuus ja ympäristö. Paluumuuttajilla onkin muita parempi käsitys Turun seudusta. (Kaskinoro 2009, 15–17, 43, 48–52.)

2.4.3 Tampereen seutu: nuorekas ja vetovoimainen

Tampereen seudulla 2000-luvulla tapahtuneesta väestönmuutoksesta yli 50 prosenttia on selitettävissä kuntien välisellä muuttoliikkeellä (Kaskinoro 2009, 61). Vuosien 2000–2011 välisenä aikana kaikkien Tampereen seudun kuntien väestö kasvoi. Nopeinta kasvu oli keskiväkilukuun suhteutettuna Pirkkalassa, Lempäälässä ja Vesilahdella. Tampereen lisäksi kaikki seudun kunnat saivat muuttovoittoa sekä maan sisäisestä muutosta että siirtolaisuudesta. Maan sisäisestä muutosta eniten muuttovoittoa keräsivät Pirkkala, Lempäälä ja Vesilahti. Tampereelta muutettiin seutukunnan sisälle. Kaikki kehyskunnat saivat muuttovoittoa tamperelaisista muuttajista. Eniten muuttovoittoa saivat Pirkkala, Kangasala, Lempäälä ja Ylöjärvi, joissa kaikissa tamperelaisten tulomuuttajien osuus kaikista tulomuuttajista oli yli 50 prosenttia. (Aro 2013, 18, 56–57.)

Tampereen seudulle muutti vuosina 2000–2011 kaikkien eri työmarkkina-asemien edustajia. Eniten muuttajissa oli työllisiä, lähes yhtä paljon oli opiskelijoita. Tampere sai suurinta muuttovoittoa opiskelijoista ja työttömistä, mutta menetti eniten alle 15-vuotiaita lapsia. Kehyskuntien kohdalla kehitys oli päinvastaista. Kehyskunnat saivat eniten muuttovoittoa työllisistä ja alle 15-vuotiaista lapsista ja menettivät eniten opiskelijoita ja varusmiehiä. Tampereen seudulla määrällisesti eniten muuttovoittoa työllisistä saivat Nokia, Pirkkala, Ylöjärvi ja Kangasala. Jos lukuja suhteutetaan keskiväkilukuun, niin suurimmat voittajat olivat Pirkkala, Lempäälä ja Vesilahti. Lapsista määrällisesti eniten muuttovoittoa saivat Ylöjärvi, Kangasala, Lempäälä, Nokia ja Pirkkala. (Aro 2013, 26–27.)

Tampereen seutukunta sai vuosina 2000–2011 muuttovoittoa kaikista ikäryhmistä. Tampere sai eniten muuttovoittoa 15–24-vuotiaista ja yli 45-vuotiaista. Keskuskaupunki menetti alle 15-vuotiaiden lisäksi 25–44-vuotiaita. Kehyskunnissa kehitys oli päinvastainen. Eniten muuttovoittoa saatiin lapsista ja 25–34-vuotiaista, ja suurimmat tappiot tulivat 15–24-vuotiaista muuttajista. Määrällisesti eniten lapsia Tampereelta muutti Ylöjärvelle, Kangasalle ja Lempäälään, ja 25–34-vuotiaita Ylöjärvelle, Nokialle ja Kangasalle. (Aro 2013, 32.) Väestön kehitys jatkui samansuuntaisena vuonna 2012 (Tampereen kaupunki).

Tampereen seutukunta sai muuttovoittoa vuosina 2000–2011 kaikkien koulutusasteiden muuttajista. Eniten muuttovoittoa saatiin keskiasteen suorittaneista muuttajista. Tampere sai eniten muuttovoittoa juuri keskiasteen koulutuksen saaneista ja menetti korkea-asteen koulutuksen saaneita. Toisin kuin Turun seutukunnalla, Tampereen seutukunnalla kehyskunnat saivat huomattavaa muuttovoittoa korkea-asteen koulutuksen saaneista. Tästä johtuen myös koko seutukunnan tasolla saatiin muuttovoittoa korkea-asteen tutkinnon suorittaneista muuttajista.

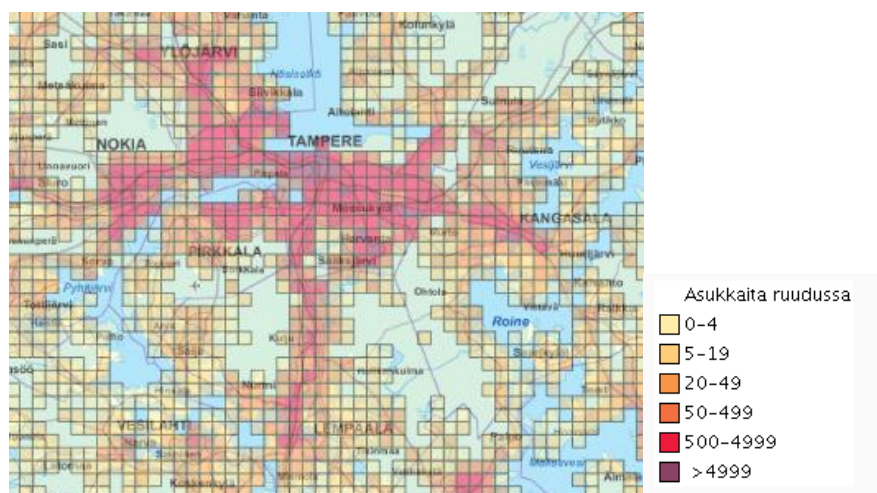
Tampereen seudun etuna onkin, että aivovuoto jää Tampereella seutukunnan sisälle. Määrällisesti eniten korkea-asteen tutkinnon suorittaneita muutti Kangasalle ja Pirkkalaan. Väkilukuun suhteutettuna vetovoimaisimpia kuntia korkeasti koulutetuille olivat Pirkkala, Vesilahti ja Lempäälä. Muuttajien tulotaso vastasi koulutusrakennetta. Hyvätuloisista eniten määrällistä muuttovoittoa saivat Pirkkala, Lempäälä ja Kangasala. (Aro 2013, 38–39, 45.)

Tampereella on muuttajien keskuudessa positiivinen maine. Maine perustuu alueen viihtyisyyteen, kehittymiseen ja uudistumiseen. Tampere koetaan helposti lähestyttäväksi ja ihmiset ja ilmapiiri positiivisiksi. Maine, alueen ilmapiiri ja ihmiset koetaankin Tampereen seudun vetovoimatekijöiksi. Muuttajien mielikuvissa Tampere on nuorekas ja rohkea päätöksenteossa. Tampereen maantieteellinen sijainti on hyvä. Tampereen koetaan olevan eräänlainen eteläisen Suomen solmukohta, josta on hyvät kulkuyhteydet muualle Suomeen. Tampereen hyvät liikenneyhteydet perustuvat Pirkkalan lentoasemaan, rautatien päärataan ja moottoritiehen. Tampereen seudun heikkoutena ovat alueen sisäisen liikenteen ongelmat, korkeat asumis- ja elinkustannukset sekä kunnalliset palvelut. Lisäksi Tampereen heikkoutena pidetään kaupungin korkeaa työttömyysastetta. (Kaskinoro 2009, 15–17, 51, 53.)

Tampereen seutu houkuttelee opiskelijoiden lisäksi työvoimaa. Hyvät liikenneyhteydet ovat tärkeä vetovoimatekijä. Erityisen tärkeää liikenneyhteyksien toimivuus on niille, jotka ovat muuttaneet alueelle kauempaa. Muita vetovoimatekijöitä ovat kaupungin sopiva koko, viihtyisyys, hyvä sijainti ja seudun tuttuus. Tampereen seudulle muuttaneet kuvaavat aluetta eläväiseksi, mukavaksi ja paljon vaihtoehtoja tarjoavaksi. (Kaskinoro 2009, 43–44, 55.)

3 Tampereen kaupunkiseutu ja kehyskunnat: Lempäälä ja Kangasala

Tampereen kaupunkiseutu muodostuu kahdeksasta kunnasta: Kangasala, Lempäälä, Nokia, Orivesi, Pirkkala, Tampere, Vesilahti ja Ylöjärvi. Tampereen kehyskunnat; Kangasala, Lempäälä, Pirkkala, Nokia ja Ylöjärvi ovat kasvaneet kiinni keskuskaupunkiin. Kuntarakenne on muodostunut Nokialla, Ylöjärvellä ja Pirkkalassa melko yhtenäiseksi, mutta Kangasalle ja Lempäälään on muodostunut nauhataajama kuntakeskusten ja Tampereen rajan välille (Kuva 1). Molemmissa kunnissa väestö asuu tiheimmin nauhataajaman varressa. Lempäälässä nauhataajama on noin 15 kilometriä pitkä ja sen varrella on useita asutuskeskuksia kuten Sääksjärvi, Kulju, Moisio ja Hakkari. Kangasalla nauhataajaman pituus on Tampereen rajalta kunnan keskustaán noin 8 kilometriä ja sen varrella on myös useita asutuskeskuksia kuten Vatiala, Lentola, Suorama, Harjunsalo, Tursola ja Pikkola.

Kuva 1. Väestötiheys Tampereen kaupunkiseudulla. (Paikkatietoikkuna, 2014.)

Oriveden ja Vesilahden keskustaajamat sijaitsevat maantieteellisesti erillään Tampereen keskusalueesta toisin kuin muiden kaupunkiseudun kuntien.

3.1 Tampereen kaupunkiseutu

Kaikkien Tampereen kaupunkiseudun kuntien väkiluku on kasvanut 2000-luvulla (Taulukko 2). Vuonna 2000 kaupunkiseudulla oli yli 25 000 asukkaan kuntia Tampereen lisäksi kolme: Kangasala, Nokia ja Ylöjärvi. Yli 30 000 asukkaan rajan ylitti ensimmäisenä Nokia vuonna 2007, ja seuraavana yli 30 000 asukkaan väkiluvun ylitti Ylöjärvi vuonna 2009. Kangasalan väkiluku ylitti

30 000 asukasta vuonna 2012. Vuonna 2000 Kangasalla asui noin 330 henkeä enemmän kuin Ylöjärvellä. Vuosituhannen vaihteen jälkeen Ylöjärven väkiluku on kuitenkin kasvanut Kangasalaa nopeammin. Koko kaupunkiseudun väkiluku on noussut hieman yli 54 000 asukkaalla vuodesta 2000 vuoteen 2013. Eniten väkiluku on kasvanut Tampereella, lähes 25 000 asukkaalla. Muista kaupunkiseudun kunnista eniten väkiluku on noussut Ylöjärvellä, 6444 asukkaalla. Nokian väkiluku on kasvanut 5785 asukkaalla, Pirkkalan 5633 asukkaalla ja Lempäälän 5498 asukkaalla. Kangasalan väkiluvun kasvu on jäänyt 4715 asukkaaseen. Myös kaupunkiseudun pienten kuntien, Vesilahden ja Oriveden, väkiluku on kasvanut 2000-luvulla. (Taulukko 2)

Taulukko 2. Tampereen kaupunkiseudun kuntien väkiluku vuosina 2000–2013. (Tilastokeskus 2014a.)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Kangasala	25630	25922	26341	26778	27303	27927	28407	28809	29282	29522	29675	29891	30126	30345
Lempäälä	16331	16761	17098	17397	17733	18248	18702	19271	19753	20178	20558	20888	21440	21829
Nokia	26905	27298	27653	28090	28604	29147	29740	30485	30951	31357	31647	32056	32354	32690
Orivesi	8886	8917	8902	8839	8890	8929	9486	9555	9632	9634	9617	9590	9571	9630
Pirkkala	12736	13280	13684	14322	14560	14875	15268	15788	16154	16515	17237	17763	18128	18369
Tampere	195468	197774	199823	200966	202932	204337	206368	207866	209552	211507	213217	215168	217421	220446
Vesilahti	3421	3481	3596	3663	3675	3831	3949	4086	4248	4365	4345	4383	4437	4473
Ylöjärvi	25299	25747	26060	26502	27178	27876	28466	29148	29762	30175	30500	30942	31515	31743
Kaupunkiseutu Yhteensä	314676	319180	323157	326557	330875	335170	340386	345008	349334	353253	356796	360681	364992	369525

Kaupunkiseudun kuntien väkiluvun muutos selittyy osittain positiivisella nettomuutolla. Jos tarkastellaan nettomuuton vaikutusta väkiluvun muutokseen ajanjaksona vuodesta 2000 vuoteen 2013, niin eniten nettomuutolla on ollut vaikutusta Vesilahden väkilukuun. Pirkkalan väestöä nettomuutto on kasvattanut hieman enemmän kuin Kangasalan, Lempäälän ja Nokian. Pienin suhteellinen vaikutus nettomuutolla on ollut Tampereen, Ylöjärven ja Oriveden väkilukuun.

Taulukko 3. Tampereen kaupunkiseudun kuntien nettomuutto vuosina 2000–2013. (Tilastokeskus 2014b.)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Yhteensä
Kangasala	267	226	345	303	334	454	285	168	218	53	-11	61	99	46	2848
Lempäälä	265	373	233	171	219	246	293	278	313	202	201	75	393	210	3472
Nokia	130	252	275	338	357	320	445	498	198	179	109	235	117	141	3594
Orivesi	16	30	19	6	67	45	-19	81	106	-8	-16	2	4	65	398
Pirkkala	296	474	313	488	82	152	238	345	216	209	535	323	176	53	3900
Tampere	1589	1516	1446	376	779	466	869	312	398	816	534	735	969	1690	12495
Vesilahti	52	41	116	45	-3	140	107	121	140	76	-28	20	40	16	883
Ylöjärvi	111	298	118	248	451	520	342	408	303	102	88	173	239	31	3432
Yhteensä	2726	3210	2865	1975	2286	2343	2560	2211	1892	1629	1412	1624	2037	2252	31022

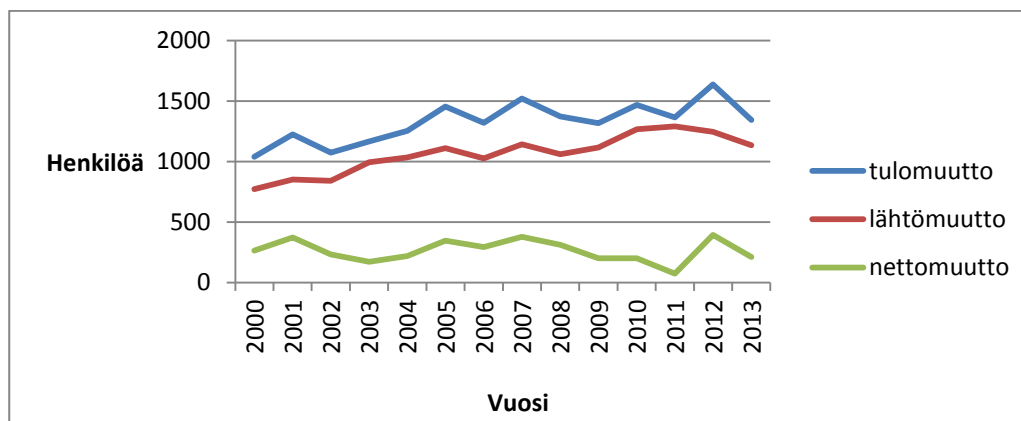
Kaupunkiseudun nettomuutossa on havaittavissa selvä laskuvaihe vuodesta 2008 vuoteen 2011(Taulukko 3). Kuntakohtaisissa nettomuuttoluvuissa on myös vuosittaista vaihtelua. Erityisesti

Kangasalla ja Vesilahdella nettomuuttoluvut ovat kääntyneet laskuun vuoden 2008 jälkeen. Lempäälän nettomuutto on ollut melko tasaista koko 2000-luvun. Tampereen nettomuuttoluvut ovat lähes käänteiset verrattuna muihin kaupunkiseudun kuntiin. Nettomuuton kasvaessa kehyskunnissa se laskee Tampereella, ja vastaavasti nettomuuton laskiessa kehyskunnissa se kasvaa Tampereella. Vuosina 2003 ja 2007 Pirkkalan nettomuutto oli määrällisesti suurempaa kuin Tampereen. Vuonna 2005 Ylöjärven nettomuutto oli suurempaa kuin Tampereen, samoin kuin vuonna 2007, jolloin myös Nokian nettomuutto ylitti Tampereen nettomuuton. (Taulukko 3)

3.2 Lempäälä

Lempäälä on perustettu vuonna 1866. Vuoden 2013 lopussa asukasluku oli 21 829. Kunnan väestö kasvaa noin 400–500 henkeä vuodessa. Lempäälä sijaitsee vesistöjen läheisyydessä. Kunnan läpi kulkevat sekä Helsinki–Tampere-moottoritie että rautatie. (Lempäälän kunta, 2014a.)

Tarkasteltaessa Lempäälän väestönkehitystä 2000-luvulla voidaan havaita, että kunta on saanut muuttovoittoa vuosittain kuntien välisessä muutossa (Kuva 2). Tulomuutto on ollut lähtömuuttoa voimakkaampaa. Kunta on saanut muuttovoittoa noin 100–400 asukasta vuodessa koko 2000-luvun ajan. (Kuva 2)

Kuva 2. Lempäälän muuttovirrat kuntien välisessä muutossa vuosina 2000–2013 (henkilöä/vuosi). (Tilastokeskus, 2014b.)

Lempäälään suuntautuu muuttoa kaupunkiseudun kuntien lisäksi myös muualta Suomesta. Tulomuutto kaupunkiseudun sisältä on kuitenkin suurempaa kuin muualta Suomesta. Lempäälään suuntautuu muuttoa kaikista Tampereen kaupunkiseudun kunnista (Taulukko 4). Eniten muuttajia Lempäälä saa Tampereelta. Tamperelaisten muuttajien määrä vaihtelee vuosittain noin 580:stä 880:een muuttajaan. Yhteensä 2000-luvulla Tampereelta on muuttanut Lempäälään 10 120

asukasta. Tampereen jälkeen eniten Lempäälään muutetaan Pirkkalasta, Vesilahdelta ja Kangasalta. Vähiten kaupunkiseudun sisäisiä muuttajia tulee Orivedeltä. (Taulukko 4)

Taulukko 4. Tampereen kaupunkiseudulta vuosina 2000–2013 Lempäälään muuttaneet. (Tilastokeskus, 2014c.)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Yhteensä
Kangasala	30	43	36	22	36	26	37	50	39	49	49	47	58	52	574
Nokia	13	18	26	20	7	29	7	36	45	36	52	36	33	28	386
Orivesi	6	8	3	6	2	5	2	5	8	1	9	5	6	4	70
Pirkkala	16	27	47	54	40	58	62	83	38	55	51	71	100	60	762
Tampere	587	629	584	668	752	834	738	817	726	728	773	778	876	630	10120
Vesilahti	21	35	37	29	47	34	59	49	43	50	72	47	58	54	635
Ylöjärvi	35	36	17	27	22	38	43	31	35	22	43	23	43	50	465
Yhteensä	708	796	750	826	906	1024	948	1071	934	941	1049	1007	1174	878	13012

Tampereen kaupunkiseudun sisäistä muutttoa tarkasteltaessa Lempäälästä on muutettu eniten Tampereelle, 6425 asukasta vuosina 2000–2013. Seuraavaksi eniten Lempäälästä muutetaan kaupunkiseudun sisällä Vesilahdelle, 850 asukasta. Pirkkala, Kangasala ja Nokia ovat saaneet lähes yhtä paljon muuttajia Lempäälästä, noin 420–440 asukasta vuosina 2000–2013. (Tilastokeskus, 2014c.)

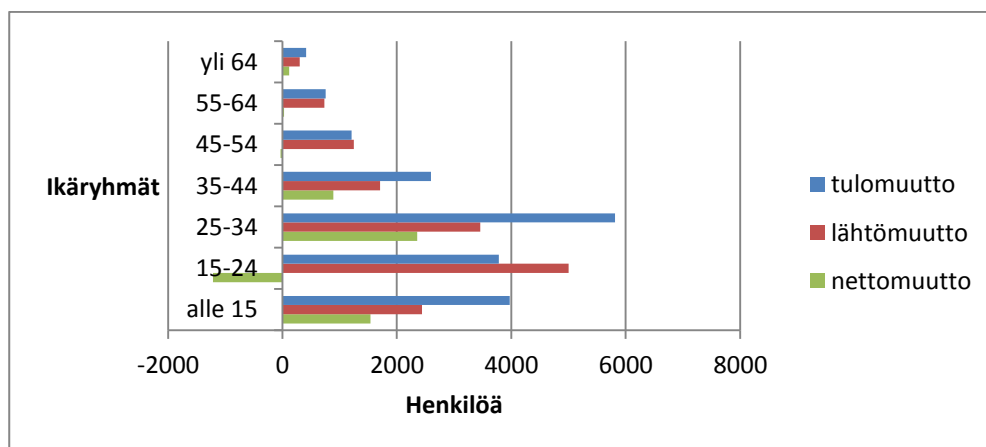
Taulukko 5. Lempäälän ja kaupunkiseudun muiden kuntien välinen nettomuutto vuosina 2000–2013. (Tilastokeskus, 2014c.)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Yhteensä
Kangasala	-3	25	14	-25	3	-2	3	15	9	24	10	19	34	25	151
Nokia	-10	-8	-3	2	-20	1	-28	-31	12	7	19	19	-5	5	-40
Orivesi	2	2	-1	2	-7	5	-5	1	1	-14	4	-3	0	2	-11
Pirkkala	-13	-1	35	36	15	35	38	35	11	21	4	14	71	16	317
Tampere	262	251	147	226	284	344	299	349	304	208	292	210	338	181	3695
Vesilahti	-15	4	7	-28	-2	-62	-17	-13	-32	-26	13	-32	-1	-11	-215
Ylöjärvi	5	12	6	6	5	3	19	-10	5	-3	33	-12	25	21	115
Yhteensä	228	285	205	219	278	324	309	346	310	217	375	215	462	239	4012

2000-luvulla Lempäälästä on muutettu enemmän Vesilahdelle, kuin Vesilahdelta on ollut muuttajia Lempäälään (Taulukko 5). Nokialle ja Orivedelle on joinakin vuosina ollut enemmän lähtömuuttajia, kuin näistä kunnista on ollut tulomuuttajia Lempäälään. Lempäälän muuttotappio Nokialle ja Orivedelle ei kuitenkaan ole huomattava, jos tarkastellaan Lempäälän ja kaupunkiseudun muiden kuntien välistä nettomuuttotilannetta kokonaisuutena. Eniten muuttovoittoa Lempäälä saa Tampereelta. Tampereelta on muuttanut vuosina 2000–2013, vuosittain noin 200–300 henkeä enemmän Lempäälään, kuin Lempäälästä on muuttanut Tampereelle. 2000-luvulla Lempäälän ja Tampereen välinen nettomuutto on ollut 3695 asukasta Lempäälän hyväksi. Tampereen jälkeen Lempäälä saa eniten muuttovoittoa Pirkkalasta ja Kangasalta. Lempäälän muuttovoitto kaupunkiseudun muista kunnista on ollut vuosittain yli 200

asukasta koko 2000-luvun. Huippuvuonna 2012 Lempäälä sai muuttovoittoa kaupunkiseudun kunnista 462 asukasta. (Taulukko 5)

Ikäryhmittäin tarkasteltuna eniten muuttovoittoa Lempäälä on saanut 25–34-vuotiaista ja alle 15-vuotiaista muuttajista (Kuva 3). Muuttotappiota on kertynyt eniten 15–24-vuotiaista asukkaista. Vuosina 2000–2013 Lempäälään muutti 8407 25–44-vuotiaista. Samana ajanjaksona samassa ikäryhmässä poismuuttaneita oli 5163. 45–54-vuotiaiden ikäryhmässä vuosien 2000–2013 yhteenlaskettu nettomuutto on ollut lievästi negatiivista. (Tilastokeskus, 2014b.)

Kuva 3. Lempäälän muuttovirrat ikäryhmittäin vuosina 2000–2013. (Tilastokeskus, 2014b.)

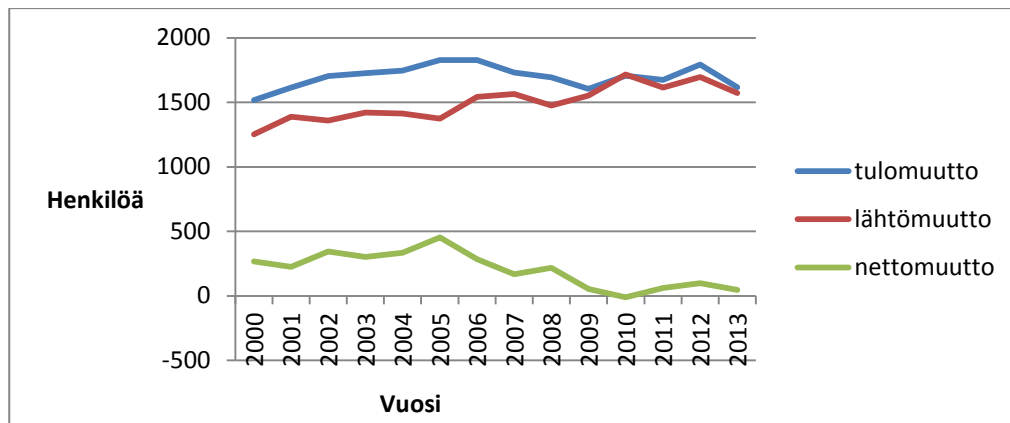
Lapsiperheiden osuus kaikista kunnassa asuvista perheistä on ollut 49 prosenttia koko 2000-luvun. Perheiden, joissa on alle 7-vuotiaita lapsia, osuus on noussut 24 prosentista 27 prosenttiin 2000-luvulla. (Tilastokeskus, 2014d.)

3.3 Kangasala

Kangasalan kunta on perustettu vuonna 1865. Vuonna 2005 tehtiin kuntaliitos Sahalahden kanssa ja vuonna 2011 Kuhmalahden kanssa. Kangasalan kunta on profiloitunut kesäpäivän kunnaksi, jossa luonto ja vesistöt ovat lähellä. Asukasluku ylitti 30 000 asukkaan rajan vuonna 2012. Viime vuosina asukasluku on noussut noin 230 asukkaalla vuodessa. Vuoden 2013 lopussa asukasluku oli 30 345 asukasta. (Kangasalan kunta, 2014.)

2000-luvulla Kangasala on saanut muuttovoittoa kuntien välisissä muutoissa vuosittain, lukuun ottamatta vuotta 2010, jolloin kunta kärsi lievästi muuttotappiota (Kuva 4). Vuoden 2010 jälkeen kuntien välinen muuttovoitto on ollut alle sata asukasta vuodessa, kun se ennen vuotta 2010 oli

168–454 asukasta vuodessa. Kuntaan on muuttanut uusia asukkaita, mutta samanaikaisesti myös pois muuttavien osuus on noussut. (Kuva 4)

Kuva 4. Kangasalan muuttovirrat kuntien välisessä muutossa vuosina 2000–2013 (henkilöä/vuosi). (Tilastokeskus, 2014b.)

Kangasalle muutetaan kaupunkiseudun kuntien lisäksi myös muualta Suomesta. Samanaikaisesti Kangasalta suuntautuu poismuuttoa sekä kaupunkiseudun sisälle että muualle Suomeen. Kaupunkiseudun sisäinen muuttoliike on kuitenkin merkittävä tekijä Kangasalan muuttoliikettä ja väestönkehitystä tarkasteltaessa. Kangasalle muutetaan vuosittain kaikista Tampereen kaupunkiseudun kunnista (Taulukko 6). Eniten Kangasalle muutetaan Tampereelta, 14 551 asukasta 2000-luvulla. Vuosittain noin 1000 muuttajaa muuttaa Tampereelta Kangasalle. Vesilahdelta ei juuri suuntaudu muuttoa Kangasalle, mutta muista kaupunkiseudun kunnista muuttajia tulee tasaisesti vuosittain. Ylöjärvi, Lempäälä ja Orivesi ovat kuntia, joista on Tampereen jälkeen eniten muuttoa Kangasalle. Viime vuosina Pirkkalasta muuttaneiden osuus on noussut. (Taulukko 6)

Taulukko 6. Tampereen kaupunkiseudulta vuosina 2000–2013 Kangasalle muuttaneet. (Tilastokeskus, 2014c.)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Yhteensä
Lempäälä	33	18	22	47	33	28	34	35	30	25	39	28	24	27	423
Nokia	21	24	30	34	29	32	23	22	27	21	20	34	40	29	386
Orivesi	26	27	39	30	34	29	26	37	30	29	23	23	20	33	406
Pirkkala	14	16	25	28	27	43	36	20	37	25	20	49	36	48	424
Tampere	899	995	1028	1056	1089	1165	1099	1085	1015	1028	1078	972	1084	958	14551
Vesilahti	9	3	0	2	0	1	2	2	4	2	12	2	6	2	47
Ylöjärvi	33	20	36	35	43	32	25	40	43	24	42	33	31	29	466
Yhteensä	1035	1103	1180	1232	1255	1330	1245	1241	1186	1154	1234	1141	1241	1126	16703

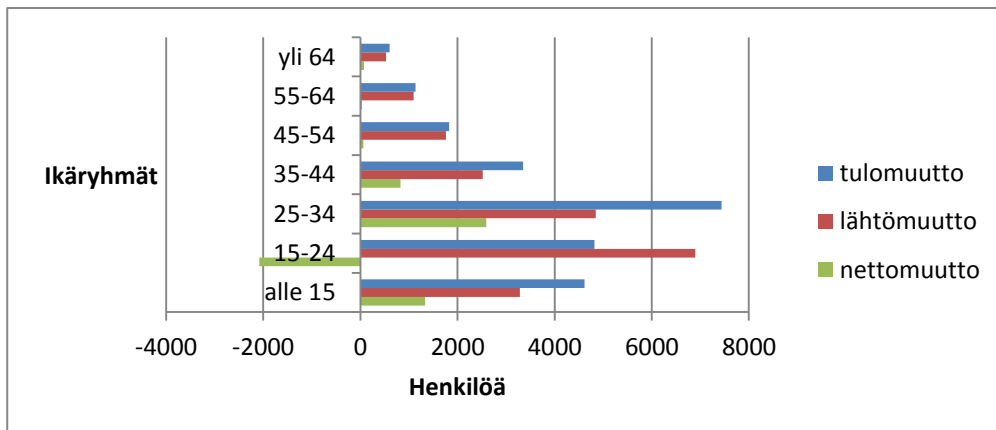
Tampereen kaupunkiseudun kuntia tarkasteltaessa Kangasalta muutetaan eniten Tampereelle. Tampereelle on muuttanut 2000-luvulla 10 732 asukasta. Viime vuosina Tampereelle on muuttanut yli 800 henkeä vuosittain, huippuvuonna 2011 Tampereelle muutti 885 asukasta. Muista

kaupunkiseudun kunnista eniten on muutettu Orivedelle, Lempäälään ja Ylöjärvelle, noin 570–600 asukasta vuosina 2000–2013. (Tilastokeskus, 2014c.) Kangasalan ja kaupunkiseudun muiden kuntien välillä tapahtuvan muuton nettomuuttolukuja tarkastellessa voidaan havaita, että Kangasala on menettänyt asukkaitaan vuosittain useimmille kaupunkiseudun kunnille (Taulukko 7). Kangasalta on muuttanut Lempäälään, Nokialle, Orivedelle, Vesilahdelle ja Ylöjärvelle enemmän asukkaita kuin näistä kunnista on ollut muuttajia Kangasalle. Ainoastaan Pirkkalasta ja Tampereelta on suuntautunut enemmän muutttoa Kangasalle kuin Kangasalta näihin kuntiin. Tampereelta muuttaneiden merkitys Kangasalan kunnan väkiluvun kasvuille on ollut erityisen merkittävä. 2000-luvulla Tampereelta on muuttanut Kangasalle noin 3800 henkilöä enemmän kuin Kangasalta on muuttanut Tampereelle. Kangasala on saanut muuttovoittoa Tampereelta, mutta menettänyt asukkaitaan muihin kaupunkiseudun kuntiin. Kangasalan kaupunkiseudulta saama muuttovoitto on vaihdellut vuosittain. Suurimmillaan muuttovoitto oli vuonna 2005. Vuoden 2008 jälkeen Kangasalan kaupunkiseudulta saama muuttovoitto on laskenut ja pienimmillään se oli 30 asukasta vuonna 2011. (Taulukko7)

Taulukko 7. Kangasalan ja kaupunkiseudun muiden kuntien välinen nettomuutto vuosina 2000–2013. (Tilastokeskus, 2014c.)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Yhteensä
Lempäälä	3	-25	-14	25	-3	2	-3	-15	-9	-24	-10	-19	-34	-25	-151
Nokia	-7	3	2	-18	-7	2	-5	-16	-16	-21	-34	-13	5	-25	-150
Orivesi	-4	-11	16	3	-18	-12	-17	-20	-15	-9	-30	-19	-62	5	-193
Pirkkala	-8	-11	-3	4	9	15	7	-21	6	8	-1	7	8	36	56
Tampere	256	237	301	334	359	483	322	335	284	232	234	87	217	138	3819
Vesilahti	-8	0	-16	1	-5	-13	-6	-8	-2	-11	11	-2	-4	-3	-66
Ylöjärvi	0	-20	14	-13	12	0	-28	9	-1	-16	-11	-11	-8	-30	-103
Yhteensä	232	173	300	336	347	477	270	264	247	159	159	30	122	96	3212

2000-luvulla ikäryhmittäin tarkasteltuna eniten muuttovoittoa kuntien välisessä muutossa Kangasala on saanut 25–34-vuotiaista ja alle 15-vuotiaista muuttajista (Kuva 5). Samalla ajanjaksolla tarkasteltuna eniten muuttotappiota kunta on saanut 15–24-vuotiaista asukkaista. 2000-luvulla kuntaan on muuttanut 10 846 25–44-vuotiaista, ja poismuuttaneita samassa ikäryhmässä on ollut 7367. Yli 55-vuotiaiden muuttovoitto on ollut pientä, tulomuutto on vain hieman suurempaa kuin lähtömuutto. (Tilastokeskus, 2014b.)

Kuva 5. Kangasalan muuttovirrat ikäryhmittäin vuosina 2000–2013. (Tilastokeskus, 2014b.)

Lapsiperheiden osuus kaikista kunnassa asuvista perheistä on ollut lähes koko 2000-luvun 45 prosenttia, vuosina 2000, 2003 ja 2004 prosenttiosuus jäi hieman alhaisemmaksi. Perheiden, joissa on alle 7-vuotiaita lapsia, osuus on kasvanut vuodesta 2000 vuoteen 2008. Vuonna 2000 alle kouluikäisien perheitä oli kaikista kunnassa asuvista perheistä 21 prosenttia ja vuonna 2008 vastaava prosenttiosuus oli 24 prosenttia, vuosina 2011 ja 2012 osuus on laskenut 23 prosenttiin. (Tilastokeskus, 2014d.)

4 Aiheesta aineistoksi: aihe, menetelmät ja aineisto

4.1 Tutkimuksen kohde, rajaukset ja valinnat

Tutkimus kohdistuu Tampereen kaupunkiseudulle. Tampere on yksi nopeimmin kasvavista kaupunkiseuduista maassamme. Keskuskaupunki Tampereen lisäksi sen kehyskunnat ovat saaneet osansa kaupunkiseudulle muuttajista. Tutkimuskohteeksi rajattiin kehyskunnista Lempäälä ja Kangasala. Lempäälä ja Kangasala ovat kuntina melko samankokoiset. Nauhataajamarakenne on tyypillinen kummallekin kunnalle. Nauhataajama jatkuu Tampereen rajalta kuntakeskuksiin saakka. Kunnat sijaitsevat kauniissa luonnonympäristössä, jossa keskeisinä elementteinä ovat alueen vesistöt ja maaseutumainen ympäristö. Kumpikin kunta sijaitsee vilkkaasti liikennöityjen valtateiden varrella, joten hyvät kulkuyhteydet ovat tyypillisiä molemmille kunnille. Lempäälä sijaitsee Helsinki–Tampere-moottoritien varrella, ja Kangasala Tampere–Lahti ja Tampere–Jyväskylä-teiden varrella. Suurimman ryhmän Lempäälään ja Kangasalle muuttajista muodostavat lapsiperheet.

Tutkimuksen kohdejoukoksi valittiin nauhataajaman varrella asuvat lapsiperheet. Lempäälän ja Kangasalan tulomuuttajista suurin osa on lapsiperheitä. Lapsiperheiden motiivit ja vaatimukset poikkeavat muista muuttajaryhmistä uuteen kuntaan muutettaessa. Lempäälän kunta on viime vuosina ollut erityisesti lapsiperheiden suosiossa. Kunta olikin vuonna 2012 Pirkanmaan suosituin ja Suomen kahdeksanneksi suosituin kunta muuttavien lapsiperheiden muuttokohteena (Saarinen, 2013). Myös Kangasalle tyypillisimmin muuttavat lapsiperheet, tosin Kangasala ei ole yhtä suosittu muuttokohde kuin Lempäälä. Tilastokeskuksen mukaan, vuonna 2012, 0–14-vuotiaiden osuus väestöstä oli Lempäälässä 23,6 prosenttia ja Kangasalla 20,4 prosenttia, kun koko maan vastaava lukuarvo oli 16,4 prosenttia. (Tilastokeskus 2013a,b.)

4.2 Tapaustutkimus

Tutkimuksen lähestymistapana on tapaustutkimus. Tapaustutkimusta voidaan pitää empiirisenä tutkimuksena, jolla selvitetään nykyhetkessä olevaa ongelmaa tai tapahtumaa todellisen elämän kontekstissa. Tutkimuksella voidaan selvittää, kuvailla tai selittää kiinnostuksen kohteena olevaa tapahtumaa. Tapaustutkimuksessa kiinnostuksen kohteeksi voidaan valita yksi tai useampia kohteita. Tapaustutkimuksessa voidaan käyttää joko kvalitatiivista tai kvantitatiivista aineistoa tai molempia. (Scholz & Tietje 2002, 9; Yin 1987, 23–25.) Laitinen (1998) toteaa tapaustutkimuksen

soveltuvan tutkimukseen, jossa tutkimuskohde voidaan rajata kategorisesti, erottamalla tietty yksikkö tutkimuksen kohteeksi; funktionaalisesti, erottamalla jokin toiminnallinen kokonaisuus tutkimuksen kohteeksi tai tilannesidonnaisesti, erottamalla jokin tilanne tutkittavaksi tapaukseksi. Tilanteen valitseminen yksiköksi perustuu sosiaalisen toiminnan teoriaan. Toiminnan katsotaan tapahtuvan tilanteissa, joissa on mahdollista havaita säännönmukaisuuksia ja toistuvuutta. (Laitinen 1998, 20, 35.)

Eriksson ja Koistinen (2005) toteavat tutkijoiden eritelleen tapaustutkimusten tyyppejä. Tyypittelyä on tehty tutkimusten tavoitteiden ja tieteen filosofisten perusoletusten mukaan. (Eriksson & Koistinen 2005, 9.) Stake (1995) on jaotellut tapaustutkimuksen kolmeen eri tyyppiin. Staken jaottelu riippuu tapauksen luonteesta, lukumäärästä, tavoitteista ja tutkimukseen liittyvistä perusoletuksista. Kun tutkija on kiinnostunut tietystä ainutlaatuisesta tapauksesta, jota hän haluaa ymmärtää syvällisesti, voidaan puhua itsessään arvokkaasta tapaustutkimuksesta. Tällöin tutkija ei tavoittele laajempaa ymmärrystä tai yleistettävämpää teoriaa. Välineellinen tapaustutkimus tarkoittaa tilannetta, jossa tutkija haluaa ymmärtää laajemmin kyseistä tapausta. Kiinnostuksen kohteena on ilmiö. Tutkija on kiinnostunut tapaukseen liittyvistä yleisistä teemoista tai teoreettisesta kehittelystä. Viimeisenä tyyppinä Stake mainitsee kollektiivisen tapaustutkimuksen, jota voidaan pitää välineellisen tapaustutkimuksen laajennettuna muotona. Tutkimus muodostuu useista tapauksista. Tutkimuksen keskiössä on tapausten rinnasteisuus. (Stake 1995, 3–4.) Tätä tutkimusta voidaan pitää välineellisenä tapaustutkimuksena, koska tavoitteena on ymmärtää ja selittää laajemmin muuttopäätökseen vaikuttavia tekijöitä.

Tapaustutkimuksen suhde teoriaan on vaihteleva. Tutkimus voi perustua vahvasti teoriaan tai sen avulla voidaan pyrkiä luomaan teoriaa. Eriksson ja Koistinen (2005) määrittelevät selittävän tapaustutkimuksen tutkimukseksi, jossa ollaan kiinnostuneita tosielämän monimuotoisista tilanteista ja niiden keskinäisistä suhteista. Tutkija voi selittää havaittuja käytäntöjä olemassa olevalla teorialla. Tutkimuksella voidaan pyrkiä luomaan malleja, joita olisi mahdollista tulkita teoreettisesti. Selittävän teorian puuttuessa teoriaa pitää muotoilla tai kehittää. Uutta teoriaa voidaan käyttää myöhemmin muissa tutkimuksissa. (Eriksson & Koistinen 2005, 12; Laitinen 1998, 21.)

Tutkimuksen rajaukset ja kohteen valinnalle asetetut ehdot tulee esitellä. Tutkimuksen kohdetta on syytä määritellä tarkemmin. Pelkkä olemassa oleva tietous ei riitä perusteeksi, vaan on määriteltävä ne ehdot, jotka valittujen yksiköiden on täytettävä, jotta ne voivat kuulua joukkoon. Tutkimuskohteen valintaa voi ohjata käytännön intressi tai teoria. Tutkimuksen kohde on osa reaali maailmaa, ihminen ympäristössään ja ihmisten toiminta. Yhteiskuntatieteissä pyritään

selittämään ja ymmärtämään ihmisen toimintaa, jolloin kohdejoukon määrittely on keskeinen osa tutkimusta. Teoria ja tutkimuksen sisältö määrittelevät ne reunaehdot, jotka puolestaan auttavat määrittämään ehdot, jotka kohdejoukkoon kuuluvien on täytettävä. (Laitinen 1998, 37–39.)

4.3 Aineisto

Tapaustutkimus mahdollistaa erilaisten aineistojen ja aineistolähteiden käyttämisen rinnakkain. Erilaisten aineistojen käyttämisestä samassa tutkimuksessa kutsutaan aineiston triangulaatioksi. Aineistona voidaan käyttää haastatteluita, media-aineistoja, tilastoja, havainnointia ja erilaisia dokumentteja yms. Lisäksi voidaan käyttää määrällistä aineistoa laadullisen aineiston rinnalla. (Eriksson & Koistinen 2005, 27–28.) Useiden eri aineistolähteiden käyttö lisää tutkimuksen käsitevaliditeettia (Laitinen 1998, 72).

Tämän tutkimuksen teoreettinen viitekehys perustuu muuttoliiketeorioihin, aikaisempaan tutkimukseen ja tilastotietoihin Tampereen kaupunkiseudun kuntien väestöstä. Tutkimuksen aineistona käytettiin haastatteluja ja kyselytutkimusta. Lempäälän osalta, muuttajan näkökulmaa analysoitiin jo olemassa olevasta haastatteluaineistosta. Tampereen yliopiston johtamiskorkeakoulusta oli vuonna 2012 tehty kysely- ja haastattelututkimus. Tutkimus oli osa Lempäälän keskustan kehittämishanketta. Tutkimuksen tuloksista on koottu julkaisematon työpaperi (Kotilainen 2012). Tutkimuksella oli selvitetty Lempäälään muuttaneiden lapsiperheiden kokemuksia asettumisesta uuteen kotikuntaan. Tutkimusta varten oli hankittu lupa Lempäälän sivistystoimenjohtajalta. Aineiston hankkimiseksi oli oltu yhteydessä Lempäälän nauhataajaman varrella sijaitseviin kouluihin (Kulju, Sääksjärvi, Lempinen ja Moisio). Koulujen ensimmäisen ja toisen luokan oppilaat olivat vieneet koteihinsa kyselylomakkeet, joissa oli tiedusteltu kokemuksia asettumisesta Lempäälään. Lisäksi viimeisen kolmen vuoden aikana muuttaneilta oli tiedusteltu halukkuutta haastatteluun. Teemahaastatteluita oli tehty 11 kappaletta. Tässä tutkimuksessa oli käytettävissä yhdeksän haastattelun nauhoitettu aineisto.

Nauhoitettu haastatteluaineisto litteroitiin tätä tutkimusta varten. Haastattelussa käytettyjen kysymysten pohjalta luotiin kuusi pääryhmää, joiden tarkoituksena oli poimia haastatteluista oleellista tietoa Kangasalan tutkimuksen pohjaksi. Pääryhmiksi valikoituivat seuraavat: 1) Lempäälään muuton syyt, 2) Lempäälän vahvuudet, 3) syyt Tampereen seudun valintaan ja sidokset Tampereeseen, 4) mielikuvat, joita muuttajilla oli Lempäälästä ennen muuttoa, 5) miten ja millaista tietoa Lempäälästä muuttajat olivat hankkineet ennen muuttoaan ja 6) kokemukset Lempäälästä ja siellä asumisesta. Pääryhmät 1–5 selvittivät varsinaiseen muuttoon liittyviä tekijöitä.

Pääryhmä 6, kokemukset, oli keskeinen, kun arvioitiin kunnan vetovoimaisuutta siellä asuvien näkökulmasta. Kokemusten on todettu vaikuttavan kunnan sisällä muuttaneiden päätökseen pysyä kunnassa.

Kangasalla toteutettua kyselytutkimusta varten pääryhmien alle kerätyt tiheät kuvaukset tiivistettiin, ryhmiteltiin ja luokiteltiin kysymysten pohjaksi. Kyselylomakkeen tekemisessä käytettiin apuna myös aikaisemmissa tutkimuksissa Jyväskylän kaupunkiseudulla (Jolkkonen ym. 2007) ja Helsingin seudulla (Kytö & Väliniemi 2009) käytettyjä kyselylomakkeita. Kyselyssä keskityttiin viimeisimpään muuttoon. Kyselylomakkeessa (Liite 1) tiedusteltiin vastaajan muuttohistoriaan liittyviä tietoja, muuttopäätökseen vaikuttaneita tekijöitä ja kokemusta Kangasalla asumisesta, sekä työ- tai opiskelupaikkaan liittyviä tietoja. Väittämien asteikkona käytettiin Likertin asteikkoa kysymyksissä, jotka koskivat muuttopäätökseen vaikuttaneita tekijöitä ja kokemusta asumisesta Kangasalla.

Kangasalan tutkimuksen kohteeksi valittiin nauhataajaman varrella asuvien ensimmäisen ja toisen luokan oppilaiden perheet. Aineiston hankkimiseen koulujen kautta saatiin lupa Kangasalan sivistysjohtajalta. Aineiston hankkimiseksi oltiin yhteydessä Vatialan, Suoraman, Kirkkoharjun ja Tursolan koulujen rehtoreihin. Tutkimukseen mukaan lupautuivat Vatialan, Kirkkoharjun ja Tursolan koulut. Koulut sijaitsevat nauhataajaman varrella, ja niiden oppilaat tulevat kouluun pääsääntöisesti nauhataajaman varrella sijaitsevilta asuinalueilta. Kirkkoharjun ja Vatialan kouluissa on opetusta esikoulusta kuudenteen luokkaan ja Tursolan koulussa esikoulusta toiseen luokkaan. Ensimmäisen ja toisen luokan opettajat jakoivat kyselylomakkeett oppilaille. Kyselylomakkeisiin liitettiin saatekirje (Liite 2) vanhemmille. Koulujen ensimmäisen ja toisen luokan oppilaat (yhteensä 336 oppilasta) veivät lomakkeet koteihinsa vanhemmille vastattaviksi. Vastaamisen jälkeen oppilaat palauttivat lomakkeet kouluun opettajalle tai lomakkeille varattuun palautuslaatikkoon.

Kyselyyn vastattiin nimettömänä. Saadut vastauslomakkeet numeroitiin ja eri koulualueille annettiin oma numerotunniste. Numeroinnilla on mahdollista tunnistaa eri kouluista saadut vastaukset, joten tuloksia on mahdollista tarkastella myös alueittain. Alueellisia vastauksia vertailemalla on mahdollista tarkastella, vaikuttaako etäisyys kuntakeskuksesta tai Tampereesta koettuihin vetovoimatekijöihin. Tämän jälkeen vastaukset taulukoitiin Excel -taulukko-ohjelmalla. Taulukoinnin jälkeen aineistoa käsiteltiin SPSS 22 -tilasto-ohjelmalla. Ristiintaulukointia varten osa muuttujista luokiteltiin uudelleen.

Lempäälän haastatteluaineistoa analysoitiin aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla. Aineistolähtöiseen sisällönanalyysiin kuuluu pelkistettyjen ilmausten etsiminen ja poimiminen haastatteluaineistosta. Pelkistetyt ilmaukset listataan ja niistä etsitään samankaltaisia ilmauksia. Samankaltaiset ilmaukset yhdistellään ja niistä muodostetaan alaluokkia. Alaluokat yhdistellään ja niistä muodostetaan edelleen yläluokkia, joista muodostetaan tulosten kannalta keskeiset käsitteet. Keskeiset käsitteet kokoavat aineiston yhteen. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 110–115.)

Tässä tutkimuksessa käytettiin sekä kvalitatiivista että kvantitatiivista aineistoa. Lempäälässä tehtyjen teemahaastatteluiden pohjalta muodostettuja pääryhmiä voitiin tarkentaa Kangasalla toteutetulla kyselytutkimuksella. Lempäälän aineistosta muodostettiin käsitekehikko, jonka läpi tarkasteltiin myös Kangasalta saatuja tuloksia. Erilaisten aineistojen voidaan katsoa täydentävän toisiaan ja syventävän ymmärrystä kaupunkiseudun kehyskuntien vetovoimatekijöistä.

5 Tulokset

Tässä osiossa käsitellään sekä Lempäälän haastatteluaineiston että Kangasalla tehdyn kyselytutkimuksen tuloksia. Tulokset painottuvat Kangasalta saatuihin tuloksiin, koska tutkielman pääasiallinen aineisto on kerätty Kangasalta. Aineiston erilaisen hankintamenetelmän ja laajuuden vuoksi kuntakohtaiset tulokset esitellään omina kokonaisuuksinaan. Johtopäätöksissä Lempäälän ja Kangasalan tulokset kootaan yhteen.

5.1 Lempäälä ”Ihmisen kokoinen, itsenäinen kunta”

5.1.1 Muuttajan motiivit ja muuttopäätökseen vaikuttaneet tekijät

Vuonna 2012 tehdyissä haastatteluissa nousi esiin kolme keskeistä muuttajaryhmää: asunnon takia muuttaneet, sosiaalisten suhteiden takia muuttaneet ja kunnan sijainnin takia muuttaneet. Useimmiten motiivina olivat asunnonvaihtoon liittyvät syyt. Osa haastatelluista oli etsinyt sopivaa asuntoa ja osa oli halunnut rakentaa omakotitalon, eli he olivat etsineet mieluisaa tonttia. Toinen motiivi liittyi sosiaalisiin suhteisiin. Sosiaalisten suhteiden merkitys nousi esiin elämäntilanteen muuttuessa, jolloin sukulaisten ja ystävien läheisyys koettiin tärkeäksi. Kolmantena motiivina nousi esiin Lempäälän maantieteellinen sijainti. Sen koettiin olevan optimaalinen haastateltujen omiin tarpeisiin. Tähän ryhmään kuuluneet muuttajat olivat eräänlaisia kompromissimuuttajia. He olivat valinneet Lempäälän ensisijaisesti, koska se sijaitsi sopivan välimatkan päässä työpaikasta, opiskelupaikasta tai sukulaisista, ja alueen hyvät liikenneyhteydet helpottivat liikkumista.

Muuttopäätökseen liittyvät tekijät on jaettavissa fyysiseen ympäristöön, sosiaaliseen ympäristöön ja palveluympäristöön. Fyysiseen ympäristöön kuuluvat asumiseen, luonnonympäristöön, sijaintiin ja kaupunkiseutuun liittyvät tekijät. Asumisen kannalta keskeisin tekijä oli sopivan asunnon tai tontin löytyminen. Siihen liittyvinä asioina mainittiin asuntojen ja tonttien sopiva hintataso. Tonttien saatavuus ja tarjonta olivat myös eduksi asuinpaikkaa valittaessa. Lempäälä oli mielletty maaseutumaiseksi ja luonnonläheiseksi paikaksi. Lempäälää myös kuvattiin pieneksi ja idylliseksi. Luonnonmaisemat olivat keskeinen tekijä ympäristöä arvioitaessa. Haastateltavat kokivat, että metsien, peltojen ja vesistöjen läheisyydellä sekä luonnonmaisemilla oli ollut merkitystä positiivisen mielikuvan syntymiseen. Tärkeimmäksi tekijäksi ympäristössä arvioitiin kuitenkin turvallisuus. Lempäälää oli pidetty turvallisena paikkana erityisesti lapsille. Lempäälän maantieteellisesti keskeinen sijainti ja Tampereen läheisyys olivat vaikuttaneet muuttopäätökseen

positiivisesti. Maantieteellinen sijainti ja Tampereen läheisyys tarkoittivat useimmille myös sopivaa etäisyyttä työ- tai opiskelupaikkaan. Positiivisena koettiin myös kaupunkiseudun kasvaminen ja elinvoimaisuus.

Sosiaaliseen ympäristöön liittyviä tekijöitä olivat sukulaisten ja ystävien läheisyys sekä se, että kunta oli entuudestaan tuttu. Erityisesti isovanhempien läheisyys nousi esiin haastatteluissa. Osa perheistä oli halunnut muuttaa lähemmäksi isovanhempia, mutta isovanhemmat eivät välttämättä asuneet Lempäälässä vaan lähikunnissa. Myös omien sisarusten ja ystävien läheisyys nousi esiin. Kunnan aikaisempi tuntemus vaikutti positiivisesti muuttopäätökseen. Osa haastatelluista kertoi jonkun perheenjäsenen asuneen aikaisemmin Lempäälässä tai sen naapurikunnassa. Osalle Lempäälä oli tuttu kunnassa sijaitsevan vapaa-ajan asunnon kautta. Lempäälästä oli jäänyt haastatelluille positiivinen mielikuva, joka oli vaikuttanut muuttopäätökseen.

Palveluympäristöön liittyviä tekijöitä olivat julkiset palvelut, kaupalliset palvelut, vapaa-ajan palvelut ja liikenneyhteydet. Ennakkokäsitys Lempäälän palveluista oli positiivinen. Ajatuksena useimmilla haastatelluilla oli, että pienessä kunnassa palvelut ovat paremmin saatavilla ja joustavampia kuin isossa kunnassa. Osa haastatelluista kuitenkin kertoi epäilleensä, olisiko pienessä kunnassa tarjolla riittävästi palveluita, olisivatko esimerkiksi koulut ja päivähoitopaikat täynnä, koska kuntaan on muuttanut paljon lapsiperheitä. Julkisista palveluista erityisen keskeisenä tekijänä nousivat esiin koulut. Kouluilla oli hyvä maine ja koulujen kokoa oli pidetty sopivana.

”... ni kyllä me ihan ajateltiin, että on mukavampi lapsen käydä koulua...pienemmässä kunnassa ja pienemmässä koulussa.”

Päivähoitopalveluilla ja kouluilla oli keskeinen merkitys asuinpaikkaa valittaessa, samoin kuin etäisyydellä päivähoitopaikkaan ja kouluun. Lempäälän oli nähty tarjoavan monipuolisia harrastusmahdollisuuksia. Luonnonympäristön merkitys korostui myös ulkoilu- ja liikuntamahdollisuuksia arvioitaessa. Erityisen hyvinä pidettiin kunnan tarjoamia ulkoilumahdollisuuksia. Kaupallisten palveluiden saatavuus oli tärkeä tekijä. Liikekaupunki Ideaparkin (<http://www.ideapark.fi/>) merkitys oli erityisen huomattava kaupallisia palveluita arvioitaessa. Tärkeänä tekijänä mainittiin myös Tampereen läheisyys ja Tampereen tarjoamat palvelut. Tampereen palveluista mainittiin erityisesti kaupalliset palvelut ja harrastuksiin liittyvät palvelut sekä kulttuuripalvelut. Julkisen liikenteen yhteydet olivat useimmille haastatelluille tärkeitä. Erityisen tärkeitä olivat linja-autoliikenteen yhteydet Tampereelle, mutta myös junan käyttömahdollisuus nousi haastatteluissa esiin. Lempäälästä lähtevän julkisen liikenteen lisäksi tärkeiksi oli koettu hyvät yhteydet Tampereelta muualle Suomeen.

5.1.2 Kokemuksia Lempäälässä asumisesta

Kokemuksia asumisesta Lempäälässä voidaan tarkastella samojen tekijöiden kautta kuin muuttopäätökseen vaikuttaneita tekijöitä: fyysinen ympäristö, sosiaalinen ympäristö ja palveluympäristö. Kokemus fyysisestä ympäristöstä on jaettavissa kuntaan, ympäristöön ja asumiseen liittyviin kokonaisuuksiin. Lempäälä kuvattiin kasvavaksi kunnaksi, jonka maantieteellinen sijainti on erittäin hyvä. Kuntaa pidettiin sopivan kokoisena ja paikkana, jossa asukkailla on mahdollisuus vaikuttaa kunnalliseen päätöksentekoon. Eräs haastateltu mainitsi, että pienessä kunnassa on helpompi ottaa yhteyttä virkamiehiin ja luottamushenkilöihin kuin suuressa kunnassa, jossa on vaikea löytää oikea henkilö, johon ottaa yhteyttä. Kunnan venynyt nauhataajamarakenne koettiin hankalaksi erityisesti sen pidentämien välimatkojen takia. Lempäälää kuitenkin kuvattiin kokonaisuudessaan luonnonläheiseksi ja maaseutumaiseksi. Asuinalueita pidettiin viihtyisinä, mutta rakentamista liian tiiviinä. Lempäälää pidettiin turvallisena asuinpaikkana ja erityisesti sen todettiin sopivan lapsiperheille. Lähes kaikki haastatellut pitivät todennäköisenä, että eivät muuta pois Lempäälästä.

”...joo, kyllä tääl on mein hyvä olla.”

”...että ihan loppuelämän vois siinä asua.”

Lempäälää kuvattiin ihmisläheiseksi. Pääsääntöisesti ihmisiä pidettiin ystävällisinä ja toiset huomioonottavina. Naapureita luonnehdittiin mukaviksi. Tyypillistä asuinalueille oli, että niillä asui paljon samassa elämäntilanteessa olevia, joten erityisesti lapsille löytyi ystäviä melko helposti. Kotiutuminen oli kuitenkin koettu vaikeaksi, jos uusia ystävyssuhteita ei ollut syntynyt, samoin kuin tilanteissa, joissa muuttoon kohdistuneet odotukset eivät syystä tai toisesta olleet toteutuneet.

Kunnassa koettiin olevan hyvät ja toimivat palvelut. Erityisen positiivinen kokemus oli päivähoitopalveluista ja kouluista. Julkisista palveluista kritiikkiä sai hammashuolto. Kunnasta löytyi toimintaa lapsiperheille, esimerkiksi perhetupatoiminta. Myös lähipalvelut koettiin riittäviksi. Lempäälässä on tarjolla runsaasti kaupallisia palveluita, mutta ne keskittyvät muutamaankin paikkaan kuten Kuljun Kartanoon ja liikekaupunki Ideaparkiin. Useimmat haastatelluista käyttivät Ideaparkin palveluita säännöllisesti. Keskustan kaupallisia palveluita toivottiin kehitettävän edelleen. Lempäälälle tyypillinen piirre näyttäisi olevan, että mitä kauempana Lempäälän keskustasta ihmiset asuvat sitä vähemmän he käyttävät oman kunnan keskustan palveluita. Eräs haastateltu kertoi käyneensä kolmen vuoden aikana vain kerran Lempäälän keskustassa, koska kaikki tarvittavat palvelut löytyvät oman asuinpaikan läheisyydestä tai Tampereelta.

Lempäälän harrastusmahdollisuuksia kuvattiin monipuolisiksi. Harrastustoimintaa oli erityisen runsaasti lapsille. Erityistä huomiota saivat upeat ulkoilumaastot. Suurimpana puutteena todettiin olevan uimahallin puuttuminen omasta kunnasta. Kulttuuripalveluitakin todettiin löytyvän, mutta ihmiset käyttivät myös Tampereen kulttuuripalveluita.

Lempäälän liikenneyhteyksiä voidaan pitää hyvinä ja melko toimivina. Linja-autoliikenne koettiin toimivaksi, muutamia uusia asuinalueita lukuun ottamatta. Linja-autoyhteydet Tampereelle olivat useimpien mielestä hyvät. Raideliikenne sen sijaan sai kritiikkiä. Lähijunayhteyksiä toivottiin kehitettävän, jotta myös Tampereelle voisi kulkea junalla nykyistä paremmin. Kevyen liikenteen väylät olivat useimpien mielestä hyvät ja toimivat. Uusilla asuinalueilla koettiin kuitenkin tarpeita niiden kehittämiseen. Omalla autolla liikkuminen oli koettu helpoksi hyvien maantieyhteyksien vuoksi. Moottoritien läheisyys helpotti liikkumista niin Tampereelle kuin Hämeenlinnan ja Helsinginkin suuntaan.

Tässä tutkimuksessa Lempäälään suuntautuneen muuton ensisijaisia motiiveja olivat asumiseen, sosiaalisiin suhteisiin ja maantieteelliseen sijaintiin liittyvät tekijät. Haastatteluaineiston tuloksista voitiin muodostaa kolme, tämän työn tulosten kannalta, keskeistä käsitettä: fyysinen ympäristö, sosiaalinen ympäristö ja palveluympäristö. Ympäristöt itsessään sisältävät Lempäälän vetovoimatekijät. Tämän tutkimuksen mukaan Lempäälän suurimpia vetovoimatekijöitä ovat kilpailukykyinen asuntotarjonta verrattuna muihin kaupunkiseudun kuntiin, luonnonympäristö, koulut, liikenneyhteydet ja hyvät kaupalliset palvelut oman kunnan alueella sekä pieneen kuntaan liittyvät positiiviset mielikuvat.

5.2 Kangasala ”Kesäpäivän kunta”

Seuraavaksi tarkastellaan Kangasalta saatuja tuloksia. Tarkastelun näkökulmiksi on valittu ihmissuhteet, asuminen, työ, palvelut, ympäristö, harrastukset, kunta ja kaupunkiseutu. Valituilla näkökulmilla on mahdollista tarkentaa Lempäälän aineistosta muodostettuja keskeisiä käsitteitä. Näkökulmat nostavat esiin yksityiskohtaisemmin muuttopäätökseen vaikuttaneita ja kokemukseen asumisesta Kangasalla perustuvia vetovoimatekijöitä.

Kangasalla tehtyyn kyselytutkimukseen saatiin 175 vastausta. Tarkkaa vastausprosenttia on vaikea määritellä, koska joukossa saattaa olla perheitä, joilla on useampia lapsia ensimmäisellä ja toisella luokalla, joten on oletettavaa, että näistä perheistä on palautettu vain yksi vastauslomake. Vastausprosentti oli 52,1 prosenttia, jos saatujen vastausten lukumäärää verrataan oppilaiden

kokonaismäärään (Taulukko 8). Kaikkien koulujen vastausprosentti oli vähintään 50 prosenttia. Suurin vastausprosentti oli Kirkkoharjun koulussa (53,3 %). Eri koulujen osuus saaduista vastauksista jakautui seuraavasti: Kirkkoharju 28 prosenttia, Tursola 29,7 prosenttia ja Vatiala 42,3 prosenttia.

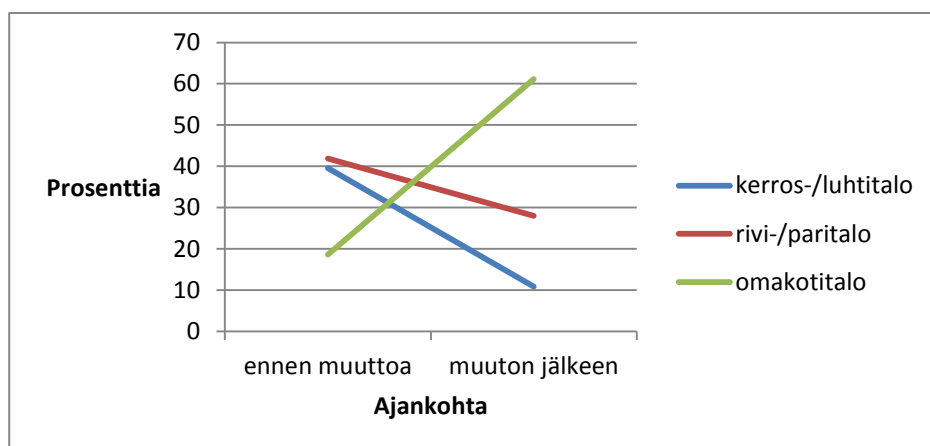
Taulukko 8. Kangasalla tehdyn kyselyn vastausprosentit koulualueittain.

Koulu	Oppilaiden lukumäärä	Vastausten lukumäärä	Vastausprosentti
Kirkkoharju	92	49	53,3
Tursola	104	52	50,0
Vatiala	140	74	52,9
Yhteensä	336	175	52,1

5.2.1 Muuttajien profiili

Vastauksista kävi ilmi, että vastaajat olivat muuttaneet Kangasalle vuosien 1985 ja 2014 välillä. Tulomuuttajien määrä kasvoi vuodesta 2000 vuoteen 2010, lukuun ottamatta vuosia 2002 ja 2009. Tulomuuton huippuvuosia olivat 2006 ja 2007. Vuoden 2010 jälkeen tulomuuttajien määrä kääntyi laskuun. Tuloksista käy ilmi, että vuoden 2010 jälkeen kunnan sisäinen muutto on ollut vastaajien osalta suurempaa kuin tulomuutto. Sisäisen muuton huippuvuosia olivat 2011 ja 2013. Viimeisimmän muuton yhteydessä 50,9 prosenttia vastaajista oli muuttanut Kangasalle toisesta kunnasta ja 49,1 prosenttia oli muuttanut kunnan sisällä. Vastanneista 16,4 prosenttia oli muuttanut viimeksi vuonna 2003 tai aiemmin ja 52,6 prosenttia vastaajista oli muuttanut viimeksi vuonna 2008 tai sen jälkeen. Muuttojen määrä kaksinkertaistui vuonna 2005 verrattuna 2000-luvun alun vuosiin, ja huippuvuosi oli 2007 (13,5 %). Muuton tärkeimpänä syynä mainittiin asunnon vaihto (76,4 prosentissa vastauksista). Seuraavaksi tärkeimpinä syinä mainittiin perhesuhteiden muutos (6,9 %) ja työhön liittyvät syyt (6,9 %).

Muutolla oli selkeä vaikutus asumismuotoon (Kuva 6). Ennen muuttoa yleisin asumismuoto oli ollut rivi- tai paritalo, 41,1 prosenttia vastaajista. Muuton jälkeen 61,1 prosenttia vastaajista asui omakotitalossa, kun ennen muuttoa omakotitalossa asui 18,6 prosenttia vastaajista. Kerrostalossa asuvien määrä väheni huomattavasti. Ennen muuttoa kerrostalossa asui 34,9 prosenttia vastaajista ja muuton jälkeen vastaava osuus oli 10,3 prosenttia. Muuton jälkeisessä asumismuodossa oli havaittavissa alueellista vaihtelua, mikä selittyy osittain alueiden erilaisella rakennuskannalla.

Kuva 6. Eri asumismuotojen osuus Kangasalla ennen muuttoa ja muuton jälkeen, (%).

Vastaajista 79,1 prosenttia oli muuttanut Kangasalan naapurikunnista, Tampere mukaan lukien. Eniten Kangasalle oli muutettu Tampereelta (73,6 %). Tampereen kehyskunnista (Lempäälä, Pirkkala, Nokia) muuttaneita oli 6,1 prosenttia. Kehyskunnista eniten muuttajia oli tullut Lempäälästä. Helsingin seudulta oli muuttanut 4,1 prosenttia vastaajista. Jonkin verran Kangasalle oli muutettu myös Jyväskylästä, Hämeenkyröstä ja Hämeenlinnasta sekä muualta Suomesta. Yli puolet (56,6 %) vastaajista ei ollut harkinnut muuttoa muualle kuin Kangasalle. Heistä 66,7 prosenttia muutti kunnan sisällä ja loput 33,3 prosenttia muutti Kangasalle toisesta kunnasta (Taulukko 9). 26,7 prosenttia aiemmin Kangasalla asuneista harkitsi muuttamista toiseen kuntaan viimeisen muuton yhteydessä.

Taulukko 9. Viimeisimmän muuton vaihtoehdot, (%).

		Vaihtoehtona toinen kunta		
		kyllä	ei	Yhteensä
Viimeisin muutto	toisesta kunnasta	73,3	33,3	50,9
	kunnan sisällä	26,7	66,7	49,1
	Yhteensä	100,0	100,0	100,0
	N	75	96	171

Kaikista vastaajista 43,4 prosenttia harkitsi Kangasalan lisäksi muitakin vaihtoehtoja viimeisen muuton yhteydessä. Heistä 60 prosentilla oli useita vaihtoehtoja Tampereen seudulla. Yksittäisistä kunnista Tampere oli suosituin vaihtoehto. Poismuuttohalukkuus oli vähäistä. 87,4 prosenttia ei harkinnut muuttavansa lähiaikoina. Kangasalta poismuuttoa harkitsevia oli 8,1 prosenttia. Heistä puolet harkitsi muuttoa Tampereelle.

Kunnan ulkopuolella töissä käyviä oli 80,4 prosenttia. Tampere oli ylivoimaisesti suosituin työssäkäyntikunta, sillä vastaajista 69,3 prosenttia kävi työssä Tampereella. Tampereella työssä käyvien osuus oli suurin Vatialassa (76,1 %) ja pienin Kirkkoharjulla (61,9 %). Työmatkan pituus oli 20 kilometriä tai alle 92,3 prosentilla Tampereella työssä käyvistä. (10 kilometriä tai alle 27,2 prosentilla, 11–15 kilometriä 35 prosentilla ja 16–20 kilometriä 30,1 prosentilla Tampereella työssä käyvistä.) Oman kunnan alueella kävi työssä 19,6 prosenttia vastaajista. Kangasalla työssäkäyvien osuus oli suurin Kirkkoharjulla (26,2 %) ja pienin Tursolassa (15,9 %). Oman kunnan alueella työskentelevien työmatka oli viisi kilometriä tai alle 58,6 prosentilla ja 6–10 kilometriä 27,6 prosentilla.

5.2.2 Muuttopäätökseen vaikuttaneet tekijät

Muuttopäätökseen vaikuttavia tekijöitä tarkastellaan kahdeksasta eri näkökulmasta: ihmissuhteet, asuminen, työ, palvelut, ympäristö, harrastukset, kunta ja kaupunkiseutu.

Eniten vastaajille oli merkitystä sillä, että kunta oli ennestään tuttu. 63,2 prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että kunnan aikaisempi tuntemus vaikutti muuttopäätökseen jonkin verran tai enemmän. Sukulaisten ja ystävien läheisyyden vaikutus muuttopäätökseen oli melko vähäinen. Yli puolet vastaajista oli arvioinut, että sukulaisten läheisyydellä ei ollut vaikutusta muuttopäätökseen ja kolmasosa vastaajista arvioi, että vaikutusta oli jonkin verran tai enemmän. Jos tarkastellaan sukulaisten läheisyyttä ja muuttokohteen vaihtoehtoja, voidaan havaita, että sukulaisten läheisyydellä oli vaikutusta siihen, harkittiinko muita kuntia kuin Kangasalaa uudeksi asuinpaikaksi (Taulukko 10). Erityisesti ne, jotka kokivat sukulaisten läheisyyden vaikuttaneen muuttopäätökseen jonkin verran tai enemmän, eivät pääsääntöisesti harkinneet muita vaihtoehtoja, ja heistä suurimman osan viimeisin muutto oli tapahtunut kunnan sisällä.

Taulukko 10. Sukulaisten läheisyyden vaikutus muuttokohteen valintaan, (%).

		Sukulaisten läheisyys						Yhteensä
		ei vaikutusta	erittäin pieni	melko pieni	jonkin verran	melko suuri	erittäin suuri	
Vaihtoehtona	kyllä	54,2	44,4	60,0	18,2	28,6	20,0	43,4
toinen kunta	ei	45,8	55,6	40,0	81,8	71,4	80,0	56,6
	Yhteensä	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	N	96	9	10	22	21	15	173

Ystävien läheisyydellä ei myöskään ollut merkittävää vaikutusta muuttopäätökseen. Tulokset olivat samansuuntaiset kuin sukulaisten läheisyyttä tarkasteltaessa. Vastaajista, jotka arvioivat ystävien

läheisyyden vaikuttaneen muuttopäätökseensä jonkin verran tai enemmän, suurin osa ei ollut harkinnut muita asuinpaikkoja kuin Kangasala.

Asumiseen vaikuttavia tekijöitä tarkasteltaessa eniten muuttopäätökseen vaikutti sopivan asunnon tai asuinalueen löytyminen. 86,2 prosenttia vastaajista arvioi, että sopivan asunnon tai asuinalueen löytyminen vaikutti melko paljon tai enemmän muuttopäätökseen, vain 8,6 prosentille asian merkitys oli melko pieni tai sillä ei ollut merkitystä lainkaan. Asuntojen hintataso vaikutti edullisia asumiskustannuksia enemmän muuttopäätökseen. Edulliset asumiskustannukset olivat tärkeimpiä kerrostaloon muuttaneille. Rakentamiseen liittyvistä tekijöistä tärkeimmäksi koettiin sopivan tontin löytyminen ja vähiten merkitystä oli kunnan rakentamismääräyksillä. Tonttien saatavuudella oli lähes yhtä suuri vaikutus muuttopäätökseen kuin tontin sopivalla hinnalla suhteessa sen kokoon. Rakentamiseen liittyvillä tekijöillä oli vaikutusta enimmäkseen vain niille vastaajille, jotka asuivat muuton jälkeen omakotitalossa.

Työpaikan saaminen kunnan alueelta tai lähiseudulta ei juuri vaikuttanut muuttopäätökseen, mutta asuinpaikan etäisyys työpaikasta vaikutti muuttopäätökseen merkittävästi. 50,9 prosentille vastaajista työmatkan pituudella oli melko suuri tai erittäin suuri vaikutus muuttopäätökseen. Eniten työmatkan pituudella oli merkitystä niille, joiden yhdensuuntainen työmatka oli viisi kilometriä tai alle, ja vähiten sillä oli merkitystä niille, joiden yhdensuuntainen työmatka oli 25–30 kilometriä.

Kokonaisuutena julkisten palveluiden vaikutus muuttopäätökseen oli merkittävä. Eniten vaikutusta oli ollut koulun ja päivähoitopaikkojen läheisyydellä. Koulun läheisyys oli tärkeämpää kuin koulun koko. Yli 70 prosenttia vastaajista arvioi, että etäisyys kunnan palveluihin vaikutti jonkin verran tai enemmän muuttopäätökseen. Vastauksista on todettavissa, että Kangasalla julkisten palveluiden maine on ollut hyvä. Hieman yli 60 prosenttia mainitsi julkisten palveluiden saatavuuden, palveluiden laadun ja päivähoitopaikkojen saatavuuden vaikuttaneen muuttopäätökseen vähintään jonkin verran. Hyvä tieverkosto oli koettu hieman tärkeämmäksi kuin kevyen liikenteen väylät ja julkisen liikenteen yhteydet. Kaupallisten palveluiden läheisyys vaikutti positiivisesti muuttopäätökseen: yli 70 prosentin mielestä se oli vaikuttanut vähintään jonkin verran.

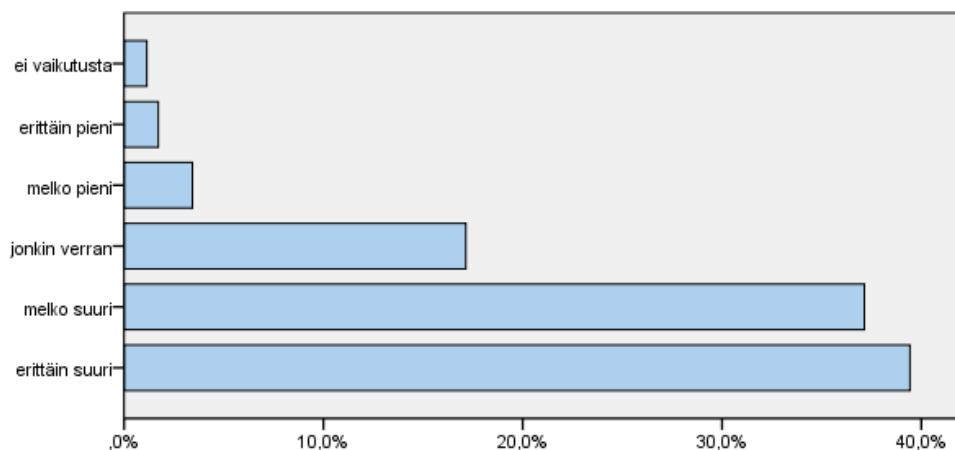
Ympäristöllä oli keskeinen merkitys muuttopäätökseen. Ympäristön muuttujista eniten vaikutti asuinympäristön koettu turvallisuus. Toiseksi tärkein oli luonnonläheisyys, ja lähes yhtä tärkeänä pidettiin luonnonmaisemia. Maaseutumaisuus ja vesistöjen läheisyys oli koettu myös tärkeäksi tekijäksi. Vähiten merkitystä oli ihmisläheisyydellä ja tuttavallisuudella. (Taulukko 11)

Taulukko 11. Ympäristön muuttujien vaikutus muuttopäätökseen, (%).

Vaikutus muuttopäätökseen	Maaseutu- maisuus	Luonnon- läheisyys	Luonnon- maisemat	Asuin ympäristön turvallisuus	Vesistöjen läheisyys	Ihmisläheisyys/ tuttavallisuus
ei vaikutusta	6,3	2,3	1,7	0,6	6,3	8,0
erittäin pieni	6,9	0,6	1,7	1,7	8,6	6,9
melko pieni	9,7	9,1	10,3	5,7	16,0	17,7
jonkin verran	25,1	22,3	21,3	13,1	28,0	36,6
melko suuri	33,1	35,4	37,9	47,4	24,0	22,9
erittäin suuri	18,9	30,3	27,0	31,4	17,1	8,0
Yhteensä	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
N	175	175	175	175	175	175

Muuttajat olivat arvostaneet hyviksi koettuja ulkoilumahdollisuuksia muuttopäätöstä tehdessään. Ne vaikuttivat muuttopäätökseen vähintään jonkin verran 85,1 prosentilla vastanneista. Kunnan tarjoamia kuntoilumahdollisuuksia oli selvästi pidetty hyvinä, koska 80 prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että ne olivat vaikuttaneet muuttopäätökseen vähintään jonkin verran. Harrastusmahdollisuuksien monipuolisuus ei ollut vaikuttanut yhtä paljon kuin hyvät kuntoilumahdollisuudet. Kulttuuritarjonnalla ei ollut vaikutusta muuttopäätökseen, sillä 88,6 prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että vaikutus oli enintään melko pieni. Kulttuuripalvelut haetaan pääsääntöisesti Tampereelta. Kuntaan vuonna 2009 valmistuneen uimahallin vaikutusta voi arvioida ainoastaan sen jälkeen muuttaneiden vastauksista. Arviot uimahallin vaikutuksesta muuttopäätökseen jakautuvat melko tasan, joten sillä ei varsinaisesti voida katsoa olleen merkittävää vaikutusta muuttopäätöksiin.

Kangasalan maine on vastausten perusteella hyvä. 56,6 prosenttia vastaajista arvioi, että se vaikutti muuttopäätökseen jonkin verran tai sitä enemmän. Kunnan asukasmäärän merkitystä muuttohalukkuutta lisäävänä tekijänä voi pitää melko vähäisenä. 49,2 prosenttia oli sitä mieltä, että sillä oli vaikutusta jonkin verran tai vaikutus oli melko pieni. Maantieteellinen sijainti sen sijaan oli tärkeä tekijä muuttopäätöstä tehdessä. Sen vaikutus arvioitiin melko tai erittäin suureksi 59,2 prosentissa vastauksista. Kuntaa tärkeämpänä tekijänä pidettiin kaupunkiseutua. Tampereen läheisyyden vaikutus koettiin merkittäväksi muuttopäätöstä tehtäessä (Kuva 7).

Kuva 7. Tampereen läheisyyden vaikutus päätökseen muuttaa Kangasalle.

Kaupunkiseudun tarjoamien työmahdollisuuksien vaikutus muuttopäätökseen oli yli puolella vastaajista joko melko tai erittäin suuri. Kaupunkiseudun elinvoimaisuuden merkitys oli pienempi, joskin senkin oli mainittu vaikuttaneen vähintään jonkin verran 73,8 prosentissa vastauksista. Tampereen tarjoamien harrastusmahdollisuuksien oli arvioitu vaikuttaneen enemmän muuttopäätökseen kuin Kangasalan tarjoamien harrastusmahdollisuuksien. Tampereen kulttuuritarjonnan kohdalla tilanne oli sama. Useampi kuin joka toinen vastaajista koki, että Tampereen palveluiden läheisyyden vaikutus muuttopäätökseen oli melko tai erittäin suuri. Myös kaupunkiseudun hyviä liikenneyhteyksiä arvostettiin.

5.2.3 Kokemuksia Kangasalla asumisesta

Kokemuksia asumisesta Kangasalla tarkastellaan seitsemästä näkökulmasta: ihmissuhteet, asuminen, palvelut, ympäristö, harrastukset, kunta ja kaupunkiseutu.

Ihmiset koettiin Kangasalla pääosin ystävällisiksi. Kukaan vastaajista ei ollut täysin eri mieltä ihmisten ystävällisyyttä koskevasta väittämästä. Samoin yleinen mielipide oli, että naapurit ovat mukavia. Yli 80 prosenttia vastaajista oli osin tai täysin samaa mieltä siitä, että heillä oli mukavat naapurit. Asuinalueille oli tyypillistä lapsiperheiden runsaus. Lähes kaikkien vastaajien mielestä kotiutuminen Kangasalle oli ollut helppoa. Sekä kunnan sisällä muuttaneet, että toisesta kunnasta Kangasalle muuttaneet olivat kokeneet kotiutumisen helpoksi.

Yleisesti tarkasteltuna asuinalueita pidettiin melko viihtyisinä. Koulualueiden välillä viihtyvyydessä ei ollut eroa. 58 prosenttia Tursolan alueella asuvista vastaajista koki rakentamisen olevan liian tiivistä. Kirkkoharjun koulualueella vastaukset jakautuivat melko tasaisesti, 32,6 prosenttia oli

jossain määrin eri mieltä ja 41 prosenttia oli jossain määrin samaa mieltä väittämästä, että rakentaminen on liian tiivistä. Vatialan koulualueella vastaukset olivat samansuuntaiset kuin Kirkkoharjulla. Rivi- tai paritalossa ja omakotitalossa asuvat kokivat rakentamisen olevan liian tiivistä useammin kuin kerrostalossa asuvat. Alueen asuntokannan monipuolisuus selittänee ainakin osittain alueellisia eroavaisuuksia. Mielipiteet kaavoituksen onnistumisesta jakaantuivat riippumatta asumismuodosta tai asuinalueesta. 44,8 prosenttia koki asuinympäristönsä maaseutumaiseksi. Tursolan koulualueella 58,6 prosenttia piti ympäristöä maaseutumaisena kun Vatialan koulualueella vastaava luku oli 32,4 prosenttia. Omakotitalossa ja rivi- tai paritalossa asuvat kokivat asuinympäristönsä maaseutumaisemmaksi kuin kerrostalossa asuvat.

Tuloksista on nähtävissä, että kunnan tarjoamia julkisia palveluita pidettiin toimivina ja laadukkaina ja etäisyyttä palveluihin sopivana. Yli 60 prosentin mielestä kunnan palvelut olivat toimivia ja laadukkaita. Palvelujen koettiin pääsääntöisesti olevan myös riittävän lähellä. Erityisesti kouluja pidettiin hyvinä. Yli 90 prosentin mielestä alueen koulu oli hyvä. 74,2 prosenttia vastaajista piti kouluja sopivan kokoisina. 86,5 prosenttia Tursolan koulun alueella asuvista vastaajista piti koulua joko osittain tai täysin sopivan kokoisena. Kirkkoharjun koulun alueella vastaava luku oli 83,7 prosenttia, ja vain 8,2 prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että koulu ei olisi sopivan kokoinen. Koulun kokoon oltiin tyytymättömiä Vatialan koulualueella. 30,2 prosenttia Vatialan alueen vastaajista piti koulua sopimattoman kokoisena. Myös päivähoitopalveluita pidettiin toimivina ja etäisyyttä päivähoitopaikkaan melko sopivana. 56,6 prosenttia vastaajista oli joko osittain tai täysin samaa mieltä siitä, että kunnassa oli riittävästi palveluja lapsille. Lapsille suunnattuihin palveluihin oltiin tyytyväisimpiä Vatialan alueella. Vastauksissa tyytymättömiä niihin oltiin Tursolan alueella.

Kaupalliset palvelut kunnassa arvioitiin riittäviksi. 61,5 prosenttia vastaajista oli osittain tai täysin samaa mieltä väitteestä, että kunnassa on riittävästi kauppapalveluita. Tyytyväisimpiä oman kunnan kaupallisiin palveluihin oltiin Vatialan alueella ja tyytymättömiä Tursolan alueella. Työssäkäyntikunnalla ei ollut vaikutusta kokemukseen kauppapalveluiden riittävyydestä. 61,7 prosenttia vastaajista koki, että lähipalvelut olivat riittävät, kuitenkin lähes kolmannes, 27,5 prosenttia, oli asiasta eri mieltä. Tyytyväisimpiä lähipalveluihin oltiin Vatialan alueella, jossa 82,4 prosenttia koki, että lähipalveluja oli riittävästi. Tyytymättömiä lähipalveluihin oltiin Tursolan alueella. Tursolan alueella 54 prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että lähipalveluja oli liian vähän.

Liikkumista tarkasteltiin sekä kevyen liikenteen väylien että julkisen liikenteen näkökulmasta. Kevyen liikenteen väyliin oltiin tyytyväisempiä kuin julkiseen liikenteeseen. 76,6 prosenttia

vastaajista oli osin tai täysin samaa mieltä siitä, että Kangasalla on hyvät kevyen liikenteen väylät. Julkisen liikenteen kohdalla mielipiteet jakautuivat selvästi: 41,1 prosenttia oli sitä mieltä, että julkinen liikenne ei toimi hyvin ja 43,4 prosenttia oli sitä mieltä, että julkinen liikenne toimii hyvin. Asuinalue selittää tulosten jakautumista (Taulukko 12). Linja-autoliikenteen vuorot ajavat Kangasalta Tampereelle niin, että suurin osa vuoroista ajaa Kirkkoharjun ja Vatialan alueiden kautta.

Taulukko 12. Kokemus julkisen liikenteen toimivuudesta asuinalueittain Kangasalla, (%).

		Alue			
		Kirkkoharju	Tursola	Vatiala	Yhteensä
Julkinen liikenne toimii hyvin	täysin eri mieltä	2,2	44,9		13,9
	osin eri mieltä	19,6	38,8	30,0	29,7
	ei samaa eikä eri mieltä	15,2	6,1	10,0	10,3
	osin samaa mieltä	47,8	10,2	50,0	37,6
	täysin samaa mieltä	15,2		10,0	8,5
	Yhteensä	100,0	100,0	100,0	100,0
	N	46	49	70	165

Kokemus ympäristöstä oli kokonaisuutena positiivinen. Kangasalaa pidetään maaseutumaisena ja asuinympäristöä turvallisena. Luonnonläheisyys koettiin tärkeäksi, 91,4 prosenttia vastaajista oli joko osittain tai täysin samaa mieltä siitä, että luonnonläheisyys on tärkeää hyvälle asuinkokemukselle. Luonnon merkitys korostui myös vesistöjen, metsien ja peltojen läheisyyden arvostuksessa. Vesistöjen läheisyys oli tärkeää 81,1 prosentille vastaajista. Metsien ja peltojen koettiin lisäävän asumisen viihtyvyyttä 91,5 prosentissa vastauksista.

Ympäristö mahdollistaa myös hyvät ulkoilumahdollisuudet. Vastaajien kokemusten mukaan Kangasalan tarjoamat ulkoilumahdollisuudet olivat hyvät. Yli kolmannes vastaajista koki ulkoilumahdollisuudet osittain hyviksi, ja 61,7 prosenttia oli täysin samaa mieltä väitteestä, että Kangasalla on hyvät ulkoilumahdollisuudet. Suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, että harrastusmahdollisuudet ovat myös monipuoliset. Kulttuuritarjontaa löytyy riittävästi, ainakin osittain, 48 prosentin mielestä. Lähes kaikki vastaajat kokivat kunnan uudehkon uimahallin hyväksi. Vastaajista 46,6 prosenttia oli osittain samaa mieltä väitteestä, että lapsiperheille oli riittävästi toimintaa tarjolla ja 20,7 prosenttia oli väitteestä täysin samaa mieltä.

Kunnan maantieteellistä sijaintia pidettiin hyvänä ja Kangasalta muualle Suomeen suuntautuvia kulkuyhteyksiä pääsääntöisesti hyvinä. Kaupunkiseudun liikenneyhteyksiä pidettiin myös hyvinä. 87,3 prosenttia vastaajista oli joko osittain tai täysin samaa mieltä siitä, että kunta on sopivan

kokoinen. Toisaalta 41,6 prosenttia oli ainakin osittain sitä mieltä, että on hyvä, että kunta kasvaa. 93,6 prosenttia vastaajista oli joko osittain tai täysin sitä mieltä, että kunta on hyvä asuinpaikka lapsiperheille. Osa vastaajista (25,8 %) oli sitä mieltä, että Kangasalle tyypillinen nauhataajama on häiritsevä. 42,5 prosenttia ei kokenut nauhataajamamaista rakennetta erityisen häiritseväksi. Eniten nauhataajama rakenne häiritsi Tursolan alueella asuvia ja vähiten siitä oli haittaa Kirkkoharjun alueella asuville. Kirkkoharjun koulualue sijaitsee lähellä kuntakeskusta. Alueelle on hyvät liikenneyhteydet, muun muassa moottoriliikennetietä pitkin, ja alueen läheisyydessä on runsaasti palveluja, kun taas Tursolan alue jää Kangasalaa halkovan harjun toiselle puolelle, mikä lisää etäisyyksiä keskeisiin liikenneväyliin ja palveluihin.

Kangasalan keskustan palveluita käytettiin vaihtelevasti (Taulukko 13). Osa vastaajista käytti keskustan palveluita säännöllisesti ja osa taas ei käyttänyt niitä juuri lainkaan. Keskustan palveluita käyttivät eniten Kirkkoharjun ja Tursolan asukkaat. Vatialan alueen asukkaat käyttivät keskustan palveluita vain vähän. Työssäkäyntikunnalla ei ollut merkitystä keskustan palveluiden käyttöön. Tampereen palveluita käytettiin selvästi enemmän kuin oman kunnan keskustan palveluita. Tampereen palveluiden käyttöön työssäkäyntikunnalla oli jonkun verran merkitystä. Oman kunnan alueella työssä käyvät käyttivät vähemmän Tampereen palveluita kuin Tampereella työssä käyvät. Vatialan alueella asuvat käyttivät enemmän Tampereen palveluita kuin muut vastaajat. Tampereen palveluita useimmin käyttävät käyttivät oman kunnan keskustan palveluita muita vähemmän.

Taulukko 13. Kangasalan keskustan palveluiden käyttö, (%).

	Käytän keskustan palveluita säännöllisesti	Käytän Tampereen palveluita säännöllisesti
täysin eri mieltä	20,1	2,9
osin eri mieltä	29,9	8,6
ei samaa eikä eri mieltä	5,2	5,1
osin samaa mieltä	24,1	39,4
täysin samaa mieltä	20,1	43,4
ei kokemusta	0,6	0,6
Yhteensä	100,0	100,0
N	175	175

Tämän tutkimuksen tulosten perusteella Kangasalle muuton tärkeimpänä syynä olivat asumiseen liittyvät syyt. Suurin osa vastaajista työskenteli oman kunnan ulkopuolella. Kangasalta saaduilla tuloksilla voitiin tarkentaa Lempäälän tuloksista muodostettuja ympäristöjä. Asumiseen, ympäristöön ja kuntaan liittyvät tulokset selittävät fyysisen ympäristön vetovoimatekijöitä. Ihmissuhteet ja työ selittävät sosiaalisen ympäristön, ja palvelut ja harrastukset palveluympäristön

vetovoimatekijöitä. Kaupunkiseutuun liittyvät vetovoimatekijät jakautuvat fyysiseen ympäristöön ja palveluympäristöön kuuluviksi. Kangasalan suurimmat vetovoimatekijät olivat mahdollisuus omakotitaloasumiseen, luonnonympäristö, hyvät julkiset palvelut ja Tampereen läheisyys. Kokemukset vetovoimatekijöistä tosin vaihtelivat kunnan sisällä alueellisesti.

6 Johtopäätökset: Kehyskuntien vetovoimaisuuden osatekijät

Tämän tutkimuksen tuloksista on selvästi havaittavissa, että aivan kuten Lee (1969) on omassa muuttoliikemallissaan esittänyt, muuttajat reagoivat muuttokohteen positiivisiin tekijöihin. Kaupunkiseutuun liittyvät positiiviset tekijät edustavat vetovoimatekijöitä, jotka vetävät ihmisiä alueelle, ja kehyskuntien vetovoimatekijät muodostuvat pitkälti keskenään samoista tekijöistä. Tämän tutkimuksen tulosten perusteella Lempäälän ja Kangasalan vetovoimatekijät ovat pitkälti samoja. Vetovoimatekijöinä maantieteellinen sijainti ja liikenneyhteydet erottavat kuntia toisistaan. Eroavaisuudet ovat melko pieniä ja perustuvat useimmiten muuttajan henkilökohtaiseen kokemukseen tai mielikuvaan. Leen (1969) mukaan kaikilla alueilla on tekijöitä, jotka voivat toimia vetovoimatekijöinä tai työntövoimatekijöinä. Osalla tekijöistä ei ole mitään vaikutusta.

6.1 Tampereen kaupunkiseudun vetovoima

Kuten Raunio ja Linnamaa (2000) totesivat, kaupunkiseutujen vetovoimaisuus perustuu enemmänkin kokonaisuuteen kuin yksittäisiin tekijöihin. Tampereen kaupunkiseudun vetovoimaisuuteen vaikuttavina tekijöinä voidaan pitää esimerkiksi asukkaiden moninaisuutta, alueen elinvoimaisuutta, maantieteellistä sijaintia ja mainetta. Lee (1969) havaitsi, että asukkaiden moninaisuus vaikuttaa positiivisesti alueen muuttoliikkeeseen. Tampereen kaupunkiseutu saa muuttajia laajasti kaikista eri muuttajaryhmistä. Muuttajat edustavat eri ikäryhmiä, eri koulutustaustoja ja eri ammattiryhmiä. Vetovoimatekijänä voidaan mainita myös kaupunkiseudun taloudellinen kasvu ja hyvät työmahdollisuudet. Lee (1969) ja Lowry (1966) ovat todenneet alueen taloudellisen kehityksen ja työllistymismahdollisuuksien vaikuttavan alueen houkuttelevuuteen. Kaskinoron (2009) mukaan Tampereen seudun vetovoimatekijöitä ovat maantieteellisesti keskeinen sijainti ja hyvä maine asuinpaikkana. Vetovoimaan negatiivisesti vaikuttavina tekijöinä voidaan pitää alueen korkeita asumiskustannuksia ja joidenkin palveluiden heikkoa mainetta. (Kaskinoro 2009, 15–17, 51, 53.)

Aron (2013) määrittämällä positiivisen kasvun kehällä voidaan hyvin kuvata Tampereen kaupunkiseudun kehitystä. Tampereen kaupunkiseudulla tapahtuneet positiiviset muutokset ovat lisänneet alueen kasvua ja kehitystä. Tampereella on historiallisesti pitkät perinteet teollisuudessa (alkuetu). Tampereen yliopistot ja muut oppilaitokset ovat taanneet alueen korkean koulutustason ja osaavan työvoiman, joka on synnyttänyt alueelle uusia työpaikkoja. Uudet työpaikat ovat lisänneet muuttoa Tampereen alueelle. Väestönkasvu on laajentanut alueen markkinoita. Muuttovoitto ja

elinvoimaisuus ovat puolestaan lisänneet Tampereen seudun vetovoimaisuutta. Vetovoimainen alue ja työllistymismahdollisuudet ovat houkutelleet alueelle uusia asukkaita (demografinen etu). Tampereen seudun vetovoimaisuus on heijastunut myös yritystoimintaan, ja alueelle on syntynyt uusia toimialoja perinteisten toimialojen rinnalle. Tampereen alueella on myös useita kasvuetuja edellä mainittujen alkuedun ja demografisen edun lisäksi. Kuten Kaskinoro (2009) mainitsi Tampereen maantieteellinen sijainti eteläisen Suomen solmukohtana (sijaintietu ja strateginen etu) ja alueen maine kehittyvänä ja uudistuvana seutuna (mentaalin etu) ovat merkittäviä vetovoimatekijöitä.

Tampereen kaupunkiseutu on nopeimmin kasvavia kaupunkiseutuja Suomessa. Keskuskaupungin lisäksi myös kehyskunnat kasvavat. Suomalaisten kaupunkiseutujen muuttoliikettä tutkittaessa on todettu, että opiskelijat ja yksinelävät muuttavat keskuskaupunkiin ja korkeasti koulutetut, hyvätuloiset ja lapsiperheet muuttavat kehyskuntiin. Tampereen kaupunkiseudun muuttoliike edustaa kaupunkiseuduille tyypillistä muuttoliikettä. Muuttoliike on samankaltaista kuin Helsingin seudulla (Kytö 2011), mutta poikkeaa Turun kaupunkiseudusta. Aron (2013) tutkimuksessa todettiin, että huomattava osa korkeasti koulutetuista muuttaa kokonaan pois Turun kaupunkiseudulta. (Aro 2013, 26–27, 38–39.) Tampereen kaupunkiseudulla korkeasti koulutetut ja erityisesti lapsiperheet muuttavat Tampereen kehyskuntiin, myös alueen sisällä muutettaessa.

Kuten Lowry (1966) ja Nivalainen (2002) ovat todenneet, muutot ovat useimmin lähimuuttoja. Tampereen kehyskuntiin muutetaan useimmiten Tampereen kaupunkiseudun sisältä. Erityisen paljon kehyskunnat saavat muuttajia Tampereelta. Tässä tutkimuksessa todettiin, että lähes kolme neljästä Kangasalle muuttaneesta oli ennen muuttoa asunut Tampereella, ja noin puolella tutkimukseen osallistuneista viimeisin muutto oli tapahtunut oman kunnan sisällä. Suurin osa kunnan sisällä muuttaneista oli muuttanut aikaisemmin Kangasalle toisesta kaupunkiseudun kunnasta. Aro (2013) toteaa, että neljä viidestä muutosta tapahtuu oman kunnan tai kaupunkiseudun sisällä. Tässä tutkimuksessa suurin osa oli muuttanut viimeisen seitsemän vuoden aikana. Raunion (2001) mukaan perheille onkin tyypillistä muuttaa ennen lasten kouluikää. Pienten lasten vanhemmat voidaan katsoa kuuluviksi Leen (1969) määrittelemään muuttajaryhmään, jolla on korostunut taipumus muuttaa juuri tietyssä elämän vaiheessa.

Kangasalle muuttaneista suurin osa kävi työssä Tampereella. Myrskylän (2006) mukaan pendelöinti kodin ja työpaikan välillä on yleistä erityisesti suurilla kaupunkiseuduilla, joihin on muodostunut niin sanottuja asumiskuntia, joiden asukkaista suurin osa käy työssä toisella paikkakunnalla. Tampereen kaupunkiseudusta on muodostunut tällainen alue. Vuonna 2010 Lempäälän ulkopuolella

työssä käyviä oli 66 prosenttia kunnan työllisistä, ja Kangasalla vastaava luku oli 60 prosenttia (Tilastokeskus, 2013c). Työmatkat ovat suhteellisen lyhyitä. Kangasalla tutkimukseen osallistuneista suurimman osan yhdensuuntainen työmatka oli enintään 20 kilometriä.

Kehyskuntiin muuttaneille oli erityisen keskeistä Tampereen läheinen sijainti ja hyvät palvelut. Kaupalliset palvelut ja harrastuspalvelut jakautuivat asuinkunnan lähipalveluihin ja Tampereelta hankittaviin palveluihin. Ostospaikkana Tampere oli tärkeämpi Kangasalla asuville kuin Lempäälässä asuville. Tähän keskeisenä syynä on Lempäälässä sijaitseva liikekaupunki Ideapark. Tampere tarjoaa harrastusmahdollisuuksia kehyskuntia laajemmin. Oman kunnan harrastustoiminnan lisäksi kehyskunnissa asuvat käyttävät Tampereen harrastusmahdollisuuksia. Tampereen kuntarajan läheisyydessä asuvat käyttävät hieman enemmän Tampereen palveluita kuin kauempana kuntarajasta asuvat.

6.2 Kehyskuntien vetovoima: Mielikuvien maaseutu, turvallinen ja toimiva

Kangasalan ja Lempäälän kunnan strategioissa on tunnistettu kuntien vetovoimatekijöitä. Molempien kuntien strategiassa on huomioitu luonnonympäristön merkitys kunnan vetovoimatekijänä. Kangasalan kunnan strategiassa menestystekijöiksi mainitaan luonto, kulttuurielämä, turvallisuus ja palvelut. (Kangasalan kunta 2013.) Tutkimuksessa muuttajat pitivät Kangasalan vetovoimatekijöinä luontoa, turvallisuutta ja palveluita. Kulttuurielämä ei tässä tutkimuksessa noussut keskeiseksi vetovoimatekijäksi. Lempäälän strategiassa on muodostettu strategiset päämäärät ja niitä tukevat tavoitteet. Tavoitteina mainitaan muun muassa viihtyisä ympäristö, hyvinvointia tukevat peruspalvelut, vahvempi taajamarakenne ja kattava joukkoliikenne. (Lempäälän kunta 2014b.) Edellä mainitut tekijät ovat pitkälti samoja, jotka nousivat esiin Lempäälän aineistosta. Niihin sisältyi sekä vahvuuksiksi että heikkouksiksi koettuja tekijöitä. Kunnat ovat strategiatasolla tunnistaneet osan vahvuuksistaan, ja niitä pyritään kehittämään edelleen.

Tässä tutkimuksessa havaituista vetovoimatekijöistä voidaan erotella Lempäälän ja Kangasalan vahvuuksia ja heikkouksia. Lempäälän vahvuuksia olivat ympäristö, maaseutumaisuus, koulut, liikenneyhteydet, erityisesti moottoritie ja Ideapark. Lempäälässä nauhamainen taajamarakenne nähdään heikkoutena. Pitkänomainen rakenne erottaa osan asuinalueista varsinaisesta kuntakeskuksesta. Tampereen rajan läheisyydessä asuvat kokevat asuvansa enemmän Tampereella kuin Lempäälässä. Koska Tampereen palvelut ovat lähempänä ja helpommin saatavilla, rajan lähellä asuvat eivät käytä Lempäälän keskustan palveluita. Kritiikkiä kohdistui myös

lähijunaliikenteeseen. Lähijunaliikenteen toimimattomuus heikentää lähiraideliikenteen mahdollisuuksia. Voimakas väestönkasvu voi myös muuttua Lempäälän heikkoudeksi. Viimevuosien aikana Lempäälän väkiluku on kasvanut noin 400–500 asukkaalla vuodessa. Tässä tutkimuksessa havaittiin, että joillakin asuinalueilla asumista pidettiin jo nyt liian tiiviinä. Kaavoitus voi muodostua liian tiiviiksi, koska paine uusien asuinalueiden ja asuntojen saamiseksi on voimakas, kun Lempäälän hyvä maine ja vetovoimaisuus houkuttelevat kuntaan uusia asukkaita. Lempäälä saa vuosittain eniten muuttovoittoa 25–34-vuotiaista ja alle 15-vuotiaista muuttajista. Kunnan suosio lapsiperheiden muuttokohteena kuormittaa kouluja, ja koulurakennukset voivatkin jäädä liian pieniksi. Koska koulujen arvostus muuttopäätöstä tehtäessä on suuri, voivat täynnä olevat koulut vähentää vetovoimaa.

Kangasalan vahvuuksina nousivat esiin ympäristö, maaseutumaisuus, hyvät koulut ja liikenneyhteydet. Kangasalan suurimpien heikkouksien voidaan katsoa liittyvän nauhamaiseen rakenteeseen ja kuntakeskusta maantieteellisesti halkovaan harjumuodostelmaan. Nauhataajama rajautuu Tampere–Lahti-tiehen, harjuun ja järviin. Suojeltu harjualue ja vesistöt lisäävät luonnonläheisyyttä, mutta samalla ne rajoittavat asuinalueiden laajenemista erityisesti keskusta-alueella. Harju erottaa uudet asuinalueet, kuten Tursolan, varsinaisesta keskusta-alueesta. Tursolan etäisyys näkyi alueella asuvien tyytymättömyytenä esimerkiksi liikenneyhteyksiin ja palveluihin, koulua lukuun ottamatta. Kangasalta ei ole junayhteyksiä, vaikka junarata menee kunnan läpi ja entinen asema sijaitsee melko lähellä uusia asuinalueita. Lähijunayhteyden luominen Kangasalta olisi mahdollista myös Tampereen ja Oriveden suuntiin.

Tässä tutkimuksessa havaittiin, että tärkeimpänä syynä muutolle olivat asumiseen liittyvät syyt. Muuton jälkeinen asumismuoto oli yleisimmin omakotitalo. Muutettaessa oli arvostettu alueen turvallisuutta ja ympäristöä. Alueelta oli haettu maaseutumaisuutta ja luonnon läheisyyttä. Vasanen (2009) on omassa tutkimuksessaan todennut lapsiperheiden haluavan asua alueilla, joissa on tilaa. Myös Kytö (1998) toteaa, että lapsiperheet haluavat asua rauhallisella ja pientalovaltaisella alueella, joka tarjoaa lapsille hyvän kasvuympäristön. Tuloksista oli havaittavissa, että osalle vastaajista kunnalla ei ollut merkitystä vaan sillä, että löydettiin sopiva asunto tai tontti. Hintataso koettiin liian korkeaksi osassa Tampereen kaupunkiseudun kunnista, asumista pidettiin liian tiiviinä ja tontteja liian pieninä. Tonttien saatavuus ja hintataso koettiinkin Lempäälän ja Kangasalan erityisiksi vetovoimatekijöiksi. Tuorila (2009, 6) on todennut, pääkaupunkiseudulla tekemiensä tutkimusten valossa, että asuinalueen sopiva hintataso vaikutti voimakkaasti muuttopäätökseen.

Yleisesti ottaen muuttajat olivat kokeneet kehyskunnat vetovoimaisiksi. Kuntaan, asuinympäristöön ja palveluihin oltiin tyytyväisiä. Tuorilan (2009) tutkimuksessa todettiin, että pääkaupunkiseudulla muuttaneiden unelmien asuinympäristö olisi maaseutumainen ja rauhallinen. Asuinympäristön luonnonläheisyys koettiin tärkeäksi, samoin kuin asuinalueen tarjoamat ulkoilumahdollisuudet. Myös vesistöjen läheisyys oli tärkeä ominaisuus unelmien asuinpaikassa. (Tuorila 2009, 21.) Tämän tutkimuksen perusteella kehyskunnat Lempäälä ja Kangasala edustavat muuttajalle mielikuvaa maaseudusta, josta etsitään luonnonrauhaa ja turvallista kasvuympäristöä lapsille. Ympäristön merkitys korostuu luonnonympäristön arvostuksena. Muuttajat arvostavat maaseutumaista maisemaa peltoineen ja metsineen. Alueen vesistöt lisäävät viihtyvyyttä. Luonnon monimuotoisuus mahdollistaa monipuoliset ulkoilu- ja harrastusmahdollisuudet. Nivalainen (2002) on omassa tutkimuksessaan tutkinut maallemuuttoa. Kangasalle ja Lempäälään suuntautunut muutto edustaa Nivalaisen kuvaamaa lähelle suuntautuvaa maallemuuttoa, jossa lapsiperheet muuttavat läheiselle maaseudulle voidakseen tarjota lapsilleen turvallisen kasvuympäristön. (Nivalainen 2002, 31–32.) Kangasala ja Lempäälä eivät kuitenkaan ole määritelmän mukaan maaseutumaisia kuntia, vaan Tilastokeskuksen (2009) määritelmän mukaan ne edustavat kaupunkimaisia kuntia.

Luonnonympäristö on Lempäälän ja Kangasalan suurin vetovoimatekijä. Maantieteellinen sijainti järvien läheisyydessä ja maaseutumaisuus ovat tekijöitä, jotka lisäävät kuntien vetovoimaisuutta. Mielikuva maaseutumisesta pikkukunnasta saa vahvistusta ajatuksesta, että pienessä kunnassa julkiset palvelut ovat laadukkaampia ja paremmin saatavissa kuin isossa kaupungissa. Tässä tutkimuksessa havaittiin, että erityisesti koulujen merkitys korostuu muuttavalle lapsiperheelle. Yhdysvalloissa tehdyssä tutkimuksessa havaittiin, että koulualue vaikutti merkittävästi asuinpaikan valintaan alueen sisällä muutettaessa (Grassmuck 2011, 136). Koulun haluttiin olevan lähellä kotia, ja kehyskunnan koulut miellettiin oppilasmääriltään pienemmiksi kuin kaupungin koulut. Todellisuudessa kehyskuntien kasvavien asuinalueiden koulut voivat olla kooltaan aivan yhtä suuria tai jopa suurempia kuin kaupunkien koulut. Esimerkiksi Lempäälän Lempoisten koulussa on 500 oppilasta, Moision koulussa 530 oppilasta ja Kuljun koulussa 550 oppilasta. Kangasalan Vatialan koulussa on 480 oppilasta ja Suoraman koulussa 500 oppilasta, kun taas Tampereella Atalan koulussa on 300 oppilasta, Härmälän koulussa 300 oppilasta, Messukylän koulussa 270 oppilasta ja Linnainmaan yhtenäiskoulussa 700 oppilasta. Myös päivähoitopalveluilla oli merkitystä muuttaville lapsiperheille, mutta niiden konkreettista merkitystä ei nähty yhtä tärkeäksi kuin koulun. Asuinympäristön ulkoilumahdollisuuksia pidettiin hyvinä ja harrastusmahdollisuuksia riittävinä. Toisaalta myös Tampereen harrastusmahdollisuuksia arvostettiin ja kaupungin palveluita käytettiin säännöllisesti. Alueen ihmisiä ja naapureita pidettiin ystävällisinä. Lempäälässä tehdyissä

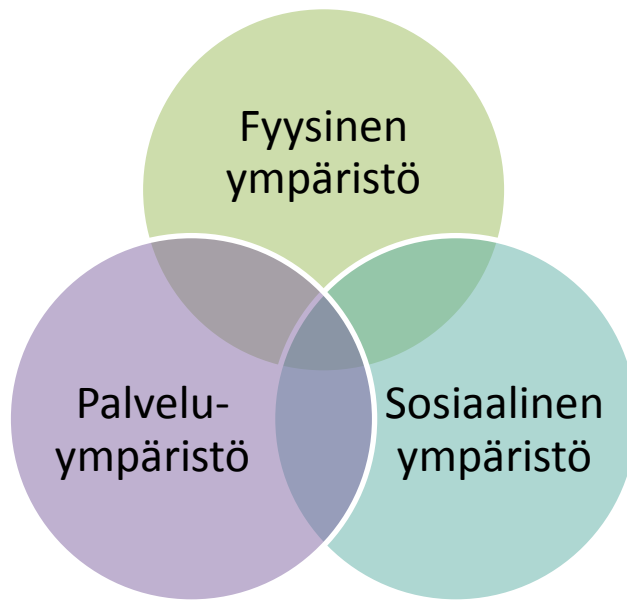
haastatteluissa tuli esiin asuinalueilla vallitseva yhteisöllisyys ja toisista huolehtiminen, mitä pidettiin tyypillisenä pienelle paikkakunnalle.

Tämän tutkimuksen mukaan Lempäälä ja Kangasala koettiin miellyttäviksi paikoiksi asua. Tyypillistä oli yleinen tyytyväisyys kuntien palveluihin, erityisesti koulut ja päivähoitopalvelut koettiin hyväksi ja toimiviksi. Kehyskuntien sisällä oli alueellista vaihtelua tyytyväisyydessä palveluihin ja liikenneyhteyksiin. Tässä tutkimuksessa havaittiin, että kehyskuntiin muuttaneet olivat tyytyväisiä valintaansa, eivätkä he suunnitelleet poismuuttoa. Kehyskunta nähtiin todennäköisenä asuinpaikkana, myös jatkossa.

6.3 Muuttajan kokemusmaailmasta nousevat vetovoimatekijät

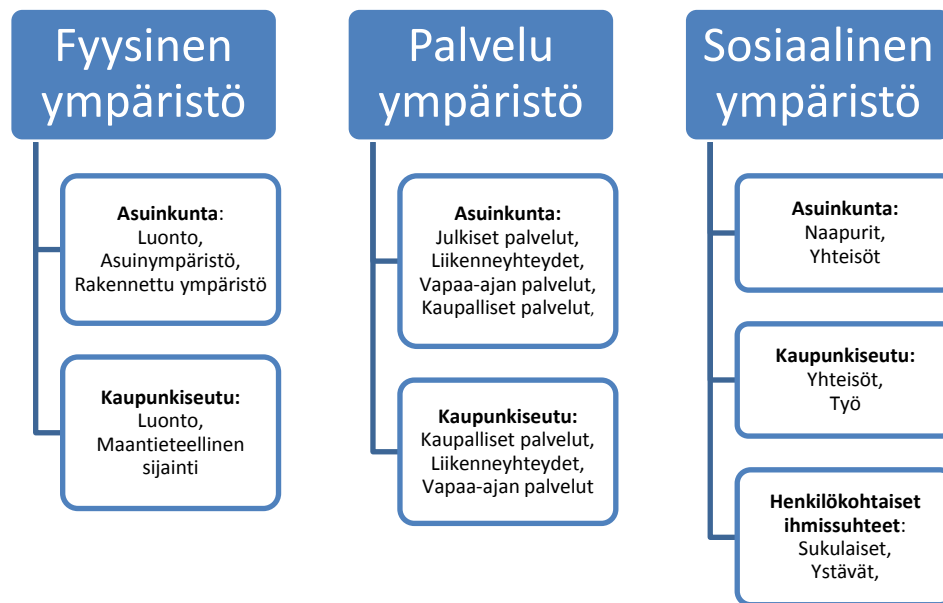
Lee (1969) ja Taylor (1969) totesivat henkilökohtaisten syiden vaikuttavan muuttopäätökseen. Kuten Lee totesi, henkilökohtaiset syyt voivat helpottaa muuttopäätöksen syntymistä tai estää sen kokonaan. Ihmisten erilaisella kyvyllä havainnoida ja kokea asioita on keskeinen merkitys muuttamiseen liittyvissä valinnoissa. Raunio (2001) on todennut, että mielikuvat vaikuttavat kaupunkiseudulla tapahtuvaan tulomuuttoon ja kokemukset puolestaan vaikuttavat kaupunkiseutuun sitoutumiseen.

Tässä tutkimuksessa havaittiin, että muuttopäätöksiin vaikuttavat vetovoimatekijät nousevat muuttajan omasta kokemusmaailmasta. Henkilökohtaiset arvostukset vaikuttavat kokemusmaailmaan eli siihen, millaisia asioita yksilö- tai perhetasolla arvostetaan ja pidetään tärkeinä. Tutkimuksen kohteena olleilla lapsiperheillä asumiseen ja muuttamiseen liittyvät arvostukset ovat melko yhtenäisiä. Kangasalan ja Lempäälän tuloksista on löydettävissä samoja teemoja. Linnamaa (1999) tutki kaupunkiseudun kilpailukykyä kaupunkiseudun kehittämisen näkökulmasta. Tutkimuksessa esiteltiin kaupunkiseudun kilpailukyvyn kahdeksan elementtiä, jotka olivat infrastruktuuri, yritykset, inhimilliset voimavarat, asuin- ja elinympäristön laatu, instituutiot ja toimiva kehittäjäverkosto sekä verkostoihin kuuluminen. Asuin- ja elinympäristön laatu oli jaettu neljään osaan: fyysinen ympäristö, johon kuuluivat sekä rakennettu että luonnonympäristö; toiminnallinen ympäristö, johon kuuluivat kaupunkiseudun palvelut; taloudellinen ympäristö, joka kuvasi alueen elinkustannuksia ja sosiaalinen ympäristö, joka kuvasi alueen toimijoiden välistä vuorovaikutusta ja sosiaalisia verkostoja. (Linnamaa 1999, 18–28.) Tässä tutkimuksessa havaittiin muuttajien kokemusmaailman muodostuvan kolmesta ympäristöstä, jotka ovat fyysinen ympäristö, sosiaalinen ympäristö ja palveluympäristö (Kuva 8).

Kuva 8. Muuttajan kokemusmaailmasta nousevat vetovoimatekijät.

Ympäristöt muodostuvat asiatiedon lisäksi myös mielikuvista ja kokemuksista. Eri ympäristöjen painotukset eroavat ihmisten välillä, mikä tarkoittaa, että niihin liitettyjen merkitysten laajuus vaihtelee. Myös ympäristöjen sisäisten tekijöiden painotukset vaihtelevat. Ympäristöt on muodostettu tutkimuksessa havaituista kehyskuntien vetovoimatekijöistä. Fyysinen ympäristö muodostuu luonnonympäristöstä, maantieteellisestä sijainnista, asumiseen liittyvistä tekijöistä ja rakennetusta ympäristöstä. Sosiaaliseen ympäristöön kuuluvat sosiaaliset kontaktit: sukulaiset, ystävät, naapurit ja yhteisöt. Siihen kuuluvat myös työllisyyteen ja opiskeluun liittyvät tekijät. Palveluympäristö on laaja kokonaisuus, joka on osittain päällekkäinen sekä fyysisen että sosiaalisen ympäristön kanssa. Palveluympäristöön kuuluvat julkiset palvelut, kaupalliset palvelut, harrastusmahdollisuudet ja liikenneyhteydet. Eri ympäristöt ovat osittain päällekkäisiä. Toinen ympäristö voi vahvistaa toisen merkitystä. Esimerkiksi teiden rakentaminen parantaa liikenneyhteyksiä tai kaavoituksella vaikutetaan asumisen vaihtoehtoihin. Toisaalta ne voivat synnyttää keskenään uusia muuttajalle merkityksellisiä vetovoimatekijöitä. Asuinympäristöstä tai harrastustoiminnasta voi löytyä uusia ystävyys-suhteita, jotka vaikuttavat muuttopäätökseen.

Kuva 9. Vetovoimatekijöiden teemakohtainen ja alueellinen jakautuminen kaupunkiseudulla.

Vetovoimatekijät voidaan jaotella teemoittain alueellisesti (Kuva 9). Tämän tutkimuksen tuloksissa havaittiin, että osa vetovoimatekijöistä liittyy voimakkaasti asuinkuntaan ja osa vetovoimatekijöistä taas liittyy enemmänkin kaupunkiseutuun. Fyysisen ympäristön merkitys oli selvästi tärkeämpi kuin palveluympäristön tai sosiaalisen ympäristön merkitys. Fyysinen ympäristö edustaa asuinkuntaa ja korostaa sen merkitystä. Tutkimuksessa havaittiin, että luonnon ympäristö on keskeinen vetovoimatekijä sekä Kangasalla että Lempäälässä. Rakennettu ympäristö toimii osittain vetovoimatekijänä. Rakennettu ympäristö vaikuttaa sekä alueen koettuun että todelliseen turvallisuuteen. Riittävät ja hyvät kevyen liikenteen väylät ovat tärkeitä asuinalueen turvallisuutta arvioitaessa. Turvallisuus olikin vastaajien keskuudessa tärkeä ympäristön vetovoimatekijä. Kaavoituksella vaikutetaan asuinalueiden viihtyvyyteen. Liian tiivis rakentaminen voidaan kokea työntövoimatekijänä.

Julaiset palvelut edustavat oman asuinkunnan palveluita, mutta muut palvelut ovat löydettävissä joko omasta kunnasta tai kaupunkiseudulta. Alueellisuus onkin tyypillistä palveluympäristölle, joka ulottuu keskuskaupunkiin ja koko kaupunkiseutuun. Kaupunkiseudun vetovoimatekijöillä täydennetään oman kunnan puutteita. Tampereen palveluita käytettiin säännöllisesti, jopa oman kunnan palveluita enemmän. Kangasalla asuville Tampereen kaupalliset palvelut olivat tärkeitä ja niitä käytettiin oman kuntakeskuksen palveluita enemmän. Lempäälässä palveluihin oltiin erittäin tyytyväisiä ja omasta kunnasta löytyi riittävästi tärkeäksi koettuja kaupallisia palveluita. Tuloksista oli havaittavissa, että etäisyys Tampereelle vaikutti palveluiden käyttöön. Mitä lähempänä

kuntarajaa ihmiset asuivat, sitä enemmän he käyttivät Tampereen palveluita. Vapaa-ajan palvelut jakautuivat oman kunnan ja lähikuntien, lähinnä Tampereen, kesken melko tasaisesti. Ulkoilumahdollisuudet omassa lähiympäristössä olivat tärkeitä ja niitä arvostettiin. Harrastustoimintaa ja kulttuuripalveluita haettiin myös oman kunnan ulkopuolelta, lähinnä Tampereelta. Toimiva lähiliikenne nähtiin tärkeänä tekijänä erityisesti työmatkaliikenteessä. Lempäälässä toivottiin raideliikenteen kehittämistä, jotta myös lähijunaliikenne saataisiin toimivaksi. Kangasalla ongelmana olivat Tursolan alueen huonot julkisen liikenteen yhteydet. Muuttajat kokivat myös tärkeänä, että Tampereen kaupunkiseudulta muualle suuntautuvat liikenneyhteydet ovat hyvät.

Sosiaaliseen ympäristöön kuuluvien vetovoimatekijöiden luokittelu alueellisesti on hankalaa. Naapurit edustavat lähialuetta asuinkunnassa, samoin kuin asuinkunnan yhteisöt, esimerkiksi harrastuksiin liittyvät yhteisöt ja koulujen vanhempainyhdistykset. Yhteisöt, joihin ihminen kuuluu, voivat olla myös kaupunkiseudulla toisessa kunnassa. Työyhteisö voi olla joko asuinkunnassa, kaupunkiseudulla tai kaupunkiseudun ulkopuolella. Tähän tutkimukseen osallistuneista suurin osa työskenteli toisessa kunnassa kuin asuinkunnassa. Sosiaalisen ympäristön merkitys on voimakkaasti henkilökohtainen. Sukulaisten ja ystävien läheisyyden ei koettu vaikuttavan voimakkaasti muuttopäätökseen. Tutkimuksessa kuitenkin havaittiin, että sukulaisten ja ystävien läheisyyden merkitys vetovoimatekijänä korostuu kunnan sisällä muutettaessa.

Osana Tampereen kaupunkiseutua, Lempäälä ja Kangasala omaavat Aron kuvaamat alueen kasvuedut. Kasvuedut lisäävät kuntien vetovoimaisuutta ja synnyttävät Aron kuvaaman positiivisen kasvun kehän myös kehyskuntiin. Aikaisemman muuttoliiketutkimuksen esiin nostamat kaupunkiseutujen vetovoimatekijät ovat yhtenäisiä tämän tutkimuksen tulosten kanssa. Ihmiset eivät kuitenkaan reagoi vetovoimatekijöihin samalla tavalla, vaan muuttopäätökseen vaikuttavat aikaisempi kokemus, syntyneet mielikuvat ja henkilökohtainen elämäntilanne. Tämän tutkimuksen tulokset tukevat kokemusmaailman ja siitä nousevien vetovoimatekijöiden merkitystä muuttopäätöksen syntymiseen ja muuttokohteen valintaan.

7 Päätelmät: Lempäälä ja Kangasala kaupunkiseudun kilpailukentällä

Suomalaista kuntarakennetta on uudistettu pääsääntöisesti talouden näkökulmasta käsin. Kuntauudistuksissa on usein unohdettu asukkaiden näkökulma tai asukkaita on ajateltu lähinnä palveluiden kuluttajina. Syitä, jotka ovat vaikuttaneet asukkaiden asuinpaikan valintaan, ei ole tuotu esiin kuntauudistuksia tehtäessä. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää kehyskuntien vetovoimatekijöitä muuttajan näkökulmasta. Tutkimus tuotti tietoa vetovoimatekijöistä, jotka vaikuttavat muuttopäätökseen kaupunkiseudulla kehyskuntaan muutettaessa, ja siitä miten vetovoimatekijät muodostuvat muuttajan kokemusmaailmasta. Kahdesta kehyskunnasta erilaisin menetelmin kerätyn aineiston avulla oli mahdollista syventää ymmärrystä siitä, mistä vetovoimatekijät syntyvät. Aineiston triangulaatio mahdollisti myös kahden kehyskunnan vetovoimatekijöiden tarkastelun sisällyttämisen samaan analyysiin. Erilaiset aineistot täydensivät toisiaan ja vahvistivat käsitystä kehyskuntien vetovoimatekijöistä ja niiden merkityksestä muuttajalle. Vetovoimatekijät syntyvät muuttajan kokemusmaailmasta, jonka kautta hän arvioi muuttokohteen sopivuutta itselleen ja perheelleen. Tulosten perusteella voitiin kuvata vetovoimatekijöiden vaikutusta muuttopäätökseen eri ympäristöjen kautta. Aikaisempi tutkimus tukee ajatusta kokemusmaailman merkityksestä. Kokemuksista voidaan nostaa esiin sellaisia kehyskuntien vetovoimatekijöitä, jotka ovat yhteisiä tietyille muuttajaryhmille, tässä tutkimuksessa lapsiperheille. Ne ovat niitä vetovoimatekijöitä, joilla kehyskunnat voivat kilpailla kaupunkiseudun asukkaista.

Tarkastelun kohteina olleet Lempäälä ja Kangasala ovat melko samanlaiset kunnat. Niihin myös muutetaan pitkälti samoista syistä ja samankaltaisten valintojen perusteella. Tuloksissa korostuivat fyysiseen ympäristöön vaikuttavat tekijät kuten luonto, turvallisuus, asumisen vaihtoehdot ja Tampereen läheisyys. Tällä tutkimuksella ei pystytty eikä edes pyritty osoittamaan syitä, joiden perusteella ihmiset valitsevat juuri tietyn kehyskunnan asuinpaikakseen. Saatujen tulosten pohjalta voidaan kuitenkin olettaa, että Lempäälän vetovoima perustuu huomattavalta osin kunnan hyvään tonttitarjontaan, joka koetaan muita kehyskuntia paremmaksi sekä hinnaltaan että saatavuudeltaan. Toisena erityisenä vetovoimatekijänä Lempäälällä on Tampere–Helsinki-moottoritie ja oma rautatieasema, jossa juna pysähtyy. Kangasalan etuna on Tampereen fyysinen läheisyys, erityisesti Vatialan alueella, sekä erittäin kauniit luonnonmaisemat vesistöineen ja harjuineen. Kokonaisuutena voidaan todeta, että tutkimuksessa saadut tulokset Kangasalan ja Lempäälän muuttoliikkeestä ja muuttoon vaikuttavista tekijöistä ovat yhteneväisiä aikaisemmista tutkimuksista saatuihin tuloksiin.

Sekä Kangasala että Lempäälä ovat kasvavia kuntia, jotka ovat kuntarakenneuudistuksen keskiössä Tampereen läheisyyden vuoksi. Kuntien olisikin korostettava omia erityispiirteitään, jotta ne pärjäisivät kilpaillessaan samoista asukkaista erityisesti kaupunkiseudun sisällä. Kaupunkiseudulla asuinkunnan merkitys korostuu julkisten palveluiden ja erityisesti koulu- ja päivähoitopalveluiden kohdalla. Aikuiset liikkuvat asuinkunnan ja keskuskaupungin välillä joustavasti työssä, ostoksilla ja harrastuksissa. Lapset viettävät suurimman osan ajastaan asuinkunnassa. Asuinympäristön merkitys korostuu lapsiperheillä, koska vanhemmat haluavat tarjota lapsilleen turvallisen ja viihtyisän ympäristön, jossa on tilaa ja mahdollisuuksia harrastaa ja nauttia ympäröivästä luonnosta. Muuttopäätökseen ja muuton kohteeseen vaikuttavat sekä päätös muuttaa että uuden kohteen valinta (Lee 1969). Muuttopäätökseen vaikuttavat sekä koko kaupunkiseudun että yksittäisten kuntien vetovoimatekijät, ja lisäksi kokemuksesta muodostuneet mielikuvat kaupunkiseudun kunnista. Jokaisen muuttajan ja asukkaan täytyy tehdä päätös, missä haluaa asua, ja arvioida ne asiat, joita asuinpaikassaan pitää tärkeänä. Tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että Kangasalan ja Lempäälän kohdalla ehdottomia vetovoimatekijöitä ovat luonto ja mahdollisuus asua omakotitalossa. Epäilemättä myös muiden Tampereen kehyskuntien vetovoimatekijät perustuvat luontoon ja väljemmän asumisen mahdollisuuksiin. Vasanen (2009) sekä Oulasvirta ja Brannkärr (2001) ovat todenneet, että kaavoituksella vaikutetaan kaupunkiseudun muuttoliikkeeseen. Muuttajien suuntautumista kaupunkiseudun kehyskuntiin ohjaa omakotitalotonttien tarjonta, hinta ja koko sekä työpaikan sijainti. Koska etäisyyden työpaikkaan todettiin olevan melko lyhyt, voidaan sen olettaa ohjaavan ihmisten suuntautumista eri kehyskuntiin. Karkeasti voidaan siis ajatella, että Tampereen itä- ja eteläpuolella työssä käyvien on luontevaa asua Kangasalla, Lempäälässä tai Pirkkalassa, kun taas Tampereen länsipuolella työssäkäyvien on luontevampaa asua Nokialla tai Ylöjärvellä.

Vaikka ihmisten muuttopäätökset suurimmaksi osaksi perustuvat henkilökohtaisiin valintoihin, voivat kunnat kuitenkin vaikuttaa osaan vetovoimatekijöistä. Kuntien tulee panostaa ja vahvistaa vetovoimatekijöitään. Kehyskunnissa on hyvä tiedostaa, että kaupunkiseuduilla kehyskuntiin muuttavat pääsääntöisesti lapsiperheet. Luonnonympäristön voimakas arvostus tulee ottaa huomioon alueiden suunnittelussa ja kaavoituksessa. Kaavoituksessa olisi panostettava pientaloasumiseen, koska lapsiperheet haluavat ensisijaisesti asua omakotitalossa. Kehyskuntien on vaikea kilpailla kerrostaloasumisella. Uusien alueiden suunnittelussa on keskityttävä myös alueen toimivan infrastruktuurin luomiseen. Toimivat tiet ja kevyen liikenteen väylät ovat keskeinen vetovoimatekijä. Uusien alueiden palveluiden kehittyminen jää usein jälkeen muusta rakentamisesta. Hyvinä esimerkkeinä toimivat liian pieneksi käyneet koulut ja lähipalveluiden

puuttuminen. Tutkimuksessa havaittiin, että vetovoimatekijät vaihtelevat kunnan sisällä eri alueiden välillä. Kangasalla on selvästi havaittavissa alueellisia eroja tyytyväisyydessä palveluympäristöön. Tursolan uudehkolta asuinalueelta puuttuvat kaikki lähipalvelut koulua (0.–2. luokat) lukuun ottamatta. Julkisen liikenteen yhteydet ovat myös puutteelliset. Uusia asuinalueita rakennettaessa kuntien täytyy panostaa myös alueen palveluihin ja liikkumiseen, jotta uudet alueet eivät jää irrallisiksi saarekkeiksi. Positiivinen asumiskokemus lisää tyytyväisyyttä ja kiinnittymistä asuinkuntaan. Kunnassa asumisesta saatu positiivinen kokemus on tärkeä vetovoimatekijä kunnassa pysymiseen. Aukkaiden kokemuksista muodostuu myös osittain kunnan maine, joka on tärkeä vetovoimatekijä kilpailtaessa uusista asukkaista.

Kehyskuntiin muuttajat haluavat asumiseltaan luonnonläheisyyden lisäksi väljyyttä, toimivia palveluita ja hyviä liikenneyhteyksiä. Näitä asioita Lempäälä ja Kangasala ovat tämän tutkimuksen mukaan pystyneet tarjoamaan, ainakin toistaiseksi. Lempäälän ja Kangasalan suurimmat vetovoimatekijät, luonnonläheisyys, erityisesti vesistöt, ja liikenneyhteydet, ovat myös suurimmat rajoitteet asuinalueiden laajentumiselle niin, että kuntarakenne pysyisi tiiviinä ja palveluiden saavutettavuus hyvänä. Lempäälässä vesistöt, junaraide ja moottoritie rajoittavat asuinalueiden laajentumista. Kangasalla suojeltu harjualue ja vesistöt rajoittavat keskusta-alueen laajentumista yhtenäiseksi alueeksi. Nämä maantieteelliset tekijät asettavat kunnille tulevaisuuden haasteen, joka kuntien on pyrittävä ratkaisemaan tavalla, joka säilyttää ja jopa parantaa, niiden kilpailukykyä ja vetovoimaisuutta kaupunkiseudulla.

Kuntien ja kaupunkiseutujen tulomuuttoa on tutkittu runsaasti. Siinä missä kaupunkiseudulla toisten kuntien vetovoima kasvaa, se samalla toisissa kunnissa hiipuu. Kuntien sisäisten alueiden keskinäisten vetovoimatekijöiden tutkimisella olisi mahdollista nostaa esiin myös niissä vaikuttavat työntövoimatekijät. Tutkimusta tulisikin suunnata alueellisen tulomuuton lisäksi myös lähtömuuton tutkimiseen. Lähtömuuton tutkimisella voitaisiin nostaa esiin kuntien sisäiset työntövoimatekijät. Vetovoima- ja työntövoimatekijöiden tunnistaminen auttaa paremmin ymmärtämään koko kaupunkiseudulla tapahtuvaa muuttoliikettä.

Lopuksi voidaan todeta, että tutkimuksen mukaan Kangasalle ja Lempäälään muuttaneet kokevat asuvansa suomalaisen unelmakohteessa: ”Talo luonnon helmassa, järven rannalla, kaupungin läheisyydessä”.

Lähteet

- Amcoff, J. & Niedomysl, T. 2013. Back to the city: internal migration to metropolitan regions in Sweden. *Environment and Planning A* 45, 2477–2494.
[<http://helios.uta.fi:2884/epa/fulltext/a45/a45492.pdf>] [viitattu 15.4.2014]
- Aro, T. 2013. Kuuden suuren kaupunkiseudun demografinen kilpailukyky. Muuttoliikkeen määrä ja rakenne suurilla kaupunkiseuduilla 2000-luvulla. Valtiovarainministeriö.
[http://www.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat/03_muut_asiakirjat/Kuusi_kaupunkiseutua_raportti_ARO_final.pdf] [viitattu 13.2.2014]
- Eriksson, P. & Koistinen, K. 2005. Monenlainen tapaustutkimus. Kuluttajantutkimuskeskus, julkaisuja 4/2005. Kerava: Savion Kirjapaino Oy.
- Gill, N. & Rodríguez-Pose, A. 2012. Do citizens really shop between decentralised jurisdictions? Tiebout and internal migration revisited. *Space and Polity* 16 (2), 175–195.
[<http://helios.uta.fi:2234/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=2bab7957-a7a2-458b-a2ac-a98ad19205c9%40sessionmgr4004&vid=2&hid=4212>] [viitattu 15.4.2014]
<http://dx.doi.org/10.1080/13562576.2012.721505>
- Grassmueck, G. 2011. What drives intra-county migration: The impact of local fiscal factors on Tiebout sorting. *The Review of Regional Studies* 41, 119–138.
- Hallitusohjelma. 2011. Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelma. Valtioneuvoston kanslia.
[<http://valtioneuvosto.fi/hallitus/hallitusohjelma/pdf/fi.pdf>] [viitattu 5.5.2014]
- Heikkilä, M., Rintala, T., Airio, I. ja Kainulainen, S. 2002. Hyvinvointi ja tulevaisuus maalla ja kaupungissa. *Stakes, Tutkimuksia* 126. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Jolkkonen, A., Kallio, O., Kumpulainen, M., Lautanen, T., Saukkonen, P. ja Tykkyläinen, M. 2007. Muuttoliike ja sen vaikutukset Jyväskylän kaupunkiseudulla. Alue- ja kuntatutkimuskeskus. Joensuun yliopisto. SPATIA. Raportteja 1/2007.
[https://www.uef.fi/documents/1145887/1146339/rap2007_1.pdf/8aa694e9-a507-4785-9b40-a93cd70eb295] [viitattu 12.3.2014]
- Kangasalan kunta. 2013. Kangasalan onnistumissuunnitelma. Kuntastrategia 2010.
[http://www.kangasala.fi/kunta_ja_hallinto/strategiat/] [viitattu 2.9.2014]
- Kangasalan kunta. 2014. Tietoa Kangasalta.
[http://www.kangasala.fi/tietoa_kangasalta/avaintietoa/] [viitattu 23.5.2014]
- Kaskinoro, H. 2009. Turku ja Tampere kilpasilla. Väestönmuutokset, muutot, työpaikat. Siirtolaisinstituutti, Siirtolaisuustutkimuksia A31. Raisio: Newprint Oy.
[http://www.migrationinstitute.fi/pdf/turku_ja_tampere_kilpasilla_2009_a31.pdf] [viitattu 19.5.2014]
- Korpimäki, U. & Zimmerbauer, K. 2005. Uusia asukkaita? Asukasmarkkinoinnin mahdollisuudet ja kehittämisen kohteet Etelä-Pohjanmaalla. Helsingin yliopisto, Ruralia-instituutti, raportteja 8. Seinäjoki. [<http://www.helsinki.fi/ruralia/julkaisut/pdf/raportteja8.pdf>] [viitattu 5.5.2014]

Kotilainen, A. 2012. Lapsiperheiden Lempäälä. Lempäälään muuttaneiden kokemuksia asettumisesta uuteen kotikuntaan. Tampereen Yliopisto, Johtamiskorkeakoulu. julkaisematon työpaperi.

Kultalahti, O. 2011. Maassamuuton haasteita globalisoituvassa Suomessa. Miltä maassamuuton monet kasvot näyttävät 2010? Yhteenvetoa ja tulkintaa. Teoksessa Heikkilä, E. & Söderling, I. (toim.) Maassamuuton monet kasvot. Siirtolaisinstituutti. Tutkimuksia A 38. Turku: Painosalama, 141–153.

Kuntalaki. 17.3.1995/365. Finlex. [<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1995/19950365>] [viitattu 26.8.2014]

Kuntaliitto. 2013. Kaupunkien ja kuntien lukumäärä. [<http://www.kunnat.net/fi/tietopankit/tilastot/aluejaot/kuntien-lukumaara/Sivut/default.aspx>] [viitattu 26.8.2014]

Kyttä, M. 2011. Turun aluekehitys väestönkehityksen näkökulmasta. Teoksessa Heikkilä, E. & Söderling, I. (toim.) Maassamuuton monet kasvot. Siirtolaisinstituutti. Tutkimuksia A 38. Turku: Painosalama, 103–109.

Kytö, H. 1998. Muuttajan muuttuvat motiivit eräissä suomalaisissa kaupungeissa 1980- ja 1990-luvuilla. Helsinki: Suomen kuntaliitto.

Kytö, H. 2011. Pääkaupunkiseudun muuttuvat muuttovirrat. Teoksessa Heikkilä, E. & Söderling, I. (toim.) Maassamuuton monet kasvot. Siirtolaisinstituutti. Tutkimuksia A 38. Turku: Painosalama, 30–47.

Kytö, H. & Kral-Leszczynska, M. 2013. Muuttoliikkeen voittajat ja häviäjät – Tutkimus alueiden välisistä muuttovirroista. Kunnallisanalan kehittämissäätiön Tutkimusjulkaisu-sarjan julkaisu nro 76. Sastamala: Vammalan Kirjapaino Oy. [http://www.kaks.fi/sites/default/files/TutkJulk_76_net.pdf] [viitattu 11.5.2014]

Kytö, H. & Väliniemi, J. 2009. Pääkaupunkiseudun muuttovirrat muutoksessa. Kuluttajatutkimuskeskus, julkaisuja 3/2009. [http://www.ncrc.fi/files/5387/2009_03_julkaisu_muuttovirrat.pdf] [viitattu 12.3.2014]

Laitinen, H. 1998. Tapaustutkimuksen perusteet. Kuopion yliopiston julkaisuja E. Yhteiskuntatieteet 55. Kuopio: Kuopion yliopiston paino.

Lee, E. S. 1969. A theory of migration. Teoksessa J. A. Jackson (toim.) Migration. Sociological studies 2. Cambridge: Cambridge University Press, 282–297.

Leinamo, K. 2003. Maaseudun kutsu. Näkemyksiä eläkeläisten maallemuutosta ja kakkosasumisesta. Vaasan yliopisto. Julkaisu No. 106. Vaasa: Levón-instituutti.

Lempäälän kunta. 2014a. Kuntaesittely. [<http://www.lempaala.fi/kuntainfo/kuntaesittely/>] [viitattu 23.5.2014.]

Lempäälän kunta. 2014b. Lempäälän kuntastrategia 2014-2020. [<http://www.lempaala.fi/paatoksenteko/strategiat/>] [viitattu 2.9.2014]

Linnamaa, R. 1999. Kaupunkiseudun kilpailukyvyyn rakenteelliset ja dynaamiset elementit. Teoksessa Sotarauta, M. (toim.) Kaupunkiseutujen kilpailukyky ja johtaminen tietoyhteiskunnassa. ACTA no 106. Helsinki: Suomen Kuntaliitto, 18–40.

- Lowry, I. S. 1966. Migration and Metropolitan Growth: Two Analytic Models. UCLA Institute of Government and Public Affairs Series. San Francisco, CA: Chandler Publishing Company.
- Myrskylä, P. 2006. Muuttoliike ja työmarkkinat. Työpoliittinen tutkimus –sarja nide 321. Helsinki: Hakapaino Oy.
- Nivalainen, S. 2002. Maallemuuttajat - millaisia he ovat? Pellervon taloudellisen tutkimuslaitoksen työpapereita N:o 59. Helsinki: Pellervon taloudellinen tutkimuslaitos.
- Nivalainen, S. 2003. Where do migrants go? An analysis of rural and urban destined/originated migration in Finland in 1996–1999. Pellervon taloudellisen tutkimuslaitoksen työpapereita N:o 66. Helsinki: Pellervon taloudellinen tutkimuslaitos.
- Oulasvirta, L. & Brannkärr, C. 2001. Toimiva kunta. Kuntakoulutus Oy. Vantaa: Tummavuoren Kirjapaino Oy.
- Paikkatietoikkuna. 2014. Väestönjakautuminen Tampereen kaupunkiseudulla. [http://www.paikkatietoikkuna.fi/web/fi/kartta?ver=1.17&zoomLevel=4&coord=333854.318_6815113.435&mapLayers=base_35+100+default,848+44+&&showMarker=true] [viitattu 21.5.2014]
- Pekkala, S. 2003. Migration Flows in Finland: Regional Differences in migration Determinants and Migrant types. Jyväskylän Yliopisto, Taloustieteiden tiedekunta. Työpaperi N:o 263/2003. Jyväskylä.
- Raunio, M. 2001. Osaajat valintojen kentällä. Helsingin, Tampereen, Turun, Jyväskylän, Porin ja Seinäjoen seutujen vetovoimaisuus virtaavassa maailmassa. Tampereen yliopisto. Alueellisen kehittämisen tutkimusyksikkö. Sente-julkaisu 11/2001. Tampere: Cityoffset Oy.
- Raunio, M. & Linnamaa, R. 2000. Asuin- ja elinympäristön laatu ja kaupunkiseutujen kilpailukyky. Osaajien preferenssit ja tyytyväisyys Helsingin, Tampereen, Turun, Jyväskylän, Porin ja Seinäjoen seuduilla. Tampereen yliopisto. Alueellisen kehittämisen tutkimusyksikkö. Sente-julkaisu 9/2000. Tampere: Cityoffset Oy.
- Saarinen, J. 2013. Lapsiperhe haluaa suuren kaupungin kupeeseen. Lempäälän-Vesilahden sanomat. 29.7.2013. [<http://lvs.fi/2013/07/29/lapsiperhe-haluaa-suuren-kaupungin-kupeeseen/>] [viitattu 14.2.2014]
- Scholz, R.W. & Tietje, O. 2002. Embedded Case Study Methods. E -kirja. [<http://helios.uta.fi:2105/10.4135/9781412984027>] [viitattu 2.4.2014]
- Stake, R.E. 1995. The art of case study research: perspectives on practice. Thousand Oaks, CA: SAGE Publications, Inc.
- Tampereen kaupunki. 2013. Toimintaympäristö. Muuttoliike –Muuttajien taustatiedot. Tampereen kaupunki. Tietotuotanto ja laadunarviointi. [http://www.tampere.fi/material/attachments/6GwxoJtMy/Muuttoliike_Muuttajien_tautatiedot_Loora_04062013.pdf] [viitattu 19.5.2014]
- Tampereen kaupunkiseutu. 2014. Kaupunkiseudun kunnat. [http://www.tampereenseutu.fi/tampereen_kaupunkiseutu/kunnat/] [viitattu 26.8.2014]
- Taylor, R.C. 1969. Migration and motivation: A study of determinants and types. Teoksessa J. A. Jackson (toim.) Migration. Sociological studies 2. Cambridge: Cambridge University Press, 99-133.

Tiebout, C.M. 1956. A pure theory of local expenditures. The journal of political economy. No 64. Chicago, Illinois: The University of Chicago press, 416-424.

Tilastokeskus. 2009. Tilastollinen kuntaryhmitys 2009.

[<http://www.stat.fi/meta/luokitukset/kuntaryhmitys/001-2009/index.html>] [viitattu 2.9.2014]

Tilastokeskus. 2013a. Kuntien avainluvut. Lempäälä.

[<http://tilastokeskus.fi/tup/kunnat/kuntatiedot/418.html>] [viitattu 14.2.2014]

Tilastokeskus. 2013b. Kuntien avainluvut. Kangasala.

[<http://tilastokeskus.fi/tup/kunnat/kuntatiedot/211.html>] [viitattu 14.2.2014]

Tilastokeskus. 2013c. Työssäkäynti asuinkunnan ulkopuolella 1987–2010.

[<http://pxweb2.stat.fi/explorer/pendelointi/pendelointi.html>] [viitattu 26.8.2014]

Tilastokeskus. 2014a. Väestönmuutokset alueittain 1980 – 2013.

[http://pxweb2.stat.fi/Dialog/varval.asp?ma=080_muutl_tau_203&ti=V%E4est%E4est%F6nmuutokset+alueittain+1980+%2D+2013&path=../Database/StatFin/vrm/muutl/&lang=3&multilang=fi] [viitattu 16.9.2014]

Tilastokeskus. 2014b. Kuntien välinen muuttoliike iän, sukupuolen ja muuton suunnan mukaan alueittain 1987–2013

[http://pxweb2.stat.fi/Dialog/varval.asp?ma=035_muutl_tau_106&ti=Kuntien+v%E4linen+muuttoliike+i%E4n%2C+sukupuolen+ja+muuton+suunnan+mukaan+alueittain+1987+%2D+2013&path=../Database/StatFin/vrm/muutl/&lang=3&multilang=fi][viitattu 21.5.2014]

Tilastokeskus. 2014c. Kuntien välinen muuttoliike muuton suunnan mukaan alueittain 1987–2013

[http://pxweb2.stat.fi/Dialog/varval.asp?ma=030_muutl_tau_103_fi&ti=Kuntien+v%E4linen+muuttoliike+muuton+suunnan+mukaan+alueittain+1987+%2D+2013&path=../Database/StatFin/vrm/muutl/&lang=3&multilang=fi] [viitattu 21.5.2014]

Tilastokeskus. 2014d. Perheet perhetyypin ja lasten lukumäärän mukaan alueittain 1992–2012.

[http://pxweb2.stat.fi/Dialog/varval.asp?ma=010_perh_tau_101&ti=Perheet+perhetyypin+ja+lasten+lukum%E4%E4r%E4n+mukaan+alueittain+1992+%2D+2012&path=../Database/StatFin/vrm/perh/&lang=3&multilang=fi] [viitattu 21.5.2014]

Tuomi, J. & Sarajarvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Tuorila, H. 2009. Löydettiin sopiva asunto. Pääkaupunkiseudun muuttajien kokemukset uudesta asuinympäristöstä. Kuluttajatutkimuskeskus. Julkaisuja 4/2009. Helsinki.

[http://www.kuluttajatutkimuskeskus.fi/files/5388/2009_04_julkaisu_muuttajien_kokemukset.pdf] [viitattu 27.8.2014]

Vasanen, A. 2009. Deconcentration versus spatial clustering: changing population distribution in the Turku urban region, 1980-2005. Fennia 187 (2), 115–127. Helsinki.

[<http://helios.uta.fi:2234/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=2bab7957-a7a2-458b-a2ac-a98ad19205c9%40sessionmgr4004&vid=8&hid=4212>] [viitattu 15.5.2014]

Vasanen, A. 2013. Kehyskuntiin muuttaneiden asumispreferenssit asuinpaikan valintaan

vaikuttaneet tekijät Turun kaupunkiseudulla. Turun kaupunki. Kaupunkitutkimusohjelma.

Tutkimuskatsauksia 8/2013. [<http://www.turku.fi/Public/default.aspx?contentId=469626>] [viitattu 15.5.2013]

Yin, R. K. 1987. Case study research. Design and methods. Beverly Hills, CA: SAGE Publications, Inc.

Suomen ympäristökeskus. 2013. Kaupunkiseutujen rajausta. Ympäristöhallinnon yhteinen verkkopalvelu. [http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Elinymparisto_ja_kaavoitus/Yhdyskuntarakenne/Tietoa_yhdyskuntarakenteesta/Kaupunkiseutujen_rajausta][viitattu 26.8.2014]

Liite 1. Kyselylomake

Kehyskunnan vetovoimaisuus muuttajan näkökulmasta -kyselytutkimus

Vastaukset tulee palauttaa viimeistään keskiviikkona 9.4.2014.

Vastaajan muuttohistoriaa kartoittavat taustatiedot

1. Milloin olette viimeksi muuttaneet? (vuosi) _____
2. ☐ Muutimme Kangasalle toisesta kunnasta (viimeisin muutto)
mistä? _____
☐ Viimeisin muuttomme tapahtui kunnan sisällä
Jos olette tätä aiemmin muuttaneet Kangasalle toisesta kunnasta, niin
mistä? _____ milloin? (vuosi) _____
3. Millaisessa asunnossa asuitte ennen muuttoanne?
☐ kerrostalo ☐ rivi-/paritalo ☐ omakotitalo ☐ muu,mikä? _____
4. Millaisessa asunnossa asutte tällä hetkellä?
☐ kerrostalo ☐ rivi-/paritalo ☐ omakotitalo ☐ muu,mikä? _____
5. Harkitsitteko muuttoa johonkin toiseen kuntaan kuin Kangasalle?
☐ kyllä ☐ ei
Jos vastasitte kyllä, niin minne? (voitte valita useamman)
☐ Lempäälä
☐ Pirkkala
☐ Nokia
☐ Ylöjärvi
☐ Tampere
☐ Joku muu Mikä? _____
6. Mikä oli tärkein syy muutollenne?
☐ perhesuhteiden muutos (avio-/avoliitto, ero, puolison menehtyminen)
☐ asunnon vaihto (isompi/pienempi asunto, rakentaminen)
☐ työhön liittyvät syyt (työpaikan vaihto, työttömyys, työnhaku)
☐ opiskeluun liittyvät syyt
☐ halu asua lähempänä sukulaisia tai ystäviä
☐ joku, muu mikä? _____

Ympyröikää kunkin kysymyksen kohdalta omaa näkemystänne tai tilannettanne parhaiten vastaavan vaihtoehdon numero. Osassa kysymyksiä vastaus kirjoitetaan sille varattuun tilaan.

7. Arvioika miten tärkeitä seuraavat tekijät olivat muuttopäätöksessänne?

Vaikutus muuttopäätöksessä

	ei vaikutusta	erittäin pieni	melko pieni	jonkin verran	melko suuri	erittäin suuri
Ihmissuhteet						
Sukulaiset asuivat kunnassa	1	2	3	4	5	6
Ystävät asuivat kunnassa	1	2	3	4	5	6
Kunta oli entuudestaan tuttu	1	2	3	4	5	6
Mahdollisuus uusiin ystävyssuhteisiin	1	2	3	4	5	6
Asuminen						
Kunnasta löytyi sopiva asunto/asuinalue	1	2	3	4	5	6
Asuntojen hintataso	1	2	3	4	5	6
Edulliset asumiskulut (vuokra, verot yms.)	1	2	3	4	5	6
Kunnasta löytyi sijainniltaan sopiva tontti	1	2	3	4	5	6
Kunnassa oli tontteja saatavilla	1	2	3	4	5	6
Tonttien hintataso suhteessa tontin kokoo	1	2	3	4	5	6
Rakentamismääräykset	1	2	3	4	5	6
Työ						
Joku perheestä sai työpaikan kunnan alueella	1	2	3	4	5	6
Joku perheestä sai työpaikan lähiseudulta	1	2	3	4	5	6
Etäisyys työpaikasta	1	2	3	4	5	6
Palvelut						
Etäisyys kunnan julkisiin palveluihin	1	2	3	4	5	6
Kunnan julkisten palvelujen saatavuus	1	2	3	4	5	6
Kunnan julkisten palveluiden laatu	1	2	3	4	5	6
Koulun koko	1	2	3	4	5	6
Koulun läheisyys	1	2	3	4	5	6
Päivähoitopaikkojen saatavuus	1	2	3	4	5	6
Päivähoitopaikan läheisyys	1	2	3	4	5	6
Kevenliikenteen väylät	1	2	3	4	5	6
Julkisen liikenteen yhteydet	1	2	3	4	5	6
Hyvä tieverkosto (Lahti, Jyväskylä, Tampere)	1	2	3	4	5	6
Kaupallisten palveluiden läheisyys	1	2	3	4	5	6
Ympäristö						
Maaseutumaisuus	1	2	3	4	5	6
Luonnonläheisyys	1	2	3	4	5	6
Luonnonmaisemat (metsät, pellot, vesistöt)	1	2	3	4	5	6
Asuin ympäristön turvallisuus	1	2	3	4	5	6
Vesistöjen läheisyys	1	2	3	4	5	6
Ihmisläheisyys/tuttavuus	1	2	3	4	5	6

Vaikutus muuttopäätöksessä

	ei vaikutusta	erittäin pieni	melko pieni	jonkin verran	melko suuri	erittäin suuri
Harrastukset						
Hyvät ulkoilumahdollisuudet	1	2	3	4	5	6
Hyvät kuntoilumahdollisuudet	1	2	3	4	5	6
Uimahalli	1	2	3	4	5	6
Monipuoliset harrastusmahdollisuudet	1	2	3	4	5	6
Kulttuuritarjonta	1	2	3	4	5	6
Kunta						
Kunnan maine	1	2	3	4	5	6
Kunnan maantieteellinen sijainti	1	2	3	4	5	6
Kunnan koko (asukasmäärä)	1	2	3	4	5	6
Kaupunkiseutu						
Tampereen läheisyys	1	2	3	4	5	6
Kaupunkiseudun työpaikkatarjonta	1	2	3	4	5	6
Kaupunkiseudun elinvoimaisuus	1	2	3	4	5	6
Tampereen harrastusmahdollisuudet	1	2	3	4	5	6
Tampereen kulttuuritarjonta	1	2	3	4	5	6
Tampereen palveluiden läheisyys	1	2	3	4	5	6
Hyvät liikenneyhteydet muualle (juna, lentoasema, bussit)	1	2	3	4	5	6

8. Miten kuvailisitte kokemuksianne asumisesta Kangasalla?

Ympyröikää omaa kokemustanne vastaava vaihtoehto.

	ei kokemusta	täysin eri mieltä	osin eri mieltä	ei samaa eikä eri	osin samaa mieltä	täysin samaa mieltä
Ihmissuhteet						
Ihmiset ovat ystävällisiä	1	2	3	4	5	6
Naapurit ovat mukavia	1	2	3	4	5	6
Asuinalueella on paljon lapsiperheitä	1	2	3	4	5	6
Kotiutuminen Kangasalle on ollut helppoa	1	2	3	4	5	6
Asuminen						
Asuinalue on viihtyisä	1	2	3	4	5	6
Rakentaminen on liian tiivistä	1	2	3	4	5	6
Tonttien kaavoitus on onnistunutta	1	2	3	4	5	6
Tuntuu kuin asuisi maaseudulla	1	2	3	4	5	6
Palvelut						
Kunnan julkiset palvelut ovat toimivat	1	2	3	4	5	6
Kunnan julkiset palvelut ovat laadukkaita	1	2	3	4	5	6
Etäisyys kunnan palveluihin on sopiva	1	2	3	4	5	6
Lasten koulu on hyvä	1	2	3	4	5	6
Lasten koulu on sopivan kokoinen	1	2	3	4	5	6
Päivähoito toimii hyvin	1	2	3	4	5	6
Etäisyys päivähoitopaikkaan on sopiva	1	2	3	4	5	6
Kunnasta löytyy riittävästi kauppapalvelu	1	2	3	4	5	6
Asuinalueella on riittävät lähipalvelut	1	2	3	4	5	6
Lapsiperheille on riittävästi palveluja	1	2	3	4	5	6
Kevyenliikenteen väylät ovat hyvät	1	2	3	4	5	6
Julkinenliikenne toimii hyvin	1	2	3	4	5	6

Ympyröikää omaa kokemustanne vastaava vaihtoehto.

	ei kokemusta	täysin eri mieltä	osin eri mieltä	ei samaa eikä eri	osin samaa mieltä	täysin samaa mieltä
Ympäristö						
Kangasala on maaseutumainen	1	2	3	4	5	6
Luonnonläheisyys on tärkeää	1	2	3	4	5	6
Asuinympäristö on turvallinen	1	2	3	4	5	6
Metsät ja pellot lisäävät viihtyvyyttä	1	2	3	4	5	6
Vesistöjen läheisyys on tärkeää	1	2	3	4	5	6
Harrastukset						
Kangasalla on hyvät ulkoilumahdollisuudet	1	2	3	4	5	6
Kunnassa on monipuoliset harrastusmahdollisuudet	1	2	3	4	5	6
Kunnassa on riittävästi kulttuuripalveluja	1	2	3	4	5	6
On hyvä, että kunnassa on uimahalli	1	2	3	4	5	6
Lapsiperheille on riittävästi toimintaa	1	2	3	4	5	6
Kunta						
Kunnan maantieteellinen sijainti on hyvä	1	2	3	4	5	6
Kulkuyhteydet ovat hyvät	1	2	3	4	5	6
Nauhataajaman vuoksi etäisyydet ovat häiritsevän pitkiä	1	2	3	4	5	6
Kangasala on sopivan kokoinen	1	2	3	4	5	6
On hyvä, että kunta kasvaa	1	2	3	4	5	6
Käytän keskustan palveluita säännöllisesti	1	2	3	4	5	6
Kangasala on lapsiperheille hyvä paikka	1	2	3	4	5	6
Kaupunkiseutu						
Käytän Tampereen palveluita säännöllisesti	1	2	3	4	5	6
Hyvät liikenneyhteydet ovat tärkeitä (juna, lentoasema, bussit)	1	2	3	4	5	6

9. Jos käytte työssä kodin ulkopuolella, niin missä kunnassa työpaikkanne sijaitsee?

Kuinka pitkä on yhdensuuntainen työmatkanne? _____ km

10. Jos opiskelette, niin missä kunnassa opiskelupaikkanne sijaitsee?

11. Harkitsetteko muuttoa lähiaikoina?

- ☐ kyllä
☐ ei

12. Harkitsetteko muuttavanne pois Kangasalta?

- ☐ kyllä minne? _____
☐ ei

Kiitos vastauksistanne!

Hyvää kevättä!

Liite 2. Saatekirje

Kyselytutkimus pro gradu tutkielmaa varten

Saatteeksi

Teen pro gradu tutkielmaa Tampereen yliopistossa aiheena *Kehyskunnan vetovoimaisuus muuttajan näkökulmasta*. Tutkimuksessa selvitetään millaiset tekijät vaikuttavat asuinpaikan valintaan Tampereen kehyskuntiin muutettaessa. Tutkimuksen kohderyhmänä ovat lapsiperheet Kangasalla ja Lempäälässä.

Lähes kaikki ovat joskus muuttaneet joko kunnasta toiseen tai saman kunnan sisällä. Toivon teidän vastaavan kyselyyn, jotta aineisto olisi mahdollisimman kattava ja tulokset luotettavia. Voitte vastata kyselyyn, vaikka viimeisimmästä muutostanne olisi kulunut aikaa tai olisitte muuttaneet kunnan sisällä asunnosta toiseen. Kyselyllä kartoitetaan muuttopäätökseen vaikuttaneita tekijöitä, ja kokemuksia asumisesta Kangasalla. Kokemukset Kangasalla asumisesta ovat tärkeitä, kun pohditaan kunnan kykyä pitää asukkaat jatkossakin kangasalalaisina. Vastauksista etsitään tekijöitä, jotka lisäävät tai vähentävät Kangasalan vetovoimaisuutta.

Kangasalan kyselylomakkeet jaetaan Vatialan, Kirkkoharjun ja Tursolan ensimmäisen ja toisen luokan oppilaille kotiin vietäviksi ja vanhempien täytettäviksi. Oppilaat voivat palauttaa kyselylomakkeet kouluun opettajalle tai lomakkeille varattuun palautuslaatikkoon. **Vastaukset tulee palauttaa 9. huhtikuuta 2014 mennessä.** Vastaaminen on vapaaehtoista, ja kyselyyn vastataan nimettömänä, eikä vastaajia näin ollen ole mahdollista tunnistaa. Vastauksia käsitellään luottamuksellisesti.

Ystävällisin terveisin,

Mari Kalliovalkama,
Hallintotieteen kandidaatti
mari.kalliovalkama@uta.fi
Tampereen yliopisto,
Johtamiskorkeakoulu
Kunta- ja aluejohtaminen